

Treball de fi de grau

Títol

**Assaig interpretatiu sobre el canvi polític liderat per Podemos:
del moviment 15M a les eleccions europees del 25 de maig de
2014**

Autor/a

Aïda Marrugat Juancomartí

Tutor/a

Carlos Zeller Orellana

Departament	Departament de Mitjans, Comunicació i Cultura
Grau	Periodisme
Tipus de TFG	Recerca
Data	02/06/2015

Full resum del TFG

Títol del Treball Fi de Grau:

Català:

Assaig interpretatiu sobre el canvi polític liderat per Podemos: del moviment 15M a les eleccions europees del 25 de maig de 2014

Castellà:

Ensayo interpretativo sobre el cambio político liderado por Podemos: del movimiento 15M a las elecciones europeas del 25 de mayo de 2014

Anglès:

Interpretative essay about the political change led by Podemos: from 15M movement to european election of May 25th, 2014

Autor/a:

Aïda Marrugat Juancomartí

Tutor/a:

Carlos Zeller Orellana

Curs:

2014/15

Grau:

Periodisme

Paraules clau (mínim 3)

Català:

Podemos, Moviment 15M, política, Espanya, canvi polític, assaig, eleccions, crisi legitimitat.

Castellà:

Podemos, Movimiento 15M, política, España, cambio político, ensayo, elecciones, crisis legitimidad.

Anglès:

Podemos, 15M Movement, politics, Spain, political change, essay, election, legitimacy crisis.

Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català:

En la primera part del treball es fa una recerca exhaustiva sobre Podemos mitjançant la documentació en mitjans de comunicació. Es construeix un relat informatiu sobre què és Podemos, com s'ha desenvolupat des de la seva creació fins a les eleccions europees del 25 de maig de 2014. S'investiga sobre el Moviment 15M i la seva influència en Podemos, així com sobre el moviment social i els efectes que va tenir en l'opinió pública i en la política. Amb la informació recollida i totes les dades reunides en la primera part s'elabora l'assaig interpretatiu, complementat amb punts de vista de persones implicades de diferents maneres amb Podemos, obtinguts d'entrevistes. L'assaig traça els punts clau per entendre el camí que lidera Podemos cap a un canvi polític a Espanya.

Castellà:

En la primera parte del trabajo se lleva a cabo una búsqueda exhaustiva sobre Podemos mediante la documentación en medios de comunicación. Se construye un relato informativo sobre que es Podemos, como se ha desarrollado desde su creación hasta las elecciones europeas del 25 de mayo de 2014. Se investiga sobre el Movimiento 15M y su influencia en Podemos, así como sobre el movimiento social y los efectos que tuvo en la opinión pública y en la política. Con toda la información recogida y todos los datos reunidos en la primera parte se elabora el ensayo interpretativo, complementado con los puntos de vista de personas implicadas de distinta manera con Podemos, obtenidos de entrevistas. El ensayo traza los puntos claves para entender el camino que lidera Podemos hacia un cambio político en España.

Anglès:

In the first part of the project we can find the exhaustive research about Podemos through the documentation in the media. An informative, instructive story is built about what is Podemos, how it has developed from its origination until the european election of May 25th, 2014. In here we find as well an investigation about the 15M Movement and its influence on Podemos, plus an investigation about the social movement and the effects that it had on the public opinion and in politics. With all the information collected and the data compiled in the first part the interpretative essay is elaborated, complemented with the points of views of different people involved from different ways with Podemos, obtained from interviews. The essay outlines the key points to understand the way that Podemos is leading towards a political change in Spain.

Compromís d'obra original*

L'ESTUDIANT QUE PRESENTA AQUEST TREBALL DECLARA QUE:

1. Aquest treball és original i no està plagiat, en part o totalment
2. Les fonts han estat convenientment citades i referenciades
3. Aquest treball no s'ha presentat prèviament a aquesta Universitat o d'altres

I perquè així consti, afegeix a aquesta plana el seu nom i cognoms i el signa:

Aïda Marrugat Juancomartí

*Aquest full s'ha d'imprimir i lliurar en mà al tutor abans la presentació oral

Podemos: 1a persona del plural del presente de indicativo del verbo **Poder**

Podamos: 1a persona del plural del presente de subjuntivo del verbo **Podar**

ÍNDIX

PREÀMBUL

INTRODUCCIÓ

I.	LA “PRIMAVERA POLÍTICA” DESCRITA PER IÑAKI GABILONDO	1
II.	L’ASCENS DE PODEMOS	3
	2.1 Creació del partit polític	3
	2.1.1 Manifest <i>Mover ficha: convertir la indignación en cambio político</i> , el punt de partida	3
	2.1.2 La formació de Podemos	6
	2.1.3 La presentació al Teatro del Barrio de Lavapiés	7
	2.1.4 El registre com a partit polític	8
	2.2 Què, qui i com de Podemos	11
	2.2.1 Què: les quatre bases heterogènies	11
	2.2.2 Qui: els membres més mediàtics	13
	2.2.3 Com: el programa electoral de les europees	18
	2.2.4 Nou nou partit polític	22
	2.3 La particular victòria a les eleccions europees (25M2014)	25
	2.3.1 Les claus de la campanya electoral	25
	2.3.2 La importància dels mitjans de comunicació i les xarxes socials	27
	2.3.3 La sorpresa de les eleccions	29
	2.4 Podemos: resultat del 15M i la crisi	31
	2.4.1 Comparació i analogia	31
	2.4.2 La crisi: econòmica, política, social i de legitimitat	33
	2.4.3 Els indignats i el 15M	34
	2.5 El Sud d’Europa i la crisi dels grans partits	37
	2.5.1 Itàlia i Espanya, Movimento 5 Stelle i Podemos	37
	2.5.2 Grècia i Espanya, Syriza i Podemos	39
	2.5.3 La conjuntura política del Sud d’Europa	40
	2.6 El procés de formació de l’opinió pública de Podemos i el 15M	43
	2.6.1 Tipus de públics, opinions i actituds	43
	2.6.2 Lògica d’influència i de pertinença, dinàmiques i estratègies en l’opinió pública	46
	2.6.3 Les enquestes d’opinió	47

III. ENTREVISTES	49
Jaime Pastor	
“Podemos és, avui en dia, la principal alternativa per al canvi”	50
Marc Bertomeu	
“Podemos és una eina de canvi que sobretot busca guanyar”	53
Marc Grau	
“Podemos no és un partit convencional, és un instrument per a que passin coses”	59
IV. ASSAIG INTERPRETATIU; DEL 15M A LES ELECCIONS EUROPEES, EL CANVI POLÍTIC LIDERAT PER PODEMOS	67
V. CONCLUSIONS	73
VI. BIBLIOGRAFIA	77
VII. ANNEX	81
1. Cronologia	
2. Manifest <i>Mover ficha: convertir la indignación en cambio político</i>	
3. <i>Document final del programa col·laboratiu</i>	

PREÀMBUL

El 25 de maig de 2014 va irrompre amb èxit i per sorpresa en el mapa polític a Espanya Podemos, partit polític sorgit del moviment 15-M. Amb només quatre mesos de vida, el partit polític liderat pel professor universitari i tertulià Pablo Iglesias va obtenir cinc diputats pel Parlament Europeu a les Eleccions europees, gràcies als 1.245.948 vots, un total del 7,97%. De cop i volta Podemos va passar de ser un partit desconegut per a la societat a donar la sorpresa en unes eleccions, convertint-se en la quarta força política i trencant així amb la dinàmica política que fins llavors havia regnat a Espanya. I no només això, des de les eleccions de maig Podemos ha estat protagonista de l'agenda mediàtica, política i també social.

La sacsejada de Podemos però troba el seu origen en el que podríem descriure com aspectes clau del seu èxit: en primer lloc la crisi de legitimitat política que hi va haver a la política espanyola després d'esclatar la crisi econòmica i les seves conseqüències; en segon lloc el paper dels mitjans de comunicació i com Podemos ha utilitzat l'àmbit mediàtic per arribar a la societat.

Pel que fa a la crisi de legitimitat, una part de la societat espanyola va mostrar el seu rebuig a les decisions que s'estaven prenent des del poder polític i econòmic de forma organitzada en el moviment 15-M, també conegut com moviment dels indignats. Era l'any 2011 i la ciutadana, tres anys després de l'esclat de la crisi econòmica que s'havia estès a la política i a la societat, actuava a través d'acampades en places com Plaça Catalunya a Barcelona o Plaça Sol a Madrid, es manifestaven per una democràcia més participativa, que anés més enllà del binomi PPSOE, com es coneix popularment el bipartidisme Partit Popular – Partit Socialista Obrer Espanyol. La manifestació ciutadana es mostrava en contra del domini dels bancs i les grans corporacions i proposava una autèntica divisió de poders així com altres mesures que milloressin el sistema democràtic. Molts d'aquests ciutadans no es veien representats pels membres de la política del moment, degut a les decisions i actuacions que s'estaven duent a terme. Del moviment 15-M van sorgir altres moviments, com les mareas d'educació (marea verda) i sanitat (marea blanca), laïoflautes o Stop Desnonaments. I tres anys després de les acampades i assemblees, sorgeix Podemos.

Podemos ho va apostar tot a la figura de Pablo Iglesias quan va decidir presentar-se a les eleccions europees de 2014. Degut a la seva condició de Professor de Ciències Polítiques de la Universitat Complutense de Madrid i els seus coneixements sobre dret comença a aparèixer en tertúlies televisives en canals estatals com Cuatro i La Sexta. La personalització de la campanya electoral amb la figura de Pablo Iglesias va funcionar en quant a resultats electorals, però també va ser un risc. El procediment va ser convertir el número u del partit en una figura mediàtica, per a que la societat el reconegués i el pogués relacionar amb Podemos. A partir dels seus discursos en televisió va anar captant més simpatitzants, va aconseguir que la gent del carrer s'identifiqués amb aquests discursos. Es va convertir en el representant de la gent que compartia les idees del 15-M, es va convertir en el portaveu d'aquelles persones que es sentien oblidades pels altres partits polítics. La personalització de la campanya va arribar fins al punt que la cara de Pablo Iglesias

apareixia en les paperetes. Les xarxes socials també van ser una forta aposta de Podemos. Això va comportar que tant Pablo Iglesias com altres membres de la cúpula més alta del partit es convertissin en protagonistes de desenes de peces periodístiques, i que Podemos fos el tema principal de debats polítics i públics. L'auge del partit en l'agenda mediàtica, però, va ser tant de forma positiva com negativa.

Una petita part de l'auge de Podemos està present en que s'acaba de mencionar, però el límit encara no s'ha fixat. L'últim baròmetre del Centre d'Investigació Sociològica (CIS), publicat al febrer de 2015, col·loquen el partit liderat per Pablo Iglesias com a segona força política per a les eleccions generals de novembre de 2015, per davant del PSOE, i primera força en intenció directa de vot.

Podemos és un fenomen polític únic pel que ha aconseguit en tant poc temps des de la seva creació i per la revolució que ha significat per la política i la societat espanyola. Més a favor o més en contra de la seva visió i ideologia, és innegable que aquest partit polític ha fet trontollar els ciments de la política tal i com la coneixem, tal i com està implantada des de fa anys. En aquest treball es plantegen dues raons per l'èxit de Podemos, la crisi de credibilitat política i els mitjans de comunicació, tractats i analitzats com a elements claus.

Per totes les característiques en el sorgiment de Podemos i la forma en la què han arribat a posicionar-se com una alternativa política a la situació actual, o fins i tot m'atreviria a dir l'alternativa, la temàtica del treball gosa de tot el meu interès. És un tema de candent actualitat, protagonista en el debat polític, en el debat mediàtic i en el debat social. Tothom parla de Podemos, tothom està a l'espera de què passarà. I mentre arriben les eleccions autonòmiques, les eleccions municipals i les eleccions generals, aquest treball pretén fer un viatge als inicis de Podemos i al seu primer gran assalt i petita victòria, les eleccions europees del 25 de maig de 2014.

INTRODUCCIÓ

El tema d'estudi del treball és l'ascens de Podemos en la política i en la societat espanyola des de la seva formació al gener de 2014 i amb les eleccions europees de maig de 2014 com a punt d'inflexió. L'objectiu és crear un assaig sobre aquest viatge, amb *flashbacks* a l'any 2011 per explicar el 15M i al 2008 per explicar els inicis de la crisi. La raó és poder fer un anàlisi complet de què és Podemos i com va aconseguir ser la sorpresa de les eleccions, relacionant-ho amb els efectes i les conseqüències del moviment social 15M i amb el procés de formació de l'opinió pública favorable al partit polític de Pablo Iglesias. Per posar un límit temporal que permeti una certa distància en l'estudi de Podemos s'escull les eleccions europees del maig de 2014, en les quals el nou partit polític va consagrar-se com la sorpresa electoral.

Per poder realitzar l'assaig, hi ha una primera part teòrica d'investigació i documentació en mitjans de comunicació escrits i *online* en la qual es duu a terme una recerca per poder comprendre el fenomen Podemos en profunditat. En aquesta part hi trobem les dades, les dates, les claus i les bases de la formació política, s'elabora el marc teòric sobre Podemos, el 15M, la crisi, la conjuntura europea i l'opinió pública.

La següent part del treball són les entrevistes, que completaran la visió teòrica amb els punts de vista, declaracions i opinions d'experts per poder realitzar finalment l'assaig. Cada entrevistat aportarà la seva visió sobre aspectes claus de l'ascens de Podemos. Els entrevistats en aquest projecte són tres persones de diferents espais del fenomen Podemos, l'àmbit intel·lectual, l'àmbit polític i l'àmbit teòric. Els entrevistats són:

- **Jaime Pastor:** intel·lectual, activista, professor de Ciències Polítiques, impulsor del *Manifiesto Mover ficha* i de Podemos. Membre del Consell Ciutadà de Podemos Madrid.
- **Marc Bertomeu:** politòleg i secretari general de Podem Barcelona.
- **Marc Grau:** professor de Ciències Polítiques, Doctor en Psicologia Social i membre del Consell Ciutadà de Podem Catalunya.

La última part del treball és l'assaig, en el qual es relacionaran els aspectes teòrics amb els coneixements tècnics i l'opinió dels experts per elaborar un relat sobre l'ascens de Podemos i el procés de formació d'opinió pública relacionat amb aquesta formació i els resultats de les eleccions europees de 2014. Per explicar el fenomen Podemos, que segueix en desenvolupament, el treball està realitzat mitjançant formes narratives diferents per intentar explicar un tema tan complex com és el moviment 15M i Podemos.

Mitjançant el marc teòric i la part pràctica amb les entrevistes es construirà un relat en forma d'assaig interpretatiu en el qual es busca la resposta a les següents preguntes clau del projecte de recerca:

- Podria haver existit Podemos sense el 15M?
- Com va canviar el panorama polític el 15M l'any 2011? I Podemos l'any 2014?
- Quina és la relació entre 15M i Podemos?
- Per què ha aconseguit aquest èxit Podemos?

- Quin ha estat el paper dels mitjans de comunicació en l'ascens de Podemos?
- La crisi de legitimitat ha potenciat Podemos?
- Què significa canvi polític?
- Que està passant al Sud d'Europa?
- Què és realment Podemos?

En l'apartat Annex, s'hi troba una cronologia d'el·laboració pròpia que recull alguns dels fets més importants des de 2008 fins l'actualitat. S'inclouen també els textos íntegres de dos documents molt importants en la vida de Podemos: el *Manifiesto Mover ficha: convertir la indignación en cambio político* que provocarà la creació del partit polític; i el programa electoral de les eleccions del 25 de maig de 2014 al Parlament Europeu, titulat *Document final del programa col·labora*.

Agrair als tres entrevistats, Jaime Pastor, Marc Bertomeu i Marc Grau la seva col·laboració i el seu temps. He après molt en aquestes conversacions i sobretot, he après a entendre què està passant, què ha passat i per què.

Agrair al meu tutor, Carlos Zeller, per tota l'ajuda, per totes les idees i per tots els ànims en tots aquests mesos de feina. Ha estat un plaer poder escoltar-te els dimecres a la tarda.

Agrair a la meva família, Ricard, Laura, Arnau, el suport i els consells, l'amor i la confiança. Totes les petites empentes per seguir endavant en el moment que més les necessitava.

Agrair a totes les persones que formen part d'aquest treball de la forma que sigui.

I. LA “PRIMAVERA POLÍTICA” DESCRITA PER IÑAKI GABILONDO

Iñaki Gabilondo (Donostia, 1942), reconegut periodista de llarga trajectòria professional, explicava en el videoblog de dimecres 14 de març titulat “Cuéntame¹” la importància del moment polític que viu Espanya a nivell electoral l’any 2015. En el videoblog, inclòs en la seva secció a l’edició digital del diari estatal El País, el periodista basc començava amb la següent reflexió: “hi ha moltes realitats que es viuen sense passió però que després es recorden apassionadament” ja que com afegia a continuació “en el dia a dia no semblaven tenir la dimensió que després percebíem que si tenien”. Gabilondo argumenta que “vivim una primavera política extraordinària i meravellosa” en part per la “irrupció de Podemos”, explica. Per què opina així? Els arguments que suporten la seva opinió els exposa a continuació, i l’explicació comença amb una mirada enrere: “fa quatre o cinc anys ens queixàvem, quan vivíem com a *zombies*, sonàmbuls arran de la crisi, (ens queixàvem) de l’atonía dels joves, dèiem que no els interessava absolutament res... En aquell temps la política estava reculant, la televisió se la treia de sobre, estàvem vivint un temps entristit”. Iñaki Gabilondo creu que la situació va canviar amb “el famós 15M, que molts no van entendre, que molts encara segueixen sense entendre” es va convertir en el punt de partida que “anunciava sobretot el final de la resignació”.

Els canvis que va comportar el Moviment Indignat han portat com a efecte el que Gabilondo descriu com “primavera política, un moment de vertadera vitalitat política”. El reflex de la situació política actual es troba en el fet que, segons el periodista, “s’han alçat totes les veus contra la injustícia, la desigualtat, la corrupció, que proposen i després encertaran, o no”. I els mitjans de comunicació també han canviat la forma d’enfocar la política espanyola, com bé explica Iñaki Gabilondo “les televisions han tornat a posar en *prime-time* programes polítics, qui ho havia de dir...”. Per concloure, el periodista repeteix que ens trobem en un “temps extraordinàriament important, encara que ara no ho sembli”, “un moment en el que Espanya empobrida, disgustada, enfadada, i inclús escèptica, de dins del seu propi escepticisme va veure com brotava una reacció fantàstica. Crec que vivim una primavera explosiva, social i meravellosa al nostre país, que estic segur els hi explicaran als seus néts”.

La fotografia que fa Iñaki Gabilondo de la situació actual de la política espanyola té com a protagonista un partit polític, creat fa poc més d’un any, que ha anat guanyant cada cop més força. Aquesta formació, anunciada per Gabilondo, és Podemos, Un altre aspecte rellevant que assenyalava el periodista i que és causa directa de la reactivació de la societat pel que fa a l’interés en política és el Moviment Indignat o 15M. I per últim, subratlla el nou rol que han adoptat els mitjans de comunicació pel que fa a l’enfoc de la política, sobretot centrat en l’atenció que li dona la televisió.

Per poder entendre el que ha aconseguit Podemos s’ha d’entendre el que va aconseguir el 15M. Per entendre el 15M s’ha d’entendre que el moviment social neix arran de la crisi a Espanya, en el sentit polític, social i econòmic. Per tant, per poder arribar a les claus d’aquests tres aspectes els mitjans de comunicació ens serviran com a font de coneixement.

¹ Gabilondo, I. (2015, Març 14). Cuéntame. *El País*. Edició digital. [En línia] Disponible a: http://elpais.com/elpais/2015/04/14/videos/1428994906_864276.html

II. L'ASCENS DE PODEMOS

Podemos és un dels focus d'atenció mediàtica avui en dia i la seva presència als mitjans ha anat creixent des de l'èxit en les passades eleccions europees del 25 de maig de 2014, de forma positiva i negativa. Primer de tot, cal conèixer com es va crear el partit, per què, qui el forma, quina és la seva ideologia i quins plans recull el seu programa. Assolit el primer pas, cal concentrar-se en els mitjans de comunicació, aspecte clau per al partit polític com a plataforma per donar-se a conèixer a la massa social. Els mitjans de comunicació, sobretot la televisió, van convertir-se en un instrument per a la nova formació política en el moment de la campanya electoral, juntament amb altres elements com les xarxes socials i la personalització de la campanya amb el líder. Per poder entendre Podemos i la sorpresa electoral que va protagonitzar el 25 de maig de 2014 s'ha de tenir en compte també el panorama europeu i la relació que guarda el partit amb el moviment social 15M, que tingué lloc l'any 2011, i la crisi de legitimitat i credibilitat política, que començà arran de la crisi econòmica de 2008. La investigació i documentació sobre els elements esmentats anteriorment serveixen per crear un fil argumental que relata des de la creació del partit fins als resultats de les eleccions al Parlament Europeu. Finalment, amb informació sobre la conjuntura europea i un viatge en el temps cap al maig de 2011, trobem les dades que ajuden a entendre el fenomen Podemos.

2.1 CREACIÓ DEL PARTIT POLÍTIC

Pablo Iglesias va ser escollit per liderar un projecte polític anomenat Podemos que volia convertir el "sí se puede" de les places, focus de la indignació ciutadana, en un canvi polític. Les eleccions europees van ser el punt de partida de partida per a Podemos, i es van convertir en un punt d'inflexió per al mapa polític espanyol. L'epicentre de Podemos es troba en el Manifest *Mover ficha*, amb l'esperit del Moviment 15M molt present. Tres dates claus, 14 de gener, 17 de gener i 11 de març, marquen el tret de sortida de Podemos, la presentació i la inscripció que el van convertir en partit polític territorial nacional.

2.1.1 MANIFEST *MOVER FICHA*: CONVERTIR LA INDIGNACIÓN EN CAMBIO POLÍTICO, EL PUNT DE PARTIDA

L'origen de la idea de crear una formació política per intervenir de forma directa a les eleccions sorgeix del Manifest *Mover Ficha*. En un article del 14 de gener de 2014 del diari Público, titulat "Intelectuales y activistas llaman a "recuperar la soberanía popular" con una candidatura para las elecciones europeas"² s'explica com a través del manifest, presentat el 12 i 13 de gener de 2014 i difós pel mateix diari digital, 30 persones de diferents àmbits han signat el manifest per "fer una crida a una candidatura que retorni la sobirania popular" després de la "pèrdua de credibilitat del règim nascut de la Constitució de 1978". En l'article, i en el

² Público (2014, Gener 14) Intelectuales y activistas llaman a "recuperar la soberanía popular" con una candidatura para las elecciones europeas. *Diario Público*. [En línea] Disponible a: <http://www.publico.es/politica/intelectuales-y-activistas-llaman-recuperar.html>

manifest, es destaca la importància del 15M com a moviment social on es llegeix “els moviments d’indignació política com el 15M connectaren amb una clara voluntat popular: no sacrificar més drets”.

El manifest, amb el títol complet de *Manifiesto Mover ficha: convertir la indignación en cambio político*³ va ser signat per 30 personalitats del món de la cultura, el periodisme, l’activisme social i polític. El llistat del grup d’intel·lectuals i activistes, com publicà Público, és el següent: Jaume Asens (advocat), Albano Dante-Fachin (editor de la revista Café amb Llet), Santiago Alba Rico (filòsof), Jorge Riechmann (poeta, activista ecologista), Jaime Pastor (Professor Ciències Polítiques UNED), Cecilia Salazar-Alonso (activista de la Marea Verda - Madrid), Juan Carlos Monedero (professor UCM), Teresa Rodríguez (professora de secundària, delegada sindical i part de Marea Verda Andalusia), Francisca Camacho (treballadora de la Universitat de Cadis i delegada sindical), Laura Mingorance (estudiant de la Universitat de Cadis i membre de l’Associació Estudiantil Contra la Precarietat), Jesús Jaén (activista de la Marea Blanca-Madrid), Carmen San José (activista de la Marea Blanca-Madrid), Javier Cordón (activista de la Marea Blanca-Madrid), Sixto Casado (sindicalista ferroviari), Antón Gómez Reino-Varela (activista social), Elena Maeso (activista de l’Oficina Precària), Tristán Meyer (La Tuerka), Bibiana Medialdea (Professora d’economia de la UCM), Olga Abasolo (sociòloga), Raimundo Viejo Viñas (Professor de Ciències Polítiques de la UdG), Germán Cano (Professor de Filosofia de la U. D’Alcalá), Rita Maestre (estudiant) i Alejandro García (delegat sindical a McDonalds).

El manifest⁴ es troba disponible *online* al perfil de Scribd del diari digital Público.es, plataforma difusora de l’escrit reivindicatiu. Consta de 5 pàgines i a dia 1 de juny de 2015 el recompte de visites corresponia a la xifra total de 44.669. En el manifest es fa un anàlisi de la situació i s’exposa que “les eleccions al Parlament Europeu es celebren en un moment de profunda crisi de legitimitat de la Unió Europea” així com s’assenyala la pèrdua de credibilitat en la política espanyola. Es fa una crítica a governs i parlaments amb sentències com “la deixadesa de responsabilitats dels governs, la conversió dels Parlaments en òrgans burocràtics i sense capacitat política”, els quals creuen “han deixat a la ciutadania abandonada a la seva pròpia sort”. Critiquen la conversió de deute privat en públic, l’abús econòmic que pateixen els països del sud de l’Eurozona, les lleis repressives i el desnivell social, de gènere i del medi ambient. Asseguren en el manifest que “només de la ciutadania pot venir la solució” i que és necessària una “candidatura que s’ofereixi a l’onada d’indignació popular que va sorprendre el món” que es converteixi en “una amenaça real per al règim bipartidista de PP i PSOE” que com expressen “han segrestat la nostra democràcia”.

En la segona pàgina del manifest comença el decàleg dels aspectes claus de la nova candidatura que defensen, una “candidatura que mogui fitxa per convertir el pessimisme en optimisme i el descontent en voluntat popular de canvi i obertura democràtica”. Els deu punts bàsics en el manifest són els següents, extrets de forma literal del manuscrit:

³ Disponible a l’Annex 2 el text íntegre *Manifiesto Mover ficha: convertir la indignación en cambio político*.

⁴ Público. (2014) *Manifiesto Mover ficha*. [En línia] Disponible a: <http://es.scribd.com/doc/199547061/Manifiesto-Mover-Ficha>

Decàleg *Manifiesto Mover ficha: convertir la indignación en cambio político*

1. “Una candidatura per a la recuperació de la sobirania popular”
2. “Una candidatura que, en front als governs al servei de la minoria de l’1% reivindiqui una democràcia real basada en la sobirania dels pobles i en el seu dret de decidir el seu futur”
3. “Una candidatura que defensi els salaris i les pensions dignes, una fiscalitat progressiva [...], que persegueixi el frau fiscal [...]. És fonamental defensar les condicions de treball dignes per una joventut condemnada a la precarietat eterna o a l’exili”
4. “Una candidatura pel dret a la vivenda digna”
5. “Una candidatura que rebutgi totes les privatitzacions de serveis públics i béns comuns: educació, sanitat, justícia, transport, informació, vivenda o cultura”
6. “Una candidatura que combati la violència masclista i defensi el dret de les dones sobre el seu propi cos i, per tant, el dret a decidir si volen interrompre o no el seu embaràs”
7. “Una candidatura que aposti pel canvi de model productiu que estigui al servei de les persones a través d’una reconversió ecològica de l’economia”
8. “Una candidatura que defensi els drets de ciutadania per a tots i totes i exigeixi la derogació de les lleis d’estrangeria”
9. “Una candidatura que rebutgi les intervencions militars, defensi la sortida de la OTAN i sigui defensora de les relacions solidàries”
10. “Una candidatura que sigui resultat d’un procés participatiu obert a la ciutadania, en l’elaboració del seu programa i en la composició de la llista paritària [...]. Una candidatura amb compromís de transparència i rendiment de comptes, amb recursos financers independents de la banca privada i dels *lobbies*”

Per acabar, el manifest remarca l'envergadura de la situació i de la importància del moment sentenciant "estem convençuts que és el moment de donar un pas endavant". Continuen afirmant que "els de dalt ens diuen que no es pot fer res més que resignar-se, i com a molt, triar entre els colors de sempre. Nosaltres pensem que no és temps de renúncies sinó de moure fitxa i sumar". Per finalitzar, un missatge que vincula el manifest amb els futurs esdeveniments com serà la creació del partit polític, on escriuen "als carrers es repeteix insistentment "Si se puede". Nosaltres diem: "Podemos"".

2.1.2 LA FORMACIÓ DE PODEMOS

Pablo Iglesias Turrión, malgrat no ser un dels que varen signar el Manifest *Mover Ficha* va ser anunciat com el cap del nou moviment polític. Pablo Iglesias era llavors Professor de Ciències Polítiques a la Universitat Complutense de Madrid (UCM) i analista i tertulià polític a la televisió, on participava en espais com Las Mañanas de Cuatro i La Sexta Noche.

Com informava l'edició digital Eldiario.es el 14 de gener de 2014, la notícia titulada "Pablo Iglesias prepara su candidatura a las europeas: "Me han pedido que dé el paso"⁵", signat pels periodistes Juan Luis Sánchez i Andrés Gil, es feia pública l'acció política sorgida del desig que dos dies abans s'havia proclamat amb el manifest. En l'article es recullen les declaracions que va realitzar Iglesias després que li demanessin ser la cara visible del nou projecte, en les quals assenyalava com havia estat escollit ("les persones del manifest i altres que espero estiguin amb mi aviat m'han demanat que doni un pas endavant") i les condicions que va posar en acceptar la nova tasca ("que el fet que jo encapçali aquesta candidatura tingui un ampli suport popular i sigui una crida a la unitat"). En referència a aquest "ampli suport" que declarava Pablo Iglesias trobem el límit de 50.000 firmes com a mínim que donin suport al manifest "Mover ficha". Les raons que es mostren en l'article i que són font del propi Pablo Iglesias per haver estat l'escollit és l'etiqueta de personatge mediàtic que tenia arran de les seves aparicions en programes de televisió. Declarava Iglesias "entenc que la presència mediàtica que he tingut em permeti donar aquest pas, però he de buscar un mecanisme per a que aquesta sensació quedi contrastada".

En l'article de Sánchez i Gil per a Eldiario.es s'anuncia que "el nom escollit per aquesta candidatura és Podemos i es presentarà divendres (17 de gener de 2014) a les 10.00 a Lavapiés, al Teatro del Barrio de Alberto San Juan, com un moviment popular que es distancii de l'estil habitual de l'esquerra espanyola". L'article també aporta informació sobre la vinculació de Juventud sin Futuro i Izquierda Anticapitalista com organismes vinculats a la nova candidatura i la presència de "referents de l'esquerra" com Juan Carlos Monedero, professor de Ciències Polítiques a la UCM i exassessor polític. S'explica també en el article com des de feia setmanes s'estava preparant aquest pas, concretament es llegeix "el pla s'ha anat concretant en les últimes setmanes, al temps que també avançaven els rumors".

⁵ Sánchez, J.L; Gil, A. (2014, Gener 14). Pablo Iglesias prepara su candidatura a las europeas: "Me han pedido que dé el paso". *El diario.es* [En línea] Disponible a: http://www.Eldiario.es/politica/Pablo-Iglesias-Juan-Carlos-Monedero-candidato-europeas-podemos_0_216278861.html

Després de l'anunci de Pablo Iglesias com a persona encarregada de dur a terme la candidatura de Podemos per a les eleccions europees del 25 maig de 2015, es va fer l'acte de presentació del partit, com ja havien anunciat a Eldiario.es.

2.1.3 LA PRESENTACIÓ AL TEATRO DEL BARRIO DE LAVAPIÉS

"A les places van dir "sí se puede" i ara nosaltres diem "Podemos"" és el començament del discurs de Pablo Iglesias en la presentació del partit que lidera, i la primera frase de l'article que explica la presentació al Teatro del Barrio de Lavapiés al diari Público. La peça es titula "Pablo Iglesias presenta Podemos como "un método participativo abierto a toda la ciudadanía"⁶" i el seu autor és Luis Giménez San Miguel, publicada el 17 de gener de 2014.

Pablo Iglesias durant la presentació de Podemos al Teatro del Barrio de Lavapiés, Madrid, el 17 de gener de 2014.
Font: Público.es

El divendres 17 de gener de 2014 el Teatre del Barrio del madrileny barri de Lavapiés va albergar la presentació pública de la nova formació política Podemos. Com es llegeix a l'article de Público, "la presentació s'ha realitzat [...] en una roda de premsa que per l'afluència de centenars de persones s'ha convertit en un acte públic" i "més d'un centenar d'assistents s'han quedat al carrer després de que s'omplís l'aforament del teatre". A l'escenari, darrera dels ponents, hi havia asseguts "una trentena de figures reconegudes del món de la cultura, l'activisme social i l'Academia, com Carlos Fernández Liria, Jorge Alemán, Carolina Bescansa o Jaime Pastor", explica l'article.

En l'acte, juntament amb Pablo Iglesias, van realitzar un parlament les diferents persones relacionades amb Podemos, enumerades a la peça de Giménez San Miguel, que són "la mestra i sindicalista de la Marea Verda Teresa Rodríguez; el professor Juan Carlos Monedero; la psiquiatra Ana Castaño, de la Marea Blanca; l'analista i investigador Íñigo Errejón i l'activista

⁶ Giménez San Miguel, L. (2014, Gener 17) Pablo Iglesias presenta Podemos como "un método participativo abierto a toda la ciudadanía. *Diario Público*[En línea] Disponible a: <http://www.publico.es/politica/pablo-iglesias-presenta-metodo-participativo.html>

social Miguel Urbán”. Aquestes persones acabaran sent pilars i les cares més reconegudes de la llavors nova, formació política. El 17 de gener, però, l’objectiu era la candidatura a les eleccions europees, com s’havia especificat al manifest *Mover Ficha*. Quan Pablo Iglesias accepta encapçalar el projecte explica que hi haurà condicions per tirar endavant la candidatura, com hem avançat anteriorment, i és en l’acte de presentació quan les especifica. Público recull les declaracions de Miguel Urbán, recolzades pel grup promotor, que són “suport popular de més de 50.000 firmes a la web www.podemos.info, que el mètode de configuració de les llistes i el programa polític sigui obert a la participació de tota la ciutadania i que es busqui la unitat de tots aquells que protesten contra l’austeritat”. Les condicions recollides en l’article tenen la seva raó en la pròpia idea del partit del que s’anomena grup promotor, o grup creador. Iglesias descrivia Podemos com “un mètode participatiu obert a tota la ciutadania” i continuava explicant que el seu objectiu és “convertir la indignació ciutadana en canvi polític” a través de “la decència, la democràcia i els Drets Humans”.

En l’acte de presentació Miguel Urbán també va ser l’encarregat de remarcar que, com es recull a l’article de Giménez San Miguel, “aquesta candidatura neix amb zero euros: zero euros de la banca que volem expropiar i zero euros de polítics que volem fer fora” i explica que s’obriran diferents maneres per tal que els simpatitzants puguin fer donacions econòmiques que permetin finançar la campanya electoral.

Per últim, l’article de Público acaba explicant que Podemos “respecte a Izquierda Unida i les altres formacions d’esquerres han volgut remarcar que no són millors que ningú, simplement posen un mètode renovador a l’abast de qualsevol formació” i com va dir el professor i tertulià Pablo Iglesias, “la nostra mà estarà estesa a les formacions polítiques d’esquerra”.

Respecte a la condició d’aconseguir suport popular, concretament 50.000 firmes a la pàgina web de Podemos, per tal d’assegurar el pas endavant amb la candidatura, El Periódico, en un article signat per la redacció, publicat el diumenge 19 de gener de 2014, i titulat “Pablo Iglesias consigue en un día los 50.000 apoyos que pedía para seguir adelante con Podemos⁷” com en poc més d’un dia la nova formació encapçalada per Iglesias va rebre el feedback de la ciutadania que demanava i malgrat que encara quedava molt camí, la candidatura ja era oficial.

2.1.4 EL REGISTRE COM A PARTIT POLÍTIC

Europa Press publicava una notícia el 13 de març de 2014, titulada “Podemos, el proyecto de Pablo Iglesias, formaliza su inscripción como partido en el registro del Ministerio del Interior⁸”,

⁷ El Periódico. (2014, Gener 19). Pablo Iglesias consigue en un día los 50.000 apoyos que pedía para seguir adelante con Podemos . *El Periódico Edició digital*. [En línia] Disponible a: <http://www.elperiodico.com/es/noticias/politica/pablo-iglesias-consigue-dia-apoyos-necesarios-candidatura-3025169#>

⁸ Europa Press. (2014, Març 13) Podemos, el proyecto de Pablo Iglesias, formaliza su inscripción como partido en el registro del Ministerio del Interior. *Europa Press* [En línia] Disponible a: <http://www.europapress.es/nacional/noticia-podemos-proyecto-pablo-iglesias-formaliza-inscripcion-partido-registro-ministerio-interior-20140313184350.html>

signat per la redacció de Madrid, en la qual es feia ressò del moviment de la formació per tal de poder presentar-se formalment a les eleccions europees del 25 de maig de 2014.

“El projecte polític “Podemos”, encapçalat pel professor de Ciències Polítiques i tertulià Pablo Iglesias, s’ha registrat com a partit polític al Ministeri de l’Interior, complint així un dels requisits necessaris per poder participar en les pròximes eleccions europees del 25 de maig. Segons figura en el registre del Ministeri, la iniciativa, posada en marxa a mitjans de gener amb l’objectiu de “convertir la indignació en poder polític de ruptura amb l’actual situació” de cara als pròxims comicis, va formalitzar el passat 11 de març la seva inscripció com a partit d’àmbit territorial nacional” diu la notícia de l’agència Europa Press. La peça periodística continua explicant que “en la seva fitxa consten com a representants legals i membres de la Junta Directiva el propi Pablo Iglesias, Juan Carlos Monedero i Carolina Bescansa” tot i que remarquen que “Monedero es juntament amb Iglesias una de les cares més visibles del projecte”.

2.2 QUÈ, QUI I COM DE PODEMOS

A la pàgina web de Podemos, www.podemos.info, es descriu la formació com “iniciativa ciutadana que avarca molt més que el partit polític registrat amb el mateix nom l’11 de març de 2014 per poder concórrer a les eleccions”. Què hi ha darrera d’aquesta frase sobre Podemos ho descobrirem investigant les seves bases, la seva ideologia i programa, i les seves accions. A través de la premsa i de la pàgina web de la formació entrem a la mèdulla de Podemos, al seu interior.

2.2.1 QUÈ: LES QUATRE BASES HETEROGÈNIES

La ideologia de Podemos és un dels aspectes més difícil de delimitar i un dels més criticats pels seus rivals polítics, així com per alguns mitjans de comunicació. Podemos és un partit polític format del resultat de la fusió de quatre formacions heterogènies, de similars línies ideològiques però amb lleugeres diferències. A continuació, extret de l’article del diari digital El Confidencial, titulat “Las corrientes internas de Podemos: el peso de las diferentes “familias” y su ideología⁹” publicat el 6 d’octubre de 2014 per Iván Gil, s’expliquen els grups base i els grups promotors de la formació. En primer lloc, els fonaments són:

1. **Democràcia Directa:** és una formació assembleària sorgida de forma directa del moviment 15M i entre els principals representants hi trobem els activistes més destacats de les diferents acampades en les capitals espanyoles. El seu pes en Podemos en general és mitjà ja que la falta de presència mediàtica juga en la seva contra. Són el principal punt d’unió entre el partit i les organitzacions socials i moviments civils, reunits en els cercles Podemos. La seva idea de política és una democràcia més directa per la ciutadania i una estructura assembleària horitzontal.
2. **Podemos confederal:** es tracta dels membres dels diferents cercles Podemos, sobretot els de Gran Canària, Navarra, Catalunya i País Basc. La seva influència en el partit en general és més aviat reduïda tot i que han aconseguit donar més pes representatiu a les assemblees territorials. Pel que fa a les demandes polítiques Podemos confederal vol un “estado confederal que tendría que admitir o tolerar el derecho de secesión o independencia, reconociendo el legítimo derecho a decidir de la ciudadanía de cualquier comunidad”. Els seus principis estan recollits en el programa de Podemos federarnos.

Les altres dues potes de Podemos són les agrupacions promotores:

3. **Izquierda Anticapitalista:** corrent polític sorgit de l’escissió amb Izquierda Unida l’any 2008. Els eurodiputats Teresa Rodríguez i Pablo Echenique són les cares més visibles d’aquest grup, així com Miguel Urbán. El seu pes en Podemos és elevat ja

⁹ Gil, I. (2014, Octubre 6) Las corrientes internas de Podemos: el peso de las diferentes “familias” y su ideología. *El confidencial*. [En línea] Disponible a: http://www.elconfidencial.com/espana/2014-10-06/las-corrientes-internas-de-podemos-el-peso-de-las-diferentes-familias-y-su-ideologia_226466/

que formen part de la cúpula fundadora i tenen molta influència en els cercles de Madrid, Saragossa i alguns cercles d'Andalusia. Els fundadors d'Izquierda Anticapitalista eren antics membres de Liga Comunista Revolucionaria i la seva idea de política està recollida en el programa "Es la hora de la gente".

4. **Podemos central (Cercle de la Universitat Complutense de Madrid):** són els membres més mediàtics, amb més responsabilitat i principals fundadors del partit, com Pablo Iglesias, Íñigo Errejón i Juan Carlos Monedero. El seu pes dintre del partit és el més elevat i la seva ideologia es basa en promoure una democràcia participativa que contingui eficiència i horitzontalitat. El programa complet es titula "Claro que Podemos".

Mapa conceptual de les quatre bases heterogènies que formen Podemos. Font: el·laboració pròpia.

Com s'explica en l'article d'Iván Gil, "l'heterogeneïtat és una de les principals senyes d'identitat de la formació liderada per Pablo Iglesias, per lo qual estan emergent una pluralitat de postures respecte a importants qüestions polítiques (com el model territorial, econòmic o de defensa) i organitzatives (convergència amb altres organitzacions polítiques, formes de participació o extensió a moviments socials i societat civil en general)". Segons Gil, "les diferents línies polítiques i d'opinió en el si de l'organització poden agrupar-se en les quatre categories, que no només responen a postulats ideològics, sinó també a les clàssiques camarilles o "famílies". Explica que la que té un pes major en la formació es la que es correspon amb el grup promotor Podemos Central, "els membres del qual han acaparat durant

aquests mesos (fa referència de gener, creació del partit, a octubre, data de publicació de l'article) la major atenció mediàtica i responsabilitat interna, lo primer ha estat en la majoria de casos conseqüència de lo segon)". Els membres als que fa referència Iván Gil són Pablo Iglesias, Íñigo Errejón, Juan Carlos Monedero, Carolina Bescansa i Luis Alegre, que formen el "nucli dur de Podemos Central o, el que es el mateix, el Cercle Podemos Complutense" escriu el periodista.

El segon grup intern amb més pes a Podemos és Izquierda Anticapitalista, corrent que es va escindir d'Izquierda Unida l'any 2008 per convertir-se en un aprtit independent. S'explica en l'article que " la majoria dels seus membres fundadors són antics militants de la Lliga Comunista Revolucionària, com el cas de l'històric Jaime Pastor, polítleg i professor de la UNED". Altres militants propers a Izquierda Anticapitalista i amb càrrecs de responsabilitat a Podemos són Pablo Echenique, Teresa Rodríguez i Miguel Urbán. Iván Gil destaca el paper d'aquest corrent com a fonamental ja que "van idear i dissenyar des de la seva secretaria general" la creació de Podemos.

En menor grau d'influència, està el que a l'article d'Iván Gil a El Confidencial s'anomena com el "corrent *quincemayista*", la part que deriva del moviment social d'indignats conegut com 15M, que tenen com a objectiu principal "dotar a Podemos d'una estructura el màxim assembleària possible i regida per la democràcia directa". En la peça periodística es ressalten com a components més importants del corrent Víctor García, cap de Profundización Democrática; Daniel Ripa, cap de Podemos Participar Más; Carolina Huelmo, cap de Círculo Enfermeras; i Pablo Soto, cap d'Iniciativa Ciudadana Podemos. Iván Gil que el corrent *quincemayista* és "molt heterogeni i poc compacte" ja que els seus integrants es troben repartits pel cercles, o assemblees, de tot el territori.

Per últim trobem la corrent federalista, impulsada pel cercle de Podemos a Canàries, que "destaca per la seva cohesió, tot i que el seu pes en l'organització és a dia d'avui bastant marginal", explica Iván Gil a El Confidencial. Continua l'article aclarint que "la principal reivindicació és construir una organització descentralitzada, en el que les assemblees territorials tinguin més autonomia i representació, i uns principis polítics que reconeixin i promoguin el dret a l'autodeterminació".

2.2.2 QUI: ELS MEMBRES MÉS MEDIÀTICS

Les cares més reconegudes del partit van ser, des d'un principi, Pablo Iglesias, Juan Carlos Monedero, Miguel Urbán i Íñigo Errejón, per les seves constants aparicions en els mitjans de comunicació. A aquestes tres persones se li sumen Teresa Rodríguez, Carlos Jiménez Villarejo, Lola Sánchez i Pablo Echenique, els quatre membres del partit polític que van convertir-se en eurodiputats després de les eleccions del 25 de maig de 2014. A partir dels articles "¿Quiénes son los eurodiputados de Podemos?¹⁰" publicat a Libertad Digital i "Quién es quién en

¹⁰ Libertad Digital (2014, Maig 26). ¿Quiénes son los eurodiputados de Podemos? *Libertad Digital*. [En línea] Disponible a: <http://www.libertaddigital.com/espana/politica/2014-05-26/quienes-son-los-eurodiputados-de-podemos-1276519647/>

Podemos¹¹ publicat a El Confidencial, coneixem en profunditat les cares més visibles del partit. Podemos qualifica de “banc de talents”, com està escrit en l’article de El Confidencial, al seu capital humà, tant en la part “quantitativa, prop de 130.000 afiliats en 6 setmanes (des de la seva formació), com qualitativa, ja que tot i que no s’han revelat estadístiques sociodemogràfiques, abunden els perfils de politòlegs i activistes socials”, continua el text d’Iván Gil.

Per començar, **Pablo Iglesias Turrión** va ser nomenat líder del partit polític des de la seva formació, encapçalant la llista electoral per a les eleccions europees de maig de 2014 i convertint-se en el personatge més mediàtic de Podemos. Professor de Ciència Política a la Universitat Complutense de Madrid, explica Iván Gil a El Confidencial que “el professor inconformista, dels que s’entremesclava en les assemblees d’estudiants com un alumne més, va passar a ser nomenat professor honorífic de la Universitat Complutense, i amb horari de dimarts a divendres al Parlament Europeu”. Pablo Iglesias també presenta el programa de tertúlia política La Tuerka. A més, ha escrit varis llibres, dels quals destaquen els més recents *Ganar o morir. Lecciones políticas de Juego de Tronos* (2014, Pensamiento crítico, Ed. Akal) i *Disputar la democracia. Política para tiempos de crisis* (2014, Pensamiento crítico, Ed. Akal); també és autor de nombrosos articles acadèmics i contribucions a congressos i participacions en capítols d’altres llibres.

Va estudiar la carrera de Dret i al acabar-la va estudiar la carrera de Ciències Polítiques. Mentre estudiava a la Universitat Complutense de Madrid va participar en el Moviment antiglobalització i de jove va ser membre de la Unión de Juventudes Comunistas de España. Com a politòleg ha servit d’assessor per Izquierda Unida i Alternativa Galega de Esquerda. L’any 2013 comença a aparèixer en televisió nacional com a tertulià en programes com El Gato al agua (Intereconomía), El cascabel al gato (13TV), La Sexta Noche (La Sexta), Las mañanas de cuatro (Cuatro), Te vas a enterar (Cuatro) i La noche en 24 horas (Canal 24H).

Pablo Iglesias, secretari general de Podemos. Font: Huffington Post.

¹¹ Gil, I. (2014, Setembre 28) Quién es quién en Podemos. *El confidencial*. [En línea] Disponible a: http://www.elconfidencial.com/espana/2014-09-28/quien-es-quien-en-podemos-nombres-hitos-y-principales-claves_216776/

El número 2 de Podemos és **Juan Carlos Monedero Fernández-Gala**¹², polític i professor a la Universitat Complutense de Madrid com Pablo Iglesias, especialitzat en Institucions polítiques, Teoria d'estat, Amèrica Llatina, Sistema polític espanyol i Processos de mundialització. És secretari del procés constituent i programa de Podemos, i segons El Confidencial, un clar candidat a l'alcaldia de Madrid. Va ser assessor polític d'Izquierda Unida i de Gaspar Llamazares, assessor del govern de Veneçuela entre 2005 i 2010, al 2010 va assessorar varis governs llatino-americans sobre la implantació d'una única moneda.

Com a professor universitari va fer estades com a visitant a la Universitat Iberoamericana de Puebla (Mèxic) i a la Universitat Pontifícia Comillas (Espanya). Va participar activament en el moviment 15M i també participava com a tertulià a La Tuerka, programa d'Iglesias. Posteriorment, amb el ressò del Manifest Mover ficha i el creixement de Podemos, es va anar convertint en una de les figures més reconegudes per les seves constants aparicions en mitjans de comunicació, com Cuatro i La Sexta. Ha escrit 15 llibres, la majoria dels quals sobre el moviment indignat.

Juan Carlos Monedero, secretari de programa de Podemos. Font: Verdadera Izquierda.

Íñigo Errejón Galván és l'actual secretari de Podemos, i va ser-ne el director de la campanya electoral del partit a les eleccions europees de maig de 2014 i ha estat confirmat com a director de campanya per a les eleccions generals de 2015, a més de ser l'encarregat de dirigir la campanya a les eleccions autonòmiques a Andalusia. Doctor en Ciències Polítiques per la Universitat Complutense de Madrid, polític i polític, ha exercit d'investigador per Veneçuela. Com Pablo Iglesias, durant els seus anys com a estudiant a la UCM va participar en moviments anti-globalització, va ser un dels fundadors de l'associació estudiantil Contrapoder. Al convertir-se en director de campanya va començar a participar en tertúlies televisives, sobretot al canal La Sexta, als programes Al rojo vivo i La Sexta Noche.

¹² Juan Carlos Monedero va dimitir de les seves funcions a la direcció de Podemos el 30 d'abril de 2015, anunciant-ho a través del seu Twitter personal @MonederoJC.

Íñigo Errejón, secretari i director de campanya de Podemos. Font: Diario de Navarra.

Miguel Urbán Crespo va estudiar Història a la Universitat Complutense de Madrid i com Iglesias i Errejón, va participar activament en les protestes del moviment anti-globalització. Membre d'Izquierda Anticapitalista, va ser cap de llista per a les eleccions madrilenyes de l'any 2011. La seva llibreria cooperativa La Marabunta servia de lloc de reunió per a alguns dels membres de Podemos. També va participar en el moviment 15M i ha escrit varis llibres. Ha treballat com a activista en varies ONGs. És un dels cofundadors i responsables del partit polític i amic íntim del secretari general, Pablo Iglesias. Ha participat com a tertulià en diferents mitjans de comunicació estatals, com Telecinco i La Sexta, i també en el programa La Tuerka.

Miguel Urbán, cofundador i responsable de Podemos. Font: Telecinco

Pablo Iglesias, Juan Carlos Monedero, Íñigo Errejón i Miguel Urbán formen part de l'anomenat Círculo Complutense, grup que forma part de la cúpula de Podemos i que compta amb un major nivell d'influència. Altres integrants destacats de la cúpula són **Carolina Bescansa**, professora de la Universitat Complutense de Madrid i una de les tres signants per registrar el partit al Ministeri de l'Interior i **Luis Alegre**, també professor de la Complutense designat per Pablo Iglesias com a coordinador de l'equip tècnic de Podemos.

Esquema amb els personatges de Podemos més mediàtics i els seus respectius càrrecs eal partit. Font: el·laboració pròpia.

Pel que respecta als membres de la llista que, juntament amb el cap Pablo Iglesias van aconseguir convertir-se en eurodiputats després de les eleccions, tenim a Teresa Rodríguez, Carlos Jiménez Villarejo, Lola Sánchez i Pablo Echenique:

Teresa Rodríguez¹³, com s'explica a Libertad Digital, va ser una militant "desencantada" d'Izquierda Unida. Va allistar-se a Izquierda Anticapitalista i va presentar-se com a candidata a l'alcaldia de Cadis, sense èxit. Professora de secundària de professió va ser membre de la Marea Verda d'Andalusia i el sindicat USTEA va arribar a Podemos com a responsable de participació ciutadana.

Carlos Jiménez Villarejo és un jurista nomenat Fiscal de l'Audiència de Barcelona, que va assumir la prefectura de la Fiscalia Anticorrupció fins l'any 2003. Va militar al PSUC en la clandestinitat i apareixia com a número tres a la llista de la formació de Podemos.

¹³ Des del 16 d'abril Teresa Rodríguez és diputada del Parlament d'Andalusia. El 4 de març de 2015 va deixar el càrrec d'eurodiputada que va ocupar en substitució seva Miguel Urbán.

Lola Sánchez és politòloga però mai ha exercit com a tal. Es va unir al moviment 15M i al 2011 va formar part de la candidatura per Múrcia Escons en Blanc. Va ser una de les promotores del Cercle Podemos de Cartagena i va comptar amb el suport de Monedero i Iglesias en les primàries per a les eleccions europees, quedant a la quarta posició.

L'últim eurodiputat és **Pablo Echenique**¹⁴, un estudiant de Física amb qualificació d'excel·lent *cum laude* per la Universitat de Saragossa. Va començar a escriure a El diario (Eldiario.es) sobre la seva discapacitat, i en formar-se el partit Podemos va encarregar-se de coordinar el Cercle Discapacitat i presentant-se com a candidat per estar a la llista de les eleccions europees. Va quedar en cinquena posició tot i que va ser el quart més votat, degut a l'alternança paritària de candidats a la llista. Echenique i Rodríguez són considerats com dues promeses dins de Podemos, segons El Confidencial.

Els eurodiputats de Podemos. Per ordre, d'esquerra a dreta: Teresa Rodríguez, Carlos Villarejo, Pablo Iglesias i Lola Sánchez. A baix, Pablo Echenique. Font: Pàgina web Podemos.

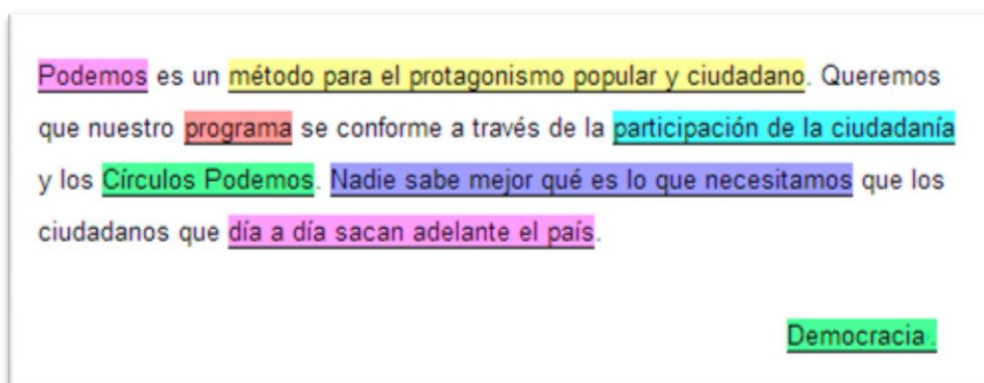
2.2.3 COM: EL PROGRAMA ELECTORAL DE LES EUROPEES

Podemos, des d'un principi, va establir una forma participativa de creació del programa que es presentaria per a les eleccions europees del 25 de maig. Com el propi partit explica des de la seva pàgina web, a l'apartat Conoce – Programa, hi va haver tres etapes fins elaborar el text final. Partint de la proposta d'un esborrany, la primera etapa va consistir en "debat i aportacions online a títol individual", en la segona etapa es van fer "esmenes col·lectives als Cercles Podemos", i per últim, en la tercera etapa, va tenir lloc un "referèndum *online* sobre les esmenes". Des de l'organització anomenen el text final com *programa col·laboratiu*. El *programa col·laboratiu* es troba disponible en línia a la pàgina web de Podemos, així com la

¹⁴ Pablo Echenique va ser escollit Secretari General de Podemos a Aragó a l'abril de 2015.

versió en llengua catalana i gallega. A més a més, es pot consultar l'equip encarregat de la síntesi del document i també es poden consultar les etapes del procés participatiu de creació del document.

En la pàgina web de Podemos, en l'apartat del programa de les eleccions europees, trobem la fotografia que hi ha a continuació. El text es relaciona amb la idea que introduïa el manifest *Mover ficha* de que la crisi a la Unió Europea només es pot resoldre amb la opció ciutadania, és a dir, amb la participació dels ciutadans i ciutadanes en la política. Podemos aposta des del principi pel contacte i la participació ciutadana, com bé es mostra en la petita descripció que trobem a la pàgina web del partit.

Captura de la pàgina web www.podemos.info, apartat Conoce – Programa, amb la descripció de la creació del programa electoral. Font: Pàgina web Podemos.

El *Document final del programa col·laboratiu*¹⁵ consta de 36 pàgines al llarg de les quals s'hi expliciten les propostes i idees de Podemos. Hi ha sis àmbits d'actuació sobre els quals s'escriu, que són: economia, llibertat, igualtat, fraternitat, sobirania i la "terra" o medi ambient. Cada un d'aquests sis àmbits porta per títol "Recuperar/ Conquistar (subjecte), construir la democràcia", en el qual en cada nou apartat s'inclou una nova paraula per sobre un dels sis temes a tractar.

A continuació, destaquem les propostes destacades en cada un dels sis àmbits del programa electoral que la formació Podemos va redactar en la seva candidatura a les eleccions europees del 25 de maig de 2014 i que es troben en el *Document final del programa col·laboratiu*¹⁶:

1. Recuperar l'**economia**, construir la democràcia: en l'apartat sobre economia la formació proposa un pla de rescat ciutadà a nivell europeu que estigui centrat en la creació de treball decent a la zona sud d'Europa; una auditoria ciutadana al deute públic i privat; que el Banc Central Europeu es converteixi en una institució democràtica, amb mecanismes de control democràtic i parlamentari, per al desenvolupament econòmic dels països de la Unió Europea; creació d'una agència europea de ràting que substitueixi a les tres privades que determinen la política

¹⁵ Podemos. (2014) *Document final del programa col·laboratiu*. [En línia] Disponible a: <http://podemos.info/wordpress/wp-content/uploads/2014/05/Programa-Podemos.pdf>

¹⁶ Disponible a l'Annex 3 el text íntegre *Document final del programa col·laboratiu*.

econòmica de la Unió Europea; reorientació del sistema financer per instaurar i consolidar una banca al servei de la ciutadania; recuperació de control públic en sectors estratègics de l'economia, com són les telecomunicacions, energia, alimentació, transport, sanitat, farmacèutic i educatiu; intercanvi fluït i transparent d'informació fiscal entre les Administracions tributàries establertes a Europa; obligació per aquelles empreses multinacionals i les seves filials de retre comptes de les seves activitats en termes globals i desglossats per països, mesura destinada a acabar amb les pràctiques fiscals agressives i la deslocalització de beneficis de les societats multinacionals; persecució i enduriment de les sancions per delictes fiscals, implantació de la Tasa Tobin; política tributària que sigui justa i que estigui orientada a la distribució de la riquesa i al servei d'un nou model de desenvolupament, complint amb els principis de generalitat, equitat i progressivitat; aposta pel canvi de model productiu mitjançant el desenvolupament d'un sistema d'Investigació, Desenvolupament i Innovació amb més valor agregat; i finalment, un dels punts més polèmics, el dret a una renda bàsica per a tots i cada un dels ciutadans.

2. Conquistar la **llibertat**, construir la democràcia: en aquesta part del programa es fa referència als drets i llibertats personals, així com a les polítiques que garanteixen l'estat del benestar. Els punts sobre llibertat són impulsar una Carta Democràtica Europea; ampliació i extensió de l'ús de les Iniciatives Legislatives Populares, amb la figura del referèndum vinculant, als diferents àmbits territorials inclòs l'europeu; democratització de la gestió, execució i avaluació de la inversió pública mitjançant els pressupostos participatius; control i limitació de les activitats dels *lobbies* i difusió pública d'aquestes i dels seus clients; limitació estricta dels costos de la campanya electoral i de les subvencions públiques als partits; legislació que impedeixi la formació de monopolis o oligopolis al sector de la comunicació; garanties que assegurin la inviolabilitat de les comunicacions i dels mitjans; defensa per la llibertat d'expressió, reunió, associació, manifestació i participació política a nivell individual i col·lectiu; garantia de la llibertat de consciència i impuls de mesures per a la no-discriminació per raons de creences o religió; garantia per a les llibertats i drets fonamentals en seguretat, justícia i democràcia; garantir el dret a la seguretat i a una vida lliure de violència a les dones i al col·lectiu de gays, lesbianes, transexuals, bisexuals i intersexuals, mitjançant un sistema jurídic amb intervenció pública i privada.
3. Conquistar la **igualtat**, construir la democràcia: en aquest tercer apartat es delimita el sistema de garanties i mesures relacionades amb la igualtat salarial, de gènere, social, laboral, entre altres. Els punts proposats són l'obertura d'un procés constituent democràtic que garanteixi que els drets socials i culturals tinguin el mateix estatus que els civils i polítics i que siguin consubstancials a la condició de ciutadania; donar suport actiu a les polítiques orientades a garantir la qualitat dels serveis públics en tots els àmbits, promovent una vida digna i lliure, pel ple desenvolupament de les persones en autonomia, llibertat i igualtat; pla per eliminar la desigualtat entre homes i dones en l'àmbit laboral fent efectiu el dret

humà a treballar en condicions equitatives i la independència econòmica de les dones; garantia del dret a la salut i un model d'assistència sanitària públic, amb cobertura universal, equitativa i gratuïta, sense exclusió; garantia del dret al coneixement, formació acadèmica i educació pública, laica, gratuïta i universal; defensa d'un model d'investigació independent i d'una universitat pública, gratuïta, laica i de qualitat que respongui a les necessitats socials i no a les de grans empreses o al capital financer, en el qual s'eliminarà el Pla Bolonya; garantia del dret a una vivenda digna; garantia als drets sexuals i reproductius i del dret a decidir sobre el propi cos per a totes les persones; garantia del dret a l'ajuda i a la integració a les persones dependents i les seves famílies; democratització efectiva del dret a la cultura, creació i difusió cultural en tots els sectors socials; promoció d'accés lliure, segur i universal a la informació i a les comunicacions; implementar polítiques que garanteixin l'accés universal al transport i a la mobilitat de totes les persones.

4. Recuperar la **fraternitat**, construir la democràcia: impuls de la participació ciutadana amb la creació d'una Comissariat de Participació a la Comissió Europea; promoure els pressupostos socials a nivell europeu; reconèixer els drets dels immigrants, prohibir els CIES i anular els programes FRONTEX i EUROSUR, així com eliminar les tanques anti-persones a les fronteres; desenvolupament de mecanismes d'integració i cooperació específics entre els països del sud d'Europa; potenciar la integració i cooperació entre els pobles; defensar la pau i fer un referèndum sobre la sortida d'Espanya de la OTAN; i potenciar la igualtat entre territoris a la Unió Europea.
5. Conquistar la **sobirania**, construir la democràcia: en aquest apartat s'expliquen els criteris de democratització i transparència que proposa Podemos, en els quals s'inclou la derogació del Tractat de Lisboa per a que els serveis públics no puguin ser mercantilitzats; modificar els tractats de lliure comerç entre la Unió Europea i Estats Units, i els tractats amb Amèrica Llatina; acabar amb l'ús dels Memoràndums d'Enteniment per prendre decisions de macroeconomia; obligatorietat de ratificació democràtica dels canvis constitucionals; garantir la celebració de referèndums; creació de mecanismes de control democràtic i mesures anticorrupció; i reconeixement del dret a decidir de diferents pobles d'Europa.
6. Recuperar la **terra**, construir la democràcia: l'últim segment del text fa referència a temes mediambientals i de sostenibilitat. Els punts recollits en el programa són nous criteris per a una política sostenible a la Unió Europea; accés a l'aigua com un dret humà bàsic on la gestió i propietat dels recursos sigui pública; alimentació saludable com un dret inalienable de la població mitjançant polítiques que permetin la sobirania alimentària; posar l'energia al servei de les persones, parar el canvi climàtic i millorar la qualitat de l'aire per tal d'acabar amb la contaminació i els riscos que comporta; protecció integral del medi natural, urgència ineludible;

desenvolupament del món rural per reequilibrar la societat; i la protecció animal com a nova exigència social.

2.2.4 NOU NOU PARTIT POLÍTIC

Santos Juliá publicava un article d'opinió en el diari El País el 10 de maig de 2015 titulat "¿Qué hay de nuevo en los nuevos partidos¹⁷?" en el qual analitza les diferències entre els partits tradicionals i els sorgits de forma més recent, com és el cas de Podemos, i com aquests estan revolucionant la política espanyola. "No és sorprenent que en una prolongada situació de crisi econòmica, política i moral, sorgeixin moviments socials amb l'objectiu d'erosionar les bases que han sostingut durant dècades als partits tradicionals, populars, socialistes i nacionalistes, corromputs en els seus ciments per una corrupció sistemàtica a la que no van saber, ni van voler, posar obstacles o fre" assenyala Juliá, que continua explicant que aquests moviments negaven qualsevol objeiu de representació política en "les institucions objecte de les seves denúncies". Aquests moviments socials, amb el 15M com la màxima exposició, van comptar amb un gran suport per part de ciutadans "amb les seves identitats polítiques molt deteriorades", diu Santos Juliá. És a dir, els partits tradicionals amb la crisi van perdre una xifra molt important de votants i els ciutadans van deixar d'emmirallar-se en les formacions com PP i PSOE. "La democràcia al carrer, amb pancartes i banderes; a la plaça, amb taules i tendes; a les sales d'actes o a l'estadi ple de públic expectant, el que va mostrar la seva capacitat d'aglutinar una creixent massa de seguidors disposats a assaltar el poder" explica Juliá.

De la esquerra vs. dreta a nosaltres vs. ells

Un dels aspectes que més ha explotat Podemos en el seu viatge cap a les eleccions europees del 25 de maig de 2014 és precisament donar veu a aquestes persones, fer que es sentin representades per aquesta formació i traslladar la il·lusió de les places a la política, raó per la qual han aconseguit aquesta "capacitat d'agregació de vots", com descriu Juliá, a una velocitat mai vista abans. "Davant la crisi, ser d'esquerra o de dreta no ha tingut rellevància", el que fa guanyar suport a Podemos i Ciutadans és que "els dos partits han construït la seva més recent identitat sobre una diferència marcada a ferro candent entre "ells": la política tradicional, la casta, els corruptes, la dreta-esquerra; i "nosaltres": la nova política, la gent o els ciutadans, els inimputables, el centre" diu Juliá Santos a El País. La ideologia de Podemos és un dels aspectes més difícils de definir i un dels més criticats pels seus rivals polítics, així com en alguns mitjans de comunicació. Dirigents de Podemos han remarcat en més d'una ocasió que el seu objectiu és ocupar el centre del tauler polític, i Pablo Iglesias declarava que "en el joc d'esquerra i dreta

¹⁷ Juliá, S. (2015, Maig 10) Qué hay de nuevo en los nuevos partidos. *El País. Edició digital*. [En línia] Disponible a: http://elpais.com/elpais/2015/05/08/opinion/1431078367_679856.html

guanya la banca¹⁸”, fins i tot Iglesias descrivia aquesta política com una “estafa¹⁹”, coincidint amb el que assenyalava Santos Juliá com una de les característiques d’aquest nou nou partit.

Círculos Podemos

Altres aspectes novedosos que caracteritzen a Podemos són la seva organització en els anomenats Círculos Podemos, una clara herència de la forma d’organització del Moviment 15M en assemblees. Pablo Iglesias, en una entrada al seu blog del diari Público, anomenat Otra vuelta de Tuerka, en el post titulat “Círculos Podemos²⁰” explica què són, per a què són i com funcionen els cercles del seu partit. Els cercles responen a l’objectiu “d’empoderar a la gent i donar el protagonisme als ciutadans” i són “punts d’una xarxa d’unitat, canvi i ruptura democràtica”, escriu Iglesias. Ho descriu com un grup de persones que comparteixen la mateixa situació “dramàtica” que només es pot arreglar entre tots i amb el “protagonisme popular i ciutadà: no podem seguir confiant en els que ens han portat a aquesta situació dramàtica”. Afegeix Pablo Iglesias que és “un espai ciutadà per a la unitat per superar el règim caduc i canviar una Europa que avui està al servei d’una minoria privilegiada”.

Els cercles Podemos no són directament de suport al partit ja que tenen total autonomia i en els quals hi pot assistir qualsevol persona de “diferents sensibilitats i procedència que no té que renunciar a les seves militàncies o preferències”, escriu Iglesias. Remarca especialment que no és una reunió de partits o organitzacions sinó que es basa en el “calor popular” de “caràcter voluntari, obert i autònom que fan seva la Iniciativa Podemos pel canvi polític i el protagonisme ciutadà i Popular”. En els cercles s’agrupa “gent il·lusionada” per contribuir a un projecte obert i en construcció, que consta de “organitzar actes de difusió o encontres, escriure a la premsa local, elaborar propostes i donar-se a conèixer en el seu àmbit”. També és un espai de participació per “recollir firmes i recursos, proposar i votar persones per integrar llistes electorals i discutir, proposar i votar continguts del programa electoral amb protagonisme popular”. Acaba el post Pablo Iglesias amb la frase “Podemos significa poder i democràcia, per això depenem de tu” en referència a la importància dels cercles per al partit, la seva organització, comunicació i funcionament. Segons el web 15Mpedia, actualment hi ha 116 Círculos Podemos.

Col·laboracions, crowdfunding i microcrèdits

Podemos va decidir que no volien dependre de bancs ni poders econòmics, com expliquen a l’apartat Financiación de la seva pàgina web, per poder dur a terme la seva campanya

¹⁸ Hernández, E. (2014, Desembre 27). Pablo Iglesias: “En el joc d’esquerra i dreta guanya la banca”. *El Periódico. Edició digital*. [En línia] Disponible a: <http://www.elperiodico.com/es/noticias/politica/pablo-iglesias-juego-izquierda-derecha-gana-banca-3810165>

¹⁹ La Sexta Columna (2014, Novembre 7) Pablo Iglesias: La política entre Esquerra i dreta és una estafa. *La sexta.com* [En línia] Disponible a: http://www.lasexta.com/programas/sexta-columna/avances/pablo-iglesias-politica-izquierda-derecha-estafa_2014110600308.html

²⁰ Iglesias, P. (2014, Gener 24). Círculos Podemos. *Diario Público. Blog Otra vuelta de Tuerka*. [En línia] Disponible a: <http://blogs.publico.es/pablo-iglesias/760/circulos-podemos/>

electoral. “Apostem des de l’inici per desenvolupar eines de finançament innovadores i participatives inspirades en els valors de l’economia col·laborativa, de manera que es faci a la ciutadania coparticipant del finançament dels projectes. Aquestes eines són les col·laboracions, els crowdfunding i els microcrèdits” sentencien des de la formació al seu web. Pel que fa a les col·laboracions s’ha d’estar inscrit al partit, són periòdiques i es poden fer des de 5 euros al mes. El crowdfunding funciona per a projectes concrets, no cal estar inscrit i la xifra és personal; Podemos marca la quantitat que necessita i també hi ha un recompte en forma de percentatge i de diners del que es porta aconseguit. Els microcrèdits serveixen per finançar la campanya electoral, per comunitats autònomes, i el partit es compromet a retornar la xifra subscripta en el moment de rebre la subvenció electoral. Per als microcrèdits és necessari tenir un usuari al Portal de Participació de Podemos per més seguretat, tot i que es pot establir i prestar una quantitat sense identificar-se. En el mateix apartat de Financiación de la pàgina web de Podemos, trobem els subapartats Independencia i Transparencia, en els quals la formació política publica a la xarxa els seus ingressos i despeses i els seus comptes, que respon al seu compromís per la transparència.

Pàgina web: la plataforma de participació ciutadana

El principi de participació ciutadana que caracteritza a Podemos també s’observa en l’el·laboració de programes electorals, propostes i actes com l’Asamblea Ciudadana de Podemos, que es va celebrar del 15 de setembre al 15 de novembre de 2014. Un dels espais de participació ciutadana és la pàgina web, en la qual els inscrits, majors de 16 anys que han de subscriure els principis ètics, tenen veu i vot. És a dir, poden proposar i votar. Pot decidir el portaveu o portaveus del partit, la composició del consell que prendrà decisions o participar en qualsevol consulta que el partit decideixi fer. Una de les novetats i claus de l’èxit de Podemos és aquest ús d’Internet per promoure la participació dels ciutadans en el dia a dia del partit i en qualsevol tipus de decisió.

2.3 LA PARTICULAR VICTÒRIA A LES ELECCIONS EUROPEES (25M2014)

La nit del diumenge 25 de maig de 2014 l'equip de Podemos, que es trobava reunit en un local llogat prop del Museu Reina Sofia a Madrid, celebrava la seva particular victòria: més d'1,2 milions de vots, que representen gairebé el 8% del total, i 5 escons al Parlament Europeu. Podemos es convertia en la quarta força política més votada després de només tres mesos de vida (recordem que l'11 de març Podemos s'inscriví al registre com a partit polític i el 17 de gener era la seva presentació pública al Teatro Barrio de Lavapiés).

2.3.1 LES CLAUS DE LA CAMPANYA ELECTORAL

Íñigo Errejón va ser el director de la campanya electoral de Podemos per a les eleccions europees i el que va apostar per la personalització de la campanya amb la figura de Pablo Iglesias, centre de la propaganda electoral, una aposta arriscada i polèmica. Esteban Hernández en l'article "Las seis claves del éxito de Podemos y una reflexión sobre el futuro de la política"²¹ a El Confidencial, publicat el 27 de maig de 2014, explica que "aquesta aposta (d'Errejón) va ser rebutjada per moltes persones del seu espectre polític, i va trobar nombrosos detractors a la xarxa, que veien inadequat que un moviment participatiu es basés en el personalisme". Des de Podemos es va dir que aquesta decisió es devia a la manca de temps "per consolidar una iniciativa" i a "la necessitat de rentabilitzar l'element més popular i reconeixible que posseïen". Es llegeix en l'article d'El Confidencial. Saber explotar el caràcter mediàtic de Pablo Iglesias va ser un encert ja que com declara César Rendueles (declaracions incloses en l'article d'Esteban Hernández) "han sabut intervenir en el lloc on es gestionen els consensos polítics d'aquest país, és a dir, a la televisió i a les tertúlies radiofòniques. Malgrat el bloqueig mediàtic al que l'han sotmès alguns mitjans, ha demostrat (Pablo Iglesias) que, quan hi ha una mínima via de discussió amb la ciutadania, es poden fer coses importants". Així, Podemos amb la figura de Pablo Iglesias van poder penetrar en les capes més joves de la població, que abans no s'havien involucrat políticament. Hernández destaca també la importància que tenia la figura d'Iglesias, ja que "els partits tradicionals no han escollit a persones amb carisma per encapçalar les llistes europees" escollint aquelles "més adeuquades en clau interna, però no les més atractives per als electors". Pablo Iglesias es convertia doncs en un líder "nou i no contaminat", segons l'article d'El Confidencial.

Eduardo Muriel, autor de la peça titulada "Cinco claves del éxito de la campaña electoral de Podemos"²² publicat a La Marea el 26 de maig de 2014, enumera cinc aspectes claus de la campanya electoral i del seu èxit. Aquests punts clau són, extrets de l'article de Muriel, els següents:

²¹ Hernández, E. (2014, Maig 27) Las seis claves del éxito de Podemos y una reflexión sobre el futuro de la política. *El confidencial*. [En línia] Disponible a: http://www.elconfidencial.com/alma-corazon-vida/2014-05-27/las-seis-claves-del-exito-de-podemos-y-una-reflexion-sobre-el-futuro-de-la-politica_136913/

²² Muriel, E. (2014, Maig 6) Cinco claves del éxito de la campaña electoral de Podemos. *La marea*. [En línia] Disponible a: <http://www.lamarea.com/2014/05/26/cinco-claves-del-exito-de-la-campana-electoral-de-podemos/>

1. **Elaboració d'un discurs senzill i que apel·la a l'emoció:** més que centrar-se en aspectes concrets del seu programa, el missatge de Podemos era "recuperar la democràcia" i la recuperació de mecanismes de decisió col·lectius. Pablo Iglesias ha reivindicat que a més de la raó s'ha d'apel·lar a l'emoció i ha recuperat conceptes emocionals com la pàtria. Un discurs que arribés a la gent, un discurs d'il·lusió, de representació.

2. **Ús del llenguatge audiovisual:** la televisió és el primer mitjà de comunicació en quant a audiència, amb molta diferència respecte al segon, que és la ràdio. Els membres del cercle promotor de Podemos, com Iglesias, Monedero i Errejón, sempre han defensar que s'ha de tenir presència a la televisió. El pas de la televisió local Tele-K, on Iglesias dirigia el seu programa La Tuerka, a la televisió nacional, amb aparicions a La Sexta, Telecinco o Cuatro, va permetre a la ciutadania relacionar el personatge amb el partit, al mateix temps que Iglesias donava a conèixer el seu missatge. Però no només els mitjans tradicionals eren espais utilitzats per Podemos, també nous canals d'Internet com Youtube, molt lligat als joves, també.

3. **Construcció del lideratge:** igual que en El Confidencial, Muriel destaca la creació de la figura de líder per part de Pablo Iglesias, lligada a les seves aparicions en els mitjans de comunicació, que permetien l'associació de la persona amb el partit. Aquest punt es va portar a l'extrem quan es va decidir estampar la cara de Pablo Iglesias a les paperetes electorals, decisió polèmica i criticada, per donar a entendre que la seva persona era molt més coneguda que el propi partit.

Papereta electoral de Podemos per a les eleccions europees del 25 de maig de 2014. La cara del cap de llista i líder la formació hi apareix, un dels aspectes més polèmics de la personalització de la campanya electoral. Font: www.javiergueira.com

4. **Conquesta de l'espai en les televisions generalistes:** com dèiem abans, el salt de la televisió local a la televisió nacional va permetre al líder de Podemos, Pablo Iglesias, donar a conèixer el seu discurs i el seu partit a un major nombre de ciutadans. Les tertúlies polítiques a la televisió han anat guanyant importància i audiència els últims anys, degut a la crisi i les seves repercussions.
5. **Ús de mètodes propis del 15M:** Podemos no hauria existit si no s'hagués produït el moviment indignat conegut com 15M, i les seves posteriors representacions com les mareas i altres exponents com Rodea el Congreso. Podemos ha incorporat moltes demandes del moviment indignat, i de la societat en general, i ha adoptat formes de participació típiques de les assemblees en els seus cercles. El propi nom, Podemos, fa referència al lema "Sí se puede" molt utilitzat en el 15M i en altres manifestacions.

Un altre punt a favor de Podemos, utilitzat en la seva campanya electoral va ser saber llegir la fractura política que hi havia a Espanya. Esteban Hernández ho explica a El Confidencial, en el qual el nou votant d'esquerres decideix apostar per Podemos davant la incapacitat mostrada per PSOE i IU a liderar la part progressista de l'espectre polític, l'esquerra tradicional.

En els discursos de la cúpula de Podemos durant la campanya electoral (àmbit polític), així com en altres aparadors com la televisió (àmbit mediàtic), es van utilitzar reiteradament diferents mots que el partit va fer seus, permetent també així una identificació amb els seu públic objectiu. Es tracta de la "casta", el "règim", el "sistema", "els de baix contra els de dalt" i l'"empoderament".

Pablo Iglesias, la nit del diumenge del 25 de maig de 2014, després de conèixer els resultats electorals, va agrair "el millor equip de campanya", un treball que, va dir, "serà estudiat a les facultats de política".

2.3.2 LA IMPORTÀNCIA DELS MITJANS DE COMUNICACIÓ I LES XARXES SOCIALS

Las Mañanas de Cuatro, Al Rojo Vivo, La Sexta Noche, La Sexta Columna, El objetivo, Un tiempo nuevo són espais televisiu dedicats exclusivament a la política i a la tertúlia política. La Sexta Noche (La Sexta) i Un tiempo nuevo (Telecinco) són espais emesos en *prime time* els dissabtes a partir de les 10 de la nit, amb una durada de més de tres hores. Hi ha, actualment, un canvi de paradigma pel que fa a aquests tipus de programes televisius. Fa una dècada fóra gairebé impossible mantenir un programa d'aquest tipus en antena però avui en dia, amb la crisi com a protagonista, la política és un tema de candent actualitat diària i la ciutadania demanda molta més informació sobre aquesta. Un altre element que permet que avui en dia aquests programes triomfin és el punt d'espectacularització i teatralització dels tertulians i dels polítics.

Tot i això, la televisió és el mitjà amb més audiència, molt superior a l'audiència de la ràdio i de la premsa, i per Podemos ha estat la gran plataforma per arribar als ciutadans. Si bé els participants en el moviment indignat ja eren simpatitzants de la formació, mitjançant la televisió Podemos ha arribat a un nou tipus de públic, a les persones que ja no es sentien representades pels partits tradicionals, que no veien canvis substancials en el *modus operandi* de la política i que no tenien intenció de votar. La televisió ha estat una plataforma publicitària per a Podemos, igual que la decisió de posar la cara de Pablo Iglesias a les paperetes, perquè així s'han donat a conèixer més enllà de l'espai indignat. Ser un personatge mediàtic va valer per aconseguir vots, i és que com membres de Podemos han remarcat en diverses ocasions, ser una figura mediàtica era clau per l'expansió de la formació. I no només Pablo Iglesias es va convertir en un habitual dels programes anteriorment mencionats, també Juan Carlos Monedero, Íñigo Errejón, Miguel Urbán, Teresa Rodríguez, Pablo Echenique i Carolina Bescansa s'han convertit en figures mediàtiques del partit. Com dèiem abans, la figura mediàtica de Pablo Iglesias creada arran de les seves aparicions televisives el van convertir en un líder carismàtic, reconegut per la societat, més ben valorat que altres polítics, que encapçalava un projecte nou i diferent i que realitzava un discurs trencador.

Pablo Iglesias al llarg de l'any 2014 es va convertir en el convidat més demanat a les tertúlies i debats polítics. L'article de Borja Terán a República de las Ideas, titulat "Pablo Iglesias dispara la audiència en el ring de 'La Sexta Noche'²³", publicat el 25 de gener de 2015, explica que l'anomenat "efecte Pablo Iglesias", és a dir, la presència del líder de Podemos a un programa televisiu, "segueix sent infalible a l'hora de fer pujar el *share*". Borja Terán explica que La Sexta Noche és el programa de més audiència, comparat amb Un tiempo Nuevo, que s'emet el mateix dia a la mateixa hora. La raó és que el programa presentat per Iñaki López està en antena des de 2013, més assentat en televisió que el programa de Telecinco, presentat per Sandra Barneda, en antena des del 25 d'octubre de 2014. En l'article de Terán es fa palès, com anunciàvem anteriorment, que la "televisió en el *prime time* dels dissabtes ha canviat molt. Els programes lúdics de varietats han donat pas a l'interès pel remolí de l'actualitat política. Això sí, també aquest tipus de programes d'informació beuen en gran mesura d'elements dels més frívols *shows* d'espectacle". Sobre la posada en escena de Pablo Iglesias, sobre el discurs i l'actitud que mostra en la televisió generalista, Borja Terán escriu a República de las ideas que "Pablo Iglesias sap medir molt bé el seu discurs per arribar a les masses" i afegeix que "il·lusiona a la vegada que entra al fang de la dialèctica contra els demés tertulians.

Aquest tira i afluixa, com si fos un ring del estàs amb mi o contra mi, del ets casta o no ets casta, es clau en l'èxit d'un *show* televisiu que posiciona radicalment a l'espectador en un bàndol o en un altre". Per acabar, Terán explica que d'aquesta manera l'audiència es postula i "viu amb nervi un debat que ha recuperat la curiositat per aquest tipus de formats polítics després d'anys en el que aquest gènere seguia una estructura massa institucional, que el convertia en soporífer". Una de les raons per les quals els programes de caire polític s'han fet amb un lloc rellevant en la televisió actual, segons Borja Terán, és que "la població demanda

²³ Terán, B. (2015, Gener 1) Pablo Iglesias dispara la audiència en el ring de 'La Sexta Noche'. *República de las ideas*. [En línia] Disponible a: <http://www.republica.com/2015/01/25/pablo-iglesias-dispara-la-audiencia-en-el-ring-de-la-sexta-noche/>

més que mai veure als representants polítics donar la cara i és positiu que s'atreveixin, cada cop més, a participar en tot tipus de programes”.

Pel que fa a les xarxes socials, l'aspecte més destacat per la campanya ha estat l'esperit de que la victòria i l'èxit eren possibles i que les coses, gràcies a Podemos, podien canviar, més que centrar-se en convèncer o proposar. Les xarxes socials van ser una de les bases de la creació del Moviment 15M, i per Podemos va ser una aposta des del principi. Eduardo Rubiño, responsable de xarxes, declarava que el seu equip estava format per 20 persones, tots estudiants d'entre 20 i 30 ans, molts provinents d'experiències anteriors de moviments socials, com el 15M o Juventud Sin Futuri. “Entre tots coordinen 400-500 comptes locals amb activitat a les xarxes socials i contesten un a un els missatges que arriben” deia Rubiño, i afegia que “les xarxes han activat a la gent per al canvi i l'èxit de Podemos no podria haver estat possible sense elles, ja que per començar, van permetre recollir els diners de la campanya electoral a través del crowdfunding”. Podemos compta amb més de 950.000 seguidors a Facebook i 590.000 a Twitter (dades de maig de 2015), molt per davant de PP i PSOE. Les xarxes socials són un element clau per al procés deliberatiu i per a la comunicació de la formació amb els seus simpatitzants.

2.3.3 LA SORPRESA DE LES ELECCIONS

L'últim sondeig del CIS²⁴ (Centre Investigacions Sociològiques) abans de les eleccions europees de 2014 atorgava a Podemos un sol eurodiputat, però finalment, la formació amb Pablo Iglesias com a cap de llista aconseguiria 5 escons i es col·locaria com la quarta força política a Espanya, per davant d'UPyD. Per descriure el resultat electoral de Podemos, la gran majoria de mitjans de comunicació van escollir la paraula “sorpresa”, com és el cas de l'article de J.J. Gálvez i M. Kadner per El País, titulat “Podemos se convierte en la sorpresa y logra cinco escaños en Estrasburgo²⁵”, publicat el dia 26 de maig de 2014.

Per què sorpresa? L'article d'El País ho qualifica així per diverses raons. En primer lloc “el pressupost limitat, en comparació amb les grans formacions, i un pla de campanya basat en la difusió per les xarxes socials i el boca a boca”. Després de poc més de tres mesos de vida, Podemos, participant per primer cop en unes eleccions, irrompia amb “una força inesperada en el panorama polític espanyol. Ha trencat els esquemes de la resta de partits. A esquerra i a dreta. A tots”, es llegeix a l'article. Adjudiquen l'èxit també al seu missatge, la “crítica al bipartidisme” que els hi va comportar més d'1,2 milions de vots.

²⁴Centre Investigacions Sociològiques (2014, Maig 8) Enquesta preelectoral eleccions al Parlament Europeu 2014. CIS [En línia] Disponible a: http://www.cis.es/cis/export/sites/default/-Archivos/Marginales/3020_3039/3022/es3022mar.html

²⁵ Gálvez, J.J.; Kadner, M. (2014, Maig 26) Podemos se convierte en la sorpresa y logra cinco escaños en Estrasburgo. *El País Edició Digital*. [En línia] Disponible a: http://politica.elpais.com/politica/2014/05/25/actualidad/1401009854_060215.html

Eduardo Castillo publica a la pàgina web Instituto Comunicación Política un estudi sobre els votants de Podemos i la seva ideologia, del 4 de febrer de 2015. En el text²⁶, Castillo explica que “Podemos és un partit que en 90 dies va guanyar de promig 10 electors d’esquerres més per cada 100; entre 6 i 8 electors de centre; i 2 de centre-dreta” i que a més, Podemos s’emportaria gairebé el 40% dels vots de l’esquerra més radical i prop del 25% de centre-esquerra. “Podemos aconsegueix captar lògicament suport natural per un partit obertament esquerra i antisistema” explica Castillo, però també assenyala que gran part dels votants de Podemos són ex-votants de PSOE i IU, descontents amb ells. També hi ha votants de Podemos que abans eren absents o votaven en blanc; els absents a Espanya representen uns 9 milions de persones, i Podemos s’emportaria el 17,7% de vots d’aquests ciutadans. En menor grau, també rep suport de votants d’UPyD descontents, i de forma mínima, del PP. Els ex-votants del PP que decideixen donar el seu vot a Podemos ho fan com a forma de càstig per a la formació liderada per Mariano Rajoy i la seva manca d’acció i de resposta.

²⁶ Castillo, E. (2015, Febrer 4). ¿Quién vota a Podemos?: Ideología y trasvase partidista. *Instituto Comunicación política*. [En línia] Disponible a: <http://www.institutocomunicacionpolitica.com/art%C3%ADculos/quien-vota-a-podemos-ideologia-y-trasvase-partidista>

2.4 PODEMOS: RESULTAT DEL 15M I LA CRISI

Podemos és conseqüència del moviment indignat o 15M, que es va organitzar a tota Espanya arran de la crisi que abastava l'àmbit econòmic, polític i social. Les bases sociològiques, la transversalitat, la indignació, la voluntat de canvi, les noves propostes... són alguns dels aspectes que relacionen el partit polític amb el moviment social. Malgrat que Íñigo Errejón assegura que “no som (Podemos) hereus del 15M²⁷” si no hagués existit el moviment com a tal, canviant el panorama polític l'any 2011, la presència de Podemos en l'espectre polític actual no existiria. De la mateixa manera, si no hagués esclatat la crisi econòmica, ni aquesta s'hagués estès a l'àmbit polític i social, els ciutadans no haguessin sortit al carrer indignats per la gestió que s'estava produint de la situació.

2.4.1 COMPARACIÓ I ANALOGIA

Anteriorment, hem mencionat en l'apartat *Nou nou partit* com Podemos ha adaptat aspectes característics del moviment 15M com és per exemple el model assembleari i de participació ciutadana al partit, amb els Círculos Podemos i les diverses opcions que hi ha a la pàgina web per fer col·laborar els simpatitzants.

Ignacio Urquizu signa l'article titulat “15-M y Podemos: ¿almas gemelas²⁸?” publicat el 31 de gener a El País on fa un paral·lelisme entre el partit polític i el moviment social. Estableix tres similituds, que són la transversalitat de les bases sociològiques, la indignació i l'absència de propostes. La primera similitud anomenada per Urquizu és que tant Podemos com el 15M “gaudeixen de la simpatia d'amplis grups socials, molt diferents entre si” com són estudiants, aturats o persones amb estudis superiors, enumera l'autor. Afegeix, sobre aquesta primera similitud, que “en aquests moments la seva intenció de vot directa es molt similar tant en el món urbà com en el rural” i sobre grups ideològics, “el seu suport va des de l'extrema esquerra fins el centre-dreta”. Urquizu puntualitza sobre la transversalitat de les bases sociològiques de Podemos que “hi ha alguna cosa que uneix a tots aquests col·lectius, i ja ho veiem al 15M: són els grans perdedors de la crisi”, és a dir, els ciutadans amb més dificultats econòmiques.

La segona similitud segons Ignacio Urquizu és la indignació, sentiment present en el moviment social i la “motivació que hi ha darrere del seu suport (de Podemos)”, explica l'autor. Afegeix que “la majoria de votants de Podemos declara que el seu suport és fruit de la decepció i el desencant amb els demés partits” i que “al 2011 la majoria dels espanyols ja pensava que els partits tradicionals representaven només els seus propis interessos com a organització”. La tercera similitud enumerada per Urquizu a El País és l'absència de propostes, part on l'autor es mostra crític i escèptic pel que fa a la possibilitat de Podemos de governar, basant-se en el seu programa polític i qualifica de “carència” el fet de no realitzar propostes. Sobre el 15M i les propostes Urquizu escriu que “si es va reclamar alguna cosa al 15M en el seu moment va ser

²⁷ Del Barrio, A. [2014, Maig 26] Las claves del éxito de Podemos: 'No somos herederos del 15M'. *El Mundo Edició digital*. [En línea] Disponible a:

<http://www.elmundo.es/espana/2014/05/26/53833e00e2704e530f8b4579.html>

²⁸ Urquizu, I. (2015, Gener 31) 15-M y Podemos: ¿almas gemelas? *El País Edició digital*. [En línea]

Disponible a: http://politica.elpais.com/politica/2015/01/31/actualidad/1422718489_860472.html

que posés solucions sobre la taula. És cert que era una crítica injusta, ja que només es tractava d'un moviment ciutadà de protesta”.

Vicenç Navarro, catedràtic de Ciències Polítiques i Polítiques Públiques és professor de la Universitat Pompeu Fabra, que col·laborà amb Podemos per crear el programa econòmic del partit. A més, és un reconegut intel·lectual de l'esquerra política i té un blog al diari Público, titulat *Pensamiento crítico*. L'entrada que va fer Navarro, titulada “Por qué surgió el 15-M y por qué le siguió Podemos²⁹”, post del 5 de novembre de 2014, conté algunes idees clau de la relació entre el moviment social i la formació política. Diu Vicenç Navarro que “el creixement de la conscienciació sobre les insuficiències de l'Estat ha anat de la mà amb la realització que l'Estat no representa els interessos de la població, sinó els interessos financers i empresarials de l'Estat”, fenomen que es va fer visible a l'estat espanyol amb més intensitat amb l'esclat de la crisi, quan des del govern es van fer mesures “no enunciades en les ofertes electorals dels partits governants” i va començar així la crisi de legitimitat de la política espanyola. Navarro afegeix que aquest va ser l'origen del 15M, que amb eslògans com “No nos representan” i “Lo llaman democracia y no lo es” definien molt bé la naturalesa del problema. D'aquesta manera, “la majoria de la població es va identificar aviat amb aquest moviment, anomenat indignat, coincidint amb la denúncia de l'estat de les coses del país” escriu el catedràtic i intel·lectual. Per acabar, Vicenç Navarro explica que “la maduresa del moviment ha estat la causa de l'aparició de Podemos, l'eslògan del qual és una crida a la mobilització i a l'acció, amb plena consciència del poder de la població quan es mobilitza”. Una similitud enumerada en l'article de Navarro és l'exigència de democràcia real i l'atac frontal a l'*establishment* polític i mediàtic que es va observar en el moviment 15M i actualment es reflexa en Podemos, que amb paraules seves, “al 15M el segueix Podemos, que intenta canalitzar aquesta indignació”.

La relació entre els integrants de Podemos i el 15M ha estat comentada per ells mateixos en diverses ocasions. Íñigo Errejón deia que “vam estar al 15M i vam aprendre molt a les assemblees. El 15M va obrir la porta per trencar el segrest de la política per part de la casta. Sense aquest moviment, Podemos no hagués estat possible. Va ser una finestra d'oportunitat pels ciutadans³⁰”. Pablo Iglesias ha declarat sobre el moviment que “el 15M va portar els ingredients del canvi” i afegia que “si el 15M va ser la millor expressió social de la crisi del règim, la millor expressió política va ser Podemos³¹”. Altres membres de la cúpula de Podemos, com Juan Carlos Monedero, Miguel Urbán, Carolina Bescansa i altres van participar en les assemblees celebrades a la Porta del Sol de Madrid.

L'aspecte més rellevant de la relació entre Podemos i el moviment 15M és que la formació de Pablo Iglesias va convertir-se en alternativa d'aquells ciutadans i ciutadanes que l'any 2011 van sortir als carrers i a les places indignats amb la política. Podemos es va convertir en una

²⁹ Navarro, V. (2014, Novembre 5) Por qué surgió el 15-M y por qué le siguió Podemos. *Diario Público*. Blog *Pensamiento crítico*. [En línea] Disponible a: <http://blogs.publico.es/vicenc-navarro/2014/11/05/por-que-surgio-el-15-m-y-por-que-le-siguio-podemos/>

³⁰ Del Barrio, A. [2014, Maig 26] Las claves del éxito de Podemos: 'No somos herederos del 15M'. *El Mundo Edició digital*. [En línea] Disponible a: <http://www.elmundo.es/espana/2014/05/26/53833e00e2704e530f8b4579.html>

³¹ López de Miguel, A. (2014, Maig 15) Pablo Iglesias: el 15M trajo los ingredientes del cambio. *Diario Público* [En línea] Disponible a: <http://www.publico.es/politica/pablo-iglesias-15-m-trajo.html>

alternativa als partits tradicionals que no havien respòs com la societat esperava a la crisi, portant il·lusió a aquestes persones que cridaven “No nos representan”.

2.4.2 LA CRISI: ECONÒMICA, POLÍTICA, SOCIAL I DE LEGITIMITAT

La crisi econòmica arriba a Espanya els últims mesos de 2008 a causa de la crisi mundial econòmica, també coneguda com “crisi dels països desenvolupats” que va començar a Estats Units i va fer trontollar els sistemes econòmics d’arreu del planeta. Precisament, abans d’esclatar la bombolla immobiliària al nostre país ho va fer als Estats Units, afectats per una important crisi creditícia i hipotecaria. Els bancs centrals nord-americans van haver d’intervenir per proporcionar liquiditat al sistema bancari però després de mesos de debilitat econòmica i augment de l’atur el sistema bancari va fer fallida, afectant a la borsa i a la capacitat de consum dels ciutadans d’Estats Units. Al setembre de 2008 els problemes van empitjorar i el 15 de setembre d’aquest any Lehman Brother’s anuncia la seva fallida causada principalment pels crèdits *subprime*, modalitat d’hipoteca d’alt risc. La fallida d’aquest banc d’inversió va provocar una baixada dràstica dels mercats financers i una gran agitació a Wall Street amb la major caiguda de la història en borsa un mateix dia. Aquest seria el principi de la recessió econòmica global.

De seguida els efectes de la recessió econòmica que va començar als Estats Units es va escampar arreu del món. A Sud-Amèrica els països més afectats van ser Mèxic, Argentina i Veneçuela, a Europa ho van ser Portugal, Grècia, Irlanda i Espanya. Molts altres països van patir les conseqüències de la crisi en un principi però malgrat patir-ne els efectes les dades no van ser tant destacables, de forma negativa, com en els anteriorment esmentats.

La raó de que la crisi econòmica iniciada l’any 2008 a nivell mundial s’anomeni també “crisi dels països desenvolupats” és perquè les conseqüències d’aquesta les han patit fonamentalment els països més rics del planeta.

Espanya, des de l’any 1995, vivia una època d’expansió econòmica que es va estendre fins l’any 2008. En aquesta fase de creixement el PIB espanyol creixia de mitjana un 3,5% cada any i les raons d’aquest progrés son bàsicament dos:

1. L’entrada d’Espanya a la Unió Monetària de la Unió Europea i l’entrada en vigor de l’euro com a moneda.
2. L’arribada massiva d’immigrants a Espanya, sobretot per treballar en el sector de la construcció i en serveis bàsics de baix nivell com l’hostaleria o el servei domèstic.

Amb l’entrada en vigor de l’euro com a moneda oficial hi va haver una baixada dels tipus d’interès i va desaparèixer el risc de tipus de canvi dins de la zona euro. Aquests fets van provocar un augment de la confiança dels inversors i també un fort augment del crèdit, que va provocar l’augment de demanda de vivendes i béns de consum de llarga duració. Posteriorment es va viure un augment de la inversió en les empreses participants en el sector de la construcció, afavorits per la gran demanda.

José Luis Rodríguez Zapatero era el President del Govern a Espanya quan va esclatar la bombolla immobiliària i quan la crisi econòmica va entrar de ple en el dia a dia de la societat espanyola. L'atur augmentava i augmentava, igual que la recessió. Al principi, al President li va costar admetre que la crisi havia colpejat Espanya. Utilitzava eufemismes³² com “estancament”, “frenada”, “condicions adverses”, “desacceleració del creixement”, “deteriorament del context econòmic” o “període d'importants dificultats”.

José Luis Rodríguez Zapatero, mentre evitava pronunciar la paraula “crisi” en les seves aparicions públiques, deia que “el sistema financer espanyol és dels més sòlids del món”. Després de que el Banc Espanyol ordenés la fusió de caixes d'estalvi per evitar-ne la fallida de les més dèbils el 9 de juny de 2012 el ministre d'Economia del moment, Luis de Guindos, anuncia que ha estat aprovat per la UE el rescat de la banca espanyola.

A partir de l'any 2008 i de forma progressiva va començar a haver-hi a Espanya una ruptura entre la opinió pública i l'esfera política. Fets com la negació de la crisi en un principi, l'ús d'eufemismes per suavitzar la situació:

Les mesures i decisions de l'elit política no acabaven de funcionar i la societat cada cop es trobava més ofegada en l'atur i obligada a pagar cada cop més impostos, així com haver de fer més sacrificis. El deute creix i els ciutadans, que no creuen que tinguin la culpa, si culpen als polítics de no treballar per ajudar a la societat. El lema que resumeix aquesta situació és “no ens representen”, utilitzat en les manifestacions dels indignats del 15 de maig de 2011.

La corrupció es un altre causant de la crisi de credibilitat dels polítics espanyols avui en dia. No només la societat no aprecia la seva tasca sinó que s'han convertit en un problema públic, com ho són l'atur o la situació econòmica en general.

I per últim, la crisi de la credibilitat política es veu incrementada pel desgast del sistema bipartidista a Espanya, en el qual el Partit Popular (PP) i el Partit Socialista Obrer Espanyol (PSOE) s'han anat alternant el poder des dels primers anys de transició. Durant tot el període de democràcia a Espanya els líders polítics tenien una certa consideració per part de la ciutadania, però en esclatar la crisi i amb les actuacions dels dos presidents, Zapatero i Rajoy, un socialista i un popular, la societat va perdre la identificació amb aquest partits tradicionals i els votants de tots dos van anar disminuint.

El moviment ciutadà organitzat va mostrar el seu rebuig a la gestió de la crisi per part dels polítics, de la manera més exponencial i important, amb les manifestacions del 15 de maig de 2011 i les posteriors acampades en les places de diferents ciutats.

2.4.3 ELS INDIGNATS I EL 15M

El 15M, també conegut com Moviment indignat, Moviment 15M i Spanish Revolution, va ser un moviment social organitzat que sorgeix de la indignació popular amb la representació de la

³²Escuela de Periodismo UAM (2014, Gener 28) Siete eufemismos que parió la crisis. *El País Edició digital*. [En línia] Disponible a: http://elpais.com/elpais/2013/12/31/masterdeperiodismo/1386789937_226264.html

política espanyola. El seu origen es troba en la manifestació del 15 de maig de 2011, celebrada en més de 50 ciutats espanyoles i organitzada per diverses organitzacions, sent Democracia Real YA! i Juventut sense futur les principals associacions en fer la convocatòria.

Les principals característiques del moviment són: horitzontalitat, intel·ligència col·lectiva, inclusivitat, pacifisme, organització en xarxa i níus, tecnopolítica, ús de les TICs, ús de les places (espais públics), heterogeneïtat, finançament a través de crowdfunding i no personalismes.

El moviment 15M està inspirat en la revolució ciutadana que hi va haver a Islàndia l'any 2008 quan en esclatar la crisi mundial i arribar la recessió al país nòrdic la societat es va manifestar per exigir negar-se a pagar el deute extern, exigir responsabilitats a polítics i banquers i començar un nou procés constituent des de la base.

La primavera àrab, nom al que es coneix una sèrie d'alçaments populars en països del nord d'Àfrica i Pròxim Orient, és la segona mostra de manifestació ciutadana que va inspirar el moviment 15M. El 4 de gener de 2011 un jove, de nom Mohamed Bouazizi, s'immola a lo bonzo pels seus deutes econòmics, arran de la seva mort la gent comença a manifestar-se a la periferia de Tunísia i la lluita popular arriba fins a la capital, aconseguint enderrocar el seu govern. Egipte va ser un país en el qual la manifestació ciutadana va aconseguir un canvi polític.

Com a moviment ciutadà, el 15M va inspirar a la societat d'altres països com a forma de fer-se sentir i veure. És el cas del Moviment Occupy Wall Street a Estats Units (setembre 2011), YoSoy132 a Mèxic (2012), Occupy Gezi a Turquia (2013) i les Protestes a Rio de Janeiro (2013).

El moviment indignat va servir també per a que a Espanya es creessin en diferents col·lectius concrets de diferents àmbits per continuar treballant per una millora del sistema en general. Col·lectius com Democracia Real YA! (DRY), Plataforma d'Afectats per la Hipoteca (PAH), Joventut sense futur, Estat del Malestar, Anonymous, X.net, No les votes i ATTAC ja estaven consolidats abans del 15M com a associacions ciutadanes.

Un aspecte de gran rellevància que va sorgir arran del moviment 15M van ser les anomenades "marees" creades per la defensa de diferents sectors públics o de drets bàsics de la ciutadania. Les marees més importants són la marea blanca, de la sanitat pública contra la privatització, i la verda, per l'educació pública. Altres marees són: taronja pels serveis socials, vermella contra l'atur, negra contra les retallades, lila per les retallades en polítiques d'igualtat i marró pel mediambient.

La situació política era un dels aspectes clau pels quals la societat va sortir al carrer durant el maig de 2015. El 15M promovia una democràcia més participativa, directa, allunyada dels partits tradicionals i el bipartidisme espanyol protagonitzat per PP i PSOE. També en contra del poder dels mercats, els bancs i les grans corporacions a l'hora de tractar aspectes econòmics. Aquests factors van promoure la creació dels col·lectius i marees anteriorment explicats, però també de nous partits polítics.

És el cas del Partit X, projecte polític finançat a través del crowdfunding, registrat el 17 de desembre de 2012. Es tracta d'una formació ciutadana amb un lema molt clar "democràcia i punt" que es consideren "farts" de la situació política i la gestió de la crisi. Els pilars de Partido

X són la transparència, la participació ciutadana, els referèndums vinculants i el dret a vot real i permanent. Una de les temàtiques en les quals dedica més atenció és a la lluita contra la corrupció en la qual compten amb la col·laboració d'un expert, Hervé Falciani. El partit també col·labora amb la plataforma 15MpaRato.

2.5 EL SUD D'EUROPA I LA CRISI DELS GRANS PARTITS

La crisi existencial per la que està passant la Unió Europea com a projecte polític, econòmic i social arran de la crisi econòmica mundial explicada a l'apartat anterior ha fet trontollar els grans partits que durant anys s'han alternat el poder en diferents països. Grècia, Itàlia, el Regne Unit, França i Espanya en són alguns exemples, amb el sorgiment de nous partits que han anat progressivament guanyant poder. El Movimento 5 Stelle a Itàlia i Syriza a Grècia són els partits que comparteixen més semblances amb Podemos. Però n'hi ha d'altres, com Front National de Marine Le Pen a França, per posar un exemple de la dreta, que també ha posat en entredit als partits tradicionals de diversos països. A continuació, analitzarem en profunditat aquells amb els quals Podemos té més similituds, com són el cas d'Itàlia i Grècia, ja que no és casual el que està passant a Espanya o a Grècia, sobretot, sinó que s'entén com una tendència més enllà de les fronteres, un canvi a nivell europeu.

2.5.1 ITÀLIA I ESPANYA, MOVIMENTO 5 STELLE I PODEMOS

El Movimento 5 Stelle (Moviment 5 Estrelles en català) és un partit polític italià fundat l'any 2009 per Beppe Grillo i Gianroberto Casaleggio, personatges del món artístic d'Itàlia. Partit d'esquerra, es dona a conèixer a la societat com un partit ecologista, anti-euro i euroescèptic, sent la lluita per la democràcia directa una de les seves bases. El nom de 5 Estrelles es deu a les cinc polítiques fonamentals del partit, que són: aigua pública, transport, desenvolupament, connectivitat i medi ambient. A les eleccions generals italianes de 2013 el partit va ser el més votat, amb més de vull milions de vots, però amb la suma dels vots de les llistes del Partit Democràtic (Partito Democratico en italià, centre – esquerra, liderat per Matteo Renzi) i el partit Poble per la Llibertat (Il Popolo della Libertà en italià, centre-dreta, presidit per Silvio Berlusconi i amb Angelino Alfano com a secretari general) el partit de Grillo i Casaleggio va quedar com a tercera força al país. En les eleccions al Parlament Europeu de 2014 va obtenir 17 eurodiputats i un 21,2% dels vots. La història és similar a la que ha experimentat Podemos: un partit de nova creació que ascendeix i creix, convertint-se aviat en una de les primeres forces electorals d'un país en unes eleccions. Actualment, el Moviment 5 Estrelles està consolidat com una de les grans forces polítiques a Itàlia.

L'article de Darío Menor per a El Confidencial, titulat "Diez lecciones italianas que Podemos debería tener en cuenta"³³, publicat el 6 d'agost de 2014, analitza les similituds i les diferències entre el partit italià i Podemos. Pel que fa a les similituds, Menor enumera les crítiques a la "casta", paraula utilitzada pels dos partits; la presència d'un líder "alliçonador"; el naixement arran de la indignació; l'èxit que tenen entre els joves i la crítica oberta a la Unió Europea. Com a diferències, Menor ressalta la diferència de grup al Parlament Europeu on Podemos es troba al grup d'esquerra i 5 Estrelles al de la dreta euroescèptica; la presència en la televisió, arma molt utilitzada per Podemos que Grillo rebutjava; ideologia diversa, sent catalogat Podemos com "un partit clarament d'esquerres" segons Menor mentre el partit italià evita ser catalogat

³³ Menor, D. (2014, Agost 6) Diez lecciones italianas que Podemos debería tener en cuenta. *El confidencial* [En línea] Disponible a: http://www.elconfidencial.com/mundo/2014-08-06/diez-lecciones-italianas-que-podemos-deberia-tener-en-cuenta_172588/

com progressista, conservador o liberal; “líder no és igual a candidat” escriu Menor en referència a que Beppe Grillo mai ha estat a les llistes del partit tot i ser la cara més visible; i finalment, l’experiència de govern amb la que compta el Moviment 5 Estrelles, “tocant poder des de 2010”.

Beppe Grillo, líder del Movimento 5 Stelle, en un míting. En primer pla, bandera amb el logotip del partit. Font: Ansa.

Altres característiques que comparteixen els nous partits d’Itàlia i Espanya és la crida a la participació ciutadana, que dóna suport al Moviment 5 Estrelles i a Podemos, a través de les seves respectives pàgines web. Cal destacar també l’ús de les xarxes socials i dels nous formats de comunicació com són els *blogs*, ja que tant el líder italià Beppe Grillo com Pablo Iglesias escriuen en les seves pròpies pàgines. Tots dos són partits polítics que volen la ruptura amb el sistema establert a Itàlia i Espanya, sent molt crítics amb la corrupció i conscients del desgast dels grans partits. El descontent general dels ciutadans és la millor arma per 5 Estrelles i Podemos per captar electors. Mentre 5 Estrelles capta igual nous electors que abans votaven a la dreta com a l’esquerra, Podemos troba nou electorat en els antics votants de l’esquerra, sobretot PSOE i IU.

Escriu Menor a El Confidencial que “a la primavera del 2011, amb les places d’Espanya ocupades amb les protestes, els analistes italians miraven al nostre país preguntant-se: hi haurà algú capaç de canalitzar aquest descontent? Tindrà Espanya el seu propi Beppe Grillo?”. El moviment italià i l’espanyol s’assemblen en més aspectes que en el que es diferencien. I finalment, en certa manera, el Beppe Grillo espanyol va ser la figura de Pablo Iglesias, i la sorpresa a les eleccions la va protagonitzar Podemos.

2.5.2 GRÈCIA I ESPANYA, SYRIZA I PODEMOS

Alexis Tsipras va ser militant del Partit Comunista grec, que va donar els primers passos com a líder estudiantil a la universitat. Posteriorment, va dirigir les joventuts del partit Synaspismos, va participar en les manifestacions anti-globalització, com Pablo Iglesias i altres membres de Podemos, i va anar guanyant nom en l'àmbit polític. Va liderar una candidatura unitaria d'esquerres per l'alcaldia d'Atenes i finalment va entrar al Parlament grec com a president de Synaspismos. Llavors va començar a dirigir el grup parlamentari Syriza, la coalició de l'Esquerra Radical, que del 2009 al 2015 va estar a l'oposició i finalment, el 26 de gener de 2015, va ser escollit President de Grècia, sent Syriza el partit més votat, quedant-se a dos escons de la majoria absoluta. Cal destacar que Syriza, al igual que Podemos, és un partit resultat de la suma de diferents grups, tretze en total, de diverses tendències sempre dins de la ideologia d'esquerra. Els inicis de Syriza es troben a principis dels 2000, tot i que formalment és a l'any 2004 quan es produeix el llançament del partit polític. En les eleccions de 2015 Syriza va alçar-se com a primera força desbancant del poder al PASOK (partit socialista) i a Nova Democràcia (partit conservador).

L'article d'Aitor Rivero per a El diari, publicat el 25 de gener de 2015 i titulat "Podemos y Syriza: cinco diferencias y dos similitudes"³⁴ relata com a principals similituds el tractament del deute, on tots dos partits han moderat la seva postura inicial que rebutjava el seu pagament; i la seva postura davant la Troika i les seves imposicions, arremetent contra l'austeritat imposada i les conseqüències que té sobre la població, sobretot al sud d'Europa. Pel que fa a les diferències, Riveiro resalta primer el creixement electoral, l'ascens de Podemos ha estat més meteòric en contraposició al liderat per Tsipras, amb més de deu anys d'existència, amb un gran augment de votants l'any 2012. Altres diferències són la pertinença a diferents grups al Parlament europeu; la forma en la que va néixer Syriza, com a coalició, per convertir-se en partit polític posteriorment quan Podemos "ha rebutjat la fórmula de la coalició des del seu origen"; i per últim, la ideologia, ja que Syriza és un partit d'esquerra radical mentre Podemos no vol ser catalogat així, sinó que "vol estar en la centralitat del poder". Altres diferències són els orígens i l'estructura de cada partit, sent Syriza un format més clàssic i Podemos una versió nova i regenerada.

Syriza va trencar amb el bipartidisme a Grècia gràcies al suport de la població indignada i devastada per la crisi, insistint en la recuperació del poder del poble, de la necessitat de recuperar la sobirania davant la Troika, sobretot en temes econòmics i del deute. Aquestes són línies que segueix Podemos, com el discurs de "els de baix contra els de dalt" per fugir de l'esquema de política clàssica. Pablo Iglesias va viatjar a Atenes per donar suport a la candidatura de Alexis Tsipras, identificant-se amb les idees del partit.

³⁴ Rivero, A. (2015, Gener 25) Podemos y Syriza: cinco diferencias y dos similitudes. *El diario.es* [En línea] Disponible a: http://www.Eldiario.es/politica/Podemos-Syriza-diferencias-similitudes_0_348915514.html

Pablo Iglesias a Atenes amb Alexis Tsipras, donant suport al líder de Syriza en campanya electoral. Font: Diario de Navarra

2.5.3 LA CONJUNTURA POLÍTICA DEL SUD D'EUROPA

Arran de la crisi econòmica mundial que va començar l'any 2008 la Unió Europea va desenvolupar i va apostar per les polítiques d'austeritat per salvar l'euro i l'estabilitat del sistema financer. Els països del Sud d'Europa han estat els més afectats per la recessió i s'han vist obligats a demanar rescats econòmics al Fons Monetari Internacional per poder salvar els sistemes financers estatals. El preu dels rescats, però, han estat més mesures d'austeritat en forma de pujada d'impostos i retallades, en països com Portugal, Espanya, Grècia i Itàlia, amb les taxes d'atur més elevades a Europa. Les diferències culturals ja separaven els països nòrdics dels del sud, però amb els problemes econòmics, l'esquerda ha crescut encara més.

Alexis Tsipras, líder de Syriza, publicava un escrit a El País el 16 de gener, titulat "El cambio en Europa comienza en el Sur"³⁵ on explica que el poder del canvi polític a Europa el tenen els ciutadans de Grècia i Espanya. "La victòria de Syriza és l'esperança del canvi per al món del treball i de la cultura europea. Des de la foscor de l'austeritat i l'autoritarisme a la llum de la democràcia, la solidaritat i el desenvolupament sostenible. Però Grècia és solament l'inici del canvi que ve pel Sud d'Europa" escrivia el polític grec, que qualificava la victòria electoral del seu partit com una "victòria del poble grec".

Alexandre Alfonso, en un anàlisi post-electoral sobre la victòria de Syriza a Grècia per a la CNN³⁶, explica que en primer lloc, l'arribada de la coalició d'esquerres al poder sentència el final dels partits que durant quaranta anys s'havien alternat el poder a Grècia, Nova Democràcia i el PASOK. En segon lloc mostra que l'austeritat és la principal causa de la crisi

³⁵ Tsipras, A. (2015, Gener 16) El cambio en Europa comienza en el Sur. *El País Edició digital* [En línea] Disponible a: http://elpais.com/elpais/2015/01/15/opinion/1421346699_043767.html

³⁶ Alfonso, A. (2015, Gener 27) ¿Qué significa la victoria de Syriza para el Sur de Europa? *CNN en Español Edició digital* [En línea] Disponible a: <http://cnnespanol.cnn.com/2015/01/27/que-significa-la-victoria-de-syriza-para-el-sur-de-europa/>

dels partits tradicionals a Europa ja que els grans partits s'encomanen a la Troika per tal d'estar al poder. Les poques diferències entre els partits de centre-esquerra i de centre-dreta han permès el sorgiment de noves formacions, com Syriza i Podemos. Alexandre Alfonso diu que en sortiran d'altres "si els polítics continuen amb la creença de que la democràcia es pot detenir per satisfer als mercats".

Syriza va obrir les portes del canvi polític a Grècia amb les promeses de recuperar la democràcia, empoderar el poble i reguanyar el control econòmic. Es va posar en dubte a la Troika i les polítiques neoliberalistes. Mentre que a països com el nostre i per sectors de l'esquerra, com Podemos, la victòria de Syriza es va veure com un avenç, com un pas endavant, en altres països es percebia com una amenaça. En un article del 26 de gener de la pàgina web de RTVE³⁷ es recollien les reaccions de diferents polítics europeus. David Cameron declarava sobre l'èxit electoral de Syriza que "augmentarà la incertesa econòmica a Europa". Marine Le Pen ho qualificava d' "una bufetada democràtica a la Unió Europea" i el secretari executiu de política internacional del PP. José Ramón García Hernández, assegura que la victòria d'Alexis Tsipras provoca "més tensió social". Per a Podemos la victòria de Syriza a Grècia al gener de 2015 confirmava que aquest és l' "any del canvi" com declarava el seu líder Pablo Iglesias.

³⁷ Radio Televisión Española (2015, Gener 26) La victoria de Syriza despierta entusiasmo y temor en clave económica entre los líderes europeos. RTVE.es [En línea] Disponible a: <http://www.rtve.es/noticias/20150126/victoria-syriza-despierta-entusiasmo-temor-clave-economica-entre-lideres-eurozona/1086960.shtml>

2.6 EL PROCÉS DE FORMACIÓ DE L'OPINIÓ PÚBLICA DE PODEMOS I EL 15M

L'agregat de ciutadans forma el que es coneix com opinió pública, que s'entén com un camp degut al seu dinamisme. L'opinió pública és un procés mogut per una força motriu bàsica: el moviment continu de confrontació d'interessos antagònics per part dels actors que tenen voluntat i necessitat d'influir en l'esfera pública. Cada un dels actors identificats volca la seva acció a través del camp de l'opinió pública, sempre conflictiva per la dimensió ideològica i la confrontació. La lògica d'influència és la forma que s'adopta per a la participació en la construcció dels problemes públics. Tots els actors que formen l'opinió pública tenen interessos però hi ha una representació desigual, una persona pot tenir molta més influència que un agregat de ciutadans, per exemple; això comporta que en ocasions hi hagi dinàmiques a contracorrent. En aquest sentit, Pierre Bourdieu³⁸ deia que "l'opinió pública és l'opinió dels que són dignes de tenir una opinió".

A continuació, relacionarem aspectes del 15M i del partit polític Podemos amb qüestions clau de la formació de l'opinió pública. En primer lloc tractarem els tipus de públics, a continuació el procés de desenvolupament, els tipus d'opinions i les seves dinàmiques, la lògica d'influència i finalment les estratègies. Per últim, en l'últim apartat de la part teòrica del treball, tractarem el tema de les enquestes d'opinió com a eina per mesurar els climes d'opinió.

2.6.1 TIPUS DE PÚBLICS, OPINIONS I ACTITUDS:

Els ciutadans som actors i espectadors alhora i la ciutadania s'articula segons els anomenats públics. En la teoria de l'opinió pública hi ha descrits quatre tipus de públics, segons la seva participació en l'esfera pública i la seva participació en la formació de l'opinió pública. Aquests quatre públics són el públic en general, el públic que vota, el públic atent i el públic actiu. Des de la lògica, establim un perfil de cada un d'aquests, relacionant-ho amb el moviment social dels indignats i la creació i creixement de Podemos.

1. **Públic en general** (o de masses): correspon a la població en la seva totalitat, però dins de la qual hi trobem una segmentació en grups, segons els interessos particulars de cada un. En aquest grup hi trobem tots els ciutadans no implicats directament en el moviment 15M i els que no varen votar a Podemos. No és el protagonista principal de la formació de l'opinió pública. Es considera que és un públic poc informat i un públic passiu.
2. **Públic votant**: representa aproximadament el 70% de la població i són aquells ciutadans i ciutadanes que exerceixen el seu dret de vot, participa en l'electorat i tenen una opinió política formada. És un públic més motivat que el general, però no necessàriament més implicat en la formació activa de les problemàtiques. Dins aquesta classificació hi trobem a les persones que poden donar suport a la causa

³⁸ Bourdieu, P. (1990) Cómo se forma la "opinión pública" *Le Monde Diplomatique*.

indignada, o al contrari, hi estan en desacord; igual amb Podemos, dins del públic votant hi entrarien els seus votants però també els votants dels altres partits polítics.

3. **Públic atent:** aquest públic representa el 50% del públic votant (un 35% de la societat en general) i està format per ciutadans informats que participen activament en les dinàmiques d'opinió. En el cas del 15M, el públic atent serien les organitzacions que li donen suport, per posar un exemple Juventud Sin Futuro o Democracia Real YA!, les entitats participants en el moviment social que exerceixen pressió a nivell polític per orientar l'opinió del públic general i votant. Pel que fa al públic atent de Podemos hi tindriem els seus votants, els membres del partit i les persones que hi participen.
4. **Públic actiu:** aquest tipus de públic és el que mostra més compromís i participació en una causa. Representa el 15% del públic atent i correspondria als organitzadors del moviment 15M i les persones que treballen per a Podemos.

Els ciutadans, com hem dit, es divideixen en diferents extractes i formen diversos grups amb opinions diferents. L'agregat que en resulta és l'opinió pública que s'entén a partir de quatre tipus d'opinions. Aquestes són l'opinió ampliada, l'opinió qualificada, l'opinió comú i l'opinió mediatitzada. S'entén opinió com un coneixement observable en resposta a una qüestió o situació en un entorn concret, és a dir, un temps i un espai determinats.

1. **Opinió ampliada:** correspon a l'opinió que la ciutadania té en termes estacionals respecte a un fet. En aquest cas, el sorgiment del moviment social indignat l'any 2011 d'una banda i de l'altra la creació i participació de Podemos en les eleccions europees de 2014. L'opinió ampliada sol ser temàtica, amb una modificació ràpida i volàtil dels temes que es troben en aquell moment en l'agenda central política i pública. Els cicles tenen un pic, una alça, que després decreix i acaba formant un fons, un pou. Té un efecte cognitiu relatiu. L'opinió ampliada sobre el 15M és que va sorgir arran de la situació, considerada insostenible l'any 2011 a causa de l'extensió de la crisi econòmica a l'àmbit polític i social. Una part de la societat hi estava d'acord tot i no participar-hi mentre una altra part hi estava en contra, menyspreant el moviment. En acabar-se les acampades, el 15M va desaparèixer en gran mesura de l'agenda política i pública, tot i que el fons que havia quedat després del seu pic, que correspon al moment d'aparició del tema als mitjans també, va restar a la ciutadania com un sospir, que anys més tard tornaria a formar part de l'opinió ampliada amb Podemos. El que va passar amb Podemos és que va començar a aparèixer en l'agenda política i pública, així com mediàtica, tenint suports i ciutadans en contra, però la seva presència es manté en l'agenda política, pública i mediàtica.
2. **Opinió qualificada:** és aquella formada pel públic atent i actiu. És un tipus d'opinió documentada i argumentada, que ha comptat amb períodes de debat, discussió, interacció i confrontació. Té un impacte desmesurat en la societat, perquè l'opinió d'uns pocs influeix a la multitud. No hauria de tenir ideologia, però en aquests casos, al tractar-se d'aspectes relacionats amb la política, no es pot ser objectiu al tractar-se de persones subjectives. L'opinió qualificada pertany als ciutadans més informats i interessats en la problemàtica, que en el cas del 15M i de Podemos serien els polítics,

els periodistes i els intel·lectuals, que estan tant a favor com en contra del moviment social i el partit polític.

3. **Opinió comú:** són les esferes de consens de la societat, construïda a l'esfera popular. És més estable i està menys connectada als cicles temàtics, funciona amb temps més lents. És l'opinió del públic votant i general, on intervenen aspectes ideològics. És a favor o en contra del moviment 15M i de Podemos, sentir-se identificat o no amb aquests fets.
4. **Opinió mediatitzada:** és l'opinió que procedeix dels mitjans de comunicació en la seva forta voluntat d'influir sobre la societat. Els mitjans de comunicació tenen un poder estructurador, lligat a l'opinió ampliada, l'opinió de la majoria. Hi ha una forta voluntat d'influència i també és molt important l'espectre ideològic. Es projecta l'opinió de cada mitjà, que té una línia editorial, per crear tolerància (positiu) o rebuig (negatiu). En el cas del 15M i Podemos, els diaris més progressistes com El diario.es o El Confidencial, projecten una opinió més positiva tant del moviment indignat com del partit polític, mentre que diaris més conservadors, de centre i sobretot de dreta, com El Mundo, El País, La Vanguardia a Catalunya, carreguen més en contra del 15M i de Podemos.

Les actituds estan lligades als gustos i a les fòbies i es relacionen amb la predisposició secreta o tendència psicològica personal dins una orientació global. Les actituds que es poden prendre davant una opinió són tres possibles, partint de la divisió d'opinió obert i secreta. L'opinió oberta o també opinió pública són aquells judicis expressats sobre accions específiques d'interès col·lectiu que una persona decideix compartir; l'opinió secreta són els judicis formats en la ment d'una persona individual sobre accions concretes o d'interès col·lectiu que l'individu no vol compartir amb d'altres. Així doncs, les opinions que adapta una persona són opinió com una cosa meditada, opinió com una expressió i opinió com a adaptació de les actituds en qüestions específiques.

1. **Opinió com a meditació:** un individu decideix una opinió com una actitud afectiva, un sentiment de pertinença o identificació amb una problemàtica o un fet. Per exemple, les persones que es varen sentir identificades amb el "No nos representan" del 15M, que estaven d'acord en que hi havia crisi de legitimitat política a Espanya i volien un canvi. De la mateixa manera, aquells que van veure en Podemos un partit que podia trencar el bipartidisme i presentar-se com una forma alternativa i nova de fer política i com un partit renovat de l'esquerra. Igualment, passaria amb altres moviments socials i amb altres partits. Està lligat als valors, a la identificació de grup i personal.
2. **Opinió com a expressió:** és l'actitud que té la disposició de respondre a una qüestió en la qual la resposta és si. Es tracta de les opinions verbalitzades, que expressen o bé suport o bé oposició a una problemàtica. Allport³⁹ deia que les "opinions només tenen força política quan són verbalitzades", és a dir, per a ser efectives s'han de verbalitzar. En aquest punt, l'opinió com a expressió està lligada a donar suport al moviment 15M i

³⁹ Price, V. (1994) *Opinión pública* (1ª ed. p. 68-69). Editorial Paidós Comunicació. Barcelona.

a Podemos, si la pregunta a la qual donem com a resposta si és si una nova forma de fer política és possible, si el règim està en crisi.

3. **Opinió com a adaptació de les actituds en qüestions específiques:** considera les actituds com a part de la matèria prima dels blocs de construcció que formen les opinions. És a dir, una decisió que adapta les actituds relacionades amb un assumpte a la percepció que un individu té de la realitat. Vincent Price⁴⁰ (1994) diferencia actitud com una “orientació intuïtiva immediata” d’opinió, que és “una elecció meditada entre alternatives específiques donades en un entorn social específic”. La intuïció respecte a un fet formarà la posterior opinió, meditada i informada, d’aquest. Com en els altres casos, a favor o en contra tant del moviment indignat com de Podemos.

2.6.2 LÒGICA D’INFLUÈNCIA I DE PERTINÈNCIA, DINÀMIQUES I ESTRATÈGIES EN L’OPINIÓ PÚBLICA:

La lògica d’influència és la construcció de consens o dissens en l’esfera mediàtica i política. En la gran esfera que engloba l’opinió pública diferents grups lluiten per portar a l’agenda pública, política i mediàtica, aquells temes en els quals tenen més interessos. Pel que fa a les estratègies, cada actor de l’opinió pública, som són els públics, els mitjans de comunicació i les elits, tenen la seva pròpia estratègia que es basa en l’objectiu d’aconseguir ser el grup amb major lògica d’influència i així tenir incidència en l’agenda política. Es fan servir diferents eines i mitjans per crear les estratègies, i segons les que s’utilitzin el camí de les dinàmiques de la formació de l’opinió pública seran diferents. Es considera en aquest cas l’agenda política com la més important per ser l’àmbit on es prenen les decisions, l’agenda mediàtica per tenir, en certa manera, el poder de decidir què és important i què no ho és per mostrar-ho als públics, i en tercer lloc l’agenda pública com a exponent més proper als ciutadans sobre les necessitats i les preocupacions dels individus que formen la societat.

La lògica de pertinença és la construcció social i cultural en la qual es crea un subjecte que es convertirà en actor de l’esfera pública. És un procés que es fa en comú entre diversos individus. El 15M i Podemos, que també es pot entendre com un moviment, tenen una forta lògica de pertinença entre aquells individus que els hi donen suport. La identificació amb les idees i les formes de fer del moviment social, que va influir posteriorment al partit polític, va conformar una massa social preparada per entrar a l’esfera pública i buscar-hi el seu lloc, a través de la lògica d’influència i crear un corrent d’opinió favorable per buscar més integrants al moviment.

Segons Vincent Price (1994) el pas de la suma d’opinions individuals a una opinió col·lectiva es fa en dos nivells:

1. **Dinàmica de la presa de decisió en un grup:** La discussió dins d’un grup de persones fa que aquestes persones estableixin la seva opinió o canviïn de pensament. El procés varia entre els grups petits i les grans organitzacions on la diferència entre actors i

⁴⁰ Price, V. (1994) *Opinió pública* (1ª ed. p. 70-71). Editorial Paidós Comunicació. Barcelona.

espectadors és més clara. En petits grups hi ha opinions que obtenen més rellevància, igual que en els grans grups.

2. **Debat públic en majors entorns socials:** els mitjans de comunicació tenen un rol destacat en aquest cas perquè articula el debat i poden implicar-s'hi o bé manipular. Price divideix en actors i espectadors, on els periodistes tindrien un paper intermig. Són els actors els que participen més en el debat públic, com per exemple la classe política. Els mitjans de comunicació, però, tenen necessitats comunicatives i posen les seves pròpies regles del joc.

El que s'extreu dels dos nivells de dinàmiques que explica Price és que si un tema de debat de grup de persones apareix als mitjans de comunicació es converteix en un tema de debat públic. El mateix passaria si un actor, on s'entén per actor la classe política i per espectadors als ciutadans electors, porta un tema que està sent discutit en un grup de persones a debat públic. En els moviments socials, però, la dinàmica va més enllà. El moviment 15M va construir un problema públic, els mitjans de comunicació van cobrir la informació sobretot pel caràcter de *performance* de les acampades i la discussió de les places, del 15M, va arribar a la política.

Les estratègies adaptades pel 15M i per Podemos per intercedir en el debat públic es basen en la presència als mitjans de comunicació. El moviment 15M va trobar en les acampades una forma d'expressió de recuperar el poder del poble, és a dir, els ciutadans s'instal·laren a les places que són propietat pública; però també van trobar un element d'espectacularitat que interessava als mitjans de comunicació. Els mitjans van decidir fer-ne cobertura mediàtica i així el moviment podia expandir les seves idees a la societat. Amb Podemos els mitjans de comunicació també són un element clau. Pablo Iglesias es converteix en una figura mediàtica anant a tertúlies polítiques de televisió i quan és nomenat líder del partit compta amb una experiència que l'avalua com a interlocutor però en aquell moment envia a la societat el missatge del partit polític. Les estratègies formen part de la lògica d'influència i són els passos a fer per aconseguir els objectius de crear un corrent d'opinió favorable, apropar-se als informadors i estar presents en l'àmbit universitari i intel·lectual així com en l'esfera política.

2.6.3 LES ENQUESTES D'OPINIÓ

Pierre Bourdieu⁴¹ (1972) insisteix en que l'opinió pública no es pot mesurar amb les enquestes per tres supòsits erronis: tothom pot tenir una opinió, totes les opinions tenen el mateix pes i hi ha un acord sobre les preguntes. Bourdieu posa en dubte aquests tres aspectes i conclou que en les enquestes d'opinió les problemàtiques estan subordinades a interessos polítics i les respostes venen condicionades. Malgrat que com diu Bourdieu les enquestes d'opinió són una il·lusió del que existeix en l'opinió pública, són reflex de les tendències que hi ha en la societat.

A Espanya el Centro de Investigación Sociológica (CIS) és l'organisme que s'encarrega de fer un estudi científic de la societat espanyola, a través de l'eina de les enquestes periòdiques. Depèn del Ministeri de la Presidència i és un organisme autònom. El CIS va fer un estudi d'investigació

⁴¹ Bourdieu, P. (Gener 1973) "La opinión pública no existe" *Les temps modernes*. No. 318, 1292 – 1309

qualitatiu sobre la representació política i el moviment 15M el juny de 2011 a causa de l'interés que en el seu moment va produir el moviment social en la societat en general a Espanya. L'estudi, titulat "Representaciones políticas y movimiento 15M"⁴² es va fer en un moment en el qual en els baròmetres del centre sociològic la classe política i els partits polítics van començar a ser resultats repetits i rellevants a la pregunta sobre els principals problemes del nostre país.

L'enquesta preelectoral⁴³ que va dur a terme el CIS abans de les Eleccions Europees del 25 de maig de 2014 tenia una mostra dissenyada de 4.800 entrevistes, realitzant-ne finalment 4.737. Els punts de mostreig estaven repartits en 398 municipis i 49 províncies. La majoria de preguntes tenen resposta múltiple amb les opcions molt / bastant / poc / gens; també està l'opció de resposta molt important / bastant important / poc important / gens importants, sent aquestes les preguntes de resposta induïda. Altres qüestions són de resposta espontània, com les d'intenció de vot. L'enquesta, realitzada a l'abril de 2014, donava a Podemos un sol eurodiputat. Finalment, el partit polític liderat per Pablo Iglesias va aconseguir cinc escons al Parlament Europeu. En aquest sentit, la fiabilitat de les enquestes d'opinió no es basa en el resultat, sinó en la tendència de que un nou partit apareix en escena política.

⁴² Centre Investigació Sociològica (Juny 2011) *Proyecto de investigación cualitativa: Representaciones políticas y movimiento 15M* [En línea] Disponible a: http://www.cis.es/cis/export/sites/default/-Archivos/Marginales/2920_2939/2921/Ft2921.pdf

⁴³ Centre Investigació Sociològica (Abril 2014) *Avance de resultados: Preelectoral Elecciones al Parlamento Europeo 2014* [En línea] Disponible a: http://datos.cis.es/pdf/Es3022mar_A.pdf

III. ENTREVISTES

Les entrevistes tenen l'objectiu de verificar algunes de les hipòtesis inicials del treball, a més de contrastar determinats aspectes del marc teòric i la informació recollida en la primera part de recerca. Amb la fase de documentació acabada, el marc teòric queda complert. Comença llavors la segona fase, de caire interpretatiu inclòs en la part pràctica, en forma d'entrevistes.

Els entrevistats són tres homes, Jaime Pastor, Marc Bertomeu i Marg Grau, de diferents perfils personals i professionals però relacionats amb Podemos, que compartiran els seus coneixements i donaran a conèixer les seves opinions sobre el moviment 15M, el fenomen Podemos i la conjuntura europea, entre d'altres. La pregunta *Podria haver existit Podemos sense el 15M?* és una qüestió repetida a les tres entrevistes realitzades i la pregunta clau que desenvoluparà en el pròxim capítol l'assaig interpretatiu. En les entrevistes es pregunta també sobre la "primavera política" d'Iñaki Gabilondo, sobre la il·lusió en el 15M i en Podemos, sobre com ha canviat Podemos el panorama polític i sobre Syriza i la situació al Sud d'Europa.

Pel que fa als entrevistats, el primer és **Jaime Pastor**, intel·lectual, activista, professor i polític que va participar en el manifest *Mover Ficha* i en la posterior creació de Podemos. L'entrevista amb Jaime Pastor es va fer a través del correu electrònic degut a que ell resideix a Madrid. La seva presència en el treball es deu als seus coneixements sobre moviments socials i polítics, la seva participació en Podemos i la seva condició d'intel·lectual espanyol, per la qual va opinar sobre el 15M i el partit polític.

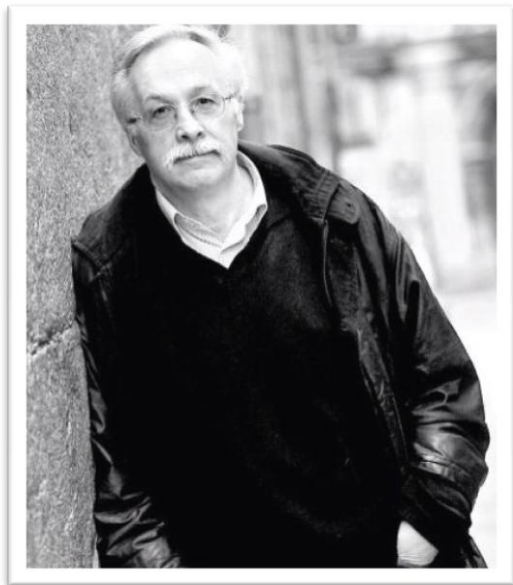
El segon entrevistat és **Marc Bertomeu**, Secretari General de Podem Barcelona. Pel seu càrrec de secretari general i la seva participació com a militant a Podemos, Bertomeu aporta el punt de vista personal i el punt de vista de partit sobre diferents aspectes com la relació entre el 15M i Podemos, les similituds amb altres partits europeus i les claus de l'auge del partit polític a Espanya.

El tercer entrevistat és Marc Grau, professor del Departament de Ciències Polítiques de la Universitat Autònoma de Barcelona i Doctor en psicologia social. Marc Grau dona la visió més teòrica degut a la seva condició de politòleg respecte al naixement i desenvolupament de Podemos, a més de fer un anàlisi del moviment 15M i les seves conseqüències. A més, comparteix les seves opinions personals sobre aspectes concrets del partit polític, ja que forma part també del Consell Ciutadà de Podem Catalunya.

JAIME PASTOR VERDÚ

“Podemos és, avui en dia, la principal alternativa per al canvi”

Jaime Pastor Verdú (València, 1947) és un intel·lectual, professor universitari i polític. Actualment, exerceix com a Professor de Ciències Polítiques a la Universitat Nacional d'Educació a Distància (UNED) i com a redactor a la revista de caire polític Viento Sur. Va ser un

Jaime Pastor Verdú. Font: Pàgina web Podemos Ganar Madrid.

dels impulsors del Manifiesto Mover Ficha, que va desembocar en la creació del partit polític Podemos. Participa des de febrer de 2015 amb Podemos Ganar Madrid, essent l'encarregat de la secció Relació amb la Societat Civil i Moviments socials a la Comunitat Autònoma de Madrid. Activista i militant des de la seva joventut, va participar en el moviment estudiantil de l'any 1968, va haver d'exiliar-se del règim franquista a França i va ser fundador i dirigent d'Izquierda Anticapitalista després de ser membre del Consell Polític Federal i de la Presidència Federal d'Izquierda Unida. Ha escrit nombrosos articles i assajos sobre moviments socials i polítics.

-És “il·lusió” la paraula clau tant del 15M com de Podemos?

En el 15M crec que va ser, més aviat, “no nos representan”, reflectit més tard en el “sí se puede”. En Podemos sí que va ser “il·lusió” en el “canvi”.

-De quina forma va canviar el 15M el panorama polític espanyol?

El 15M va canviar radicalment el panorama polític espanyol en el sentit de que va ser un Esdeveniment, en majúscula, que es va convertir en el catalitzador del malestar social davant les conseqüències de la crisi sistèmica. Va obrir un nou cicle de (re)polització d'una majoria de la societat. Això es va expressar en l'ampliació de l'espai públic de la política, en un “efecte contagi” com són les mareas i varies iniciatives, i en la revitalització de plataformes preexistents com la PAH (Plataforma d'Afectats per la Hipoteca).

-De quina forma va canviar Podemos el panorama polític espanyol?

Podemos va canviar el panorama polític qüestionant obertament el règim del bipartidisme imperfecte, apareixent com a alternativa davant l'alternança en la qual s'ha basat el règim fins ara. Podemos ha inclòs en l'agenda política la necessitat d'un “canvi”, entès en un sentit rupturista.

- Podria haver existit Podemos sense el 15M?

No, en absolut. És el 15M el que obre una finestra d'oportunitats per a qüestionar la legitimitat del règim i les polítiques austeres. També va modificar el "sentit comú" existent fins llavors cap a un possible nou rumb, un rumb alternatiu.

- Podemos no va ser l'únic partit sorgit del 15M, del qual també va sortir el Partido X, per posar un exemple. Per què Podemos ha aconseguit atraure el vot de més d'1,2 milions de persones en les eleccions europees, després de només quatre mesos de vida? Per què propostes anteriors com el Partido X no han rebut aquest suport?**

La diferència de Podemos respecte al Partido X està, des del meu punt de vista, en dos factors: el paper central del lideratge mediàtic de Pablo Iglesias mitjançant un discurs simple basat en la "gent" enfront la "casta", per un costat; per l'altre, la combinació d'aquest mateix discurs amb una intensa activitat de difusió de les seves propostes no només en les xarxes socials sinó també en el territori, a través d'una ràpida construcció de Círculos Podemos en gran part de l'Estat espanyol, i inclús fora.

- Vostè va ser un dels impulsors de Podemos, veient la "finestra d'oportunitat" que hi havia en el sistema de partits amb la crisi de legitimitat oberta, i la crisi econòmica i social. Creu que és una de les alternatives o la alternativa (única) per al canvi? Escrivia vostè a Viento Sur⁴⁴ que una altra política és possible i que una altra esquerra és necessària...**

Podemos és, avui en dia, la principal alternativa per al canvi a escala estatal. Tot i això, òbviament, per a aconseguir el canvi haurà de buscar diferents formes de convergència, com ja ho ha fet en el pla municipal al voltant de candidatures d'unitat popular, amb la finalitat d'anar construint un ampli bloc plural capaç no només de guanyar electoralment sinó també de forma social i política.

- Vostè va criticar del resultat de l'Assemblea Ciutadana de Podemos l'excessiu poder que rebia el secretari general, Pablo Iglesias. Quines altres crítiques li faria al partit polític?**

No vaig compartir el "model" organitzatiu aprovat en l'Assemblea Ciutadana de Vista Alegre perquè es basa en una democràcia plebiscitària entorn a un semipresidencialisme i un centralisme territorial que relegava als Círculos a un segon pla. Penso que posteriorment i arran de les dificultats amb les que s'ha trobat aquest "model", massa basat també en la presència en els mitjans, en l'escassa representació de la seva pluralitat interna als òrgans de direcció i en la mera consulta a través de les xarxes digitals, hauria de revisar-se.

- Iñaki Gabilondo va batejar el moment polític actual a Espanya com una "autèntica primavera política". Està vostè d'acord amb el periodista?**

Si, efectivament, estem davant el final d'una època oberta per la mitificada Transició i la possible obertura d'una altra en la que forces com Podemos, Barcelona en Comú o Ahora

⁴⁴ Pastor, J. (2011) 15M. Otra política es posible. Otra izquierda es necesaria. *Le monde diplomatique España*. No. 189 [En línea] Disponible a: http://www.vientosur.info/documentos/Art.%20LMD%20_3_.pdf

Madrid demostren que és possible una altra política, una altra nova de forma de fer política a favor de la “democràcia real” que es reclamava des del 15M.

- **Pablo Iglesias va dir a Atenes: “Syriza, Podemos, venceremos”. Syriza va guanyar les eleccions a Grècia i Podemos ja va donar la sorpresa a les passades eleccions europees. No és casualitat, ni la visió d’un sola persona, diu Amy Goodman⁴⁵. És l’hora dels nous partits a Europa?**

Si, en molts països d’Europa, inclòs el Regne Unit malgrat el seu sistema electoral majoritari. S’està perdent la centralitat dels grans partits de l’ “alternança” entre els governs. Això es desenvolupa en el marc d’una crisi de la Unió Europea, i sobretot, de la eurozona i de polítiques austeres que s’imposen en contra dels pobles, especialments els del Sud d’Europa. En aquest context veiem l’ascens de noves forces, ja siguin d’extrema dreta, com el cas de França, especialment; com d’esquerres, com és el cas de Syriza i de l’Estat espanyol. Òbviament, aquestes alternatives són oposades però marquen una nova etapa en la que poden arribar fins i tot al govern estatal.

⁴⁵ Pozzi, S. (2015, Febrer 18) Iglesias se presenta en en Nueva York como un líder sin bandera política. *El País Edició digital* [En línea] Disponible a:
http://politica.elpais.com/politica/2015/02/17/actualidad/1424207924_925929.html

MARC BERTOMEU GOIXENS

“Podemos és una eina de canvi que sobretot busca guanyar”

Marc Bertomeu Goixens (Barcelona, 1991) va convertir-se en Secretari General de Podem Barcelona després de resultar guanyador de les eleccions primàries que van tenir lloc del 26 al

Marc Bertomeu Goixens. Font: Pàgina web Podem Barcelona.

30 de desembre de 2014. La seva candidatura per Podem Barcelona, És clar que Podem, va rebre el suport i l'aval del propi Pablo Iglesias. Abans de ser Secretari General havia estat escollit portaveu de Podem Barcelona. Actualment també forma part de l'Àrea de relacions polítiques i confluències. Marc Bertomeu es va graduar l'any 2013 en Ciències Polítiques a la Universitat Pompeu Fabra i posteriorment va cursar un màster de comunicació política i social a la Universitat Blanquerna – Ramon Llull. És un exemple de la regeneració política que empen Podemos basada en persones joves i anònimes per afrontar el canvi polític.

- Podria haver existit Podemos sense el 15M?

No, definitivament no. El que fa el 15M és trencar els que venien sent els significants de l'esquerra tradicional i els hi dóna un nou significat. El que havia passat abans del 15M és que la única oposició que hi havia era el binomi Partit Popular – Partit Socialista, i totes les terceres veus dissonants eren minoritàries. Izquierda Unida estava en un racó de la marginalitat on tenia un sostre electoral del qual no podia passar, a vegades pujava, a vegades baixava, però no era una força de canvi. Aleshores amb el 15M es trenca això i es diu “no”, hi ha una part de la població, no tota, ni majoritària perquè el 15M no va ser majoritari, va dir que no, que el que hi havia no els hi servia com a sistema polític i democràtic. Llavors hi ha tota una reescenificació dels significants, que són paraules que fins aquell moment volien dir unes coses i ara volen dir unes altres. Democràcia abans del 15M s'entenia com anar a votar cada quatre anys i la majoria de la població estava d'acord amb que això era una idea vàlida de democràcia. El 15M diu que no ho és i llavors ho estén amb el lema del “no nos representan”. Podemos no existeix en aquell moment, però si que hi ha un anàlisi de què estava passant. Aquest anàlisi identifica què està passant al 15M i extreuen aquestes conclusions dels significants. Llavors el que es planteja és que hi ha una hipòtesi de si el 15M ha tingut un impacte en la societat, ha canviat l'opinió pública, o no. La hipòtesi és buscar tres consensos que trenquin els consensos passats.

L'esquerra sempre havia estat molt convençuda de que ella tenia la raó: hem de protegir a les persones immigrants, no hi poden haver persones vivint al carrer, no poden haver famílies desnonades, no pot haver gent a l'atur. Tot això és una defensa de l'esquerra, però com que

l'esquerra creu que sempre té la raó pensava que algú ja li donarà. De manera que simplement repetint els mateixos mantres des de la revolució obrera, adaptats al context, acabarà arribant al poder, perquè té la raó. Podemos el que fa és dir que no a aquesta visió, això no ha funcionat i com a prova tenim Izquierda Unida. El PSOE per què ha funcionat tot i ser un partit obrer en origen? Perquè va abandonar aquests mantres i el que ha fet ha estat buscar la centralitat del tauler i buscar el votant mig. El PSOE no es centra una porció ideològica de l'electorat i Podemos, per trencar aquest bipartidisme busca tres consensos compartits amb aquest votant mig, que vota tant Partit Popular com Partit Socialista. Són tres consensos, tres eixos, sobre els que gira tot l'argumentari de Podemos: el primer és que no hi ha democràcia sense control de l'economia, és a dir, moltes accions venen imposades des d'uns òrgans que no són els legítims, per tant nosaltres no podem reaccionar contra això, hi ha un consens en el 15M a favor del control econòmic sobretot per aquells afectats per la crisi. El segon eix és que la corrupció ha afectat tots els nivells polítics i per tant no pot haver-hi una democràcia que funcioni per l'interès d'uns pocs i no per l'interès de la majoria. El tercer aspecte és la sobirania, no hi ha sobirania sense capacitat de decidir sobre totes les coses, és a dir, si no es pot decidir sobre si hi ha o no retallades, decidir si es reforma o no la constitució no hi ha democràcia, hi ha un sistema representari que no representa a ningú. D'aquest tercer eix vindria el "no nos representan".

Segons Marc Bertomeu els tres eixos sobre els que gira tot l'argumentari de Podemos són: recuperar el control econòmic, la democràcia no corrupta i la sobirania popular.

Els tres eixos són compartits per la majoria de la població i així Podemos surt a l'atac amb un manifest i si ens fixem amb el discurs inicial en la presentació del partit que fa Pablo Iglesias la idea que es fa arribar a la societat és que això va més enllà d'esquerres i dretes, es vol traspasar aquesta frontera. No és que Podemos no es vulgui identificar amb les esquerres és que creiem que per trencar amb el bipartidisme la frontera d'esquerra i dreta acaba beneficiant a la dreta i per tant si volem trencar amb això hem de canviar el significat. En comptes de parlar d'esquerra i dreta Podemos comença a parlar dels de baix i els de dalt. Amb aquests tres eixos verificats, recolzats amb opinió pública a favor, Podemos treu cinc eurodiputats a les eleccions europees, i aquest és el procés del 15M a la sorpresa electoral de Podemos.

- **El discurs que va utilitzar Podemos, lligat al 15M, va ser el de la "gent" contra la "casta". Què és gent i què és casta?**

La simplificació del discurs de la "gent" contra la "casta" serveix per identificar-se. Podemos crea a través dels tres eixos un opinió pública a favor, sobretot amb el Pablo Iglesias anant a les tertúlies de la televisió. Quan l'opinió pública ja està creada, Podemos identifica un subjecte, un *demos*, per fer possible el canvi i és la "gent", el "poble". Un cop identificat el que seríem "nosaltres" s'ha de definir els "ells", els contraris. Qui són? La democràcia corrupta, per la qual s'utilitza el terme "casta", que fa referència al grup selecte privilegiat en el qual tothom es coneix i se n'aprofita però tu no hi pots entrar.

- **Jaime Pastor va dir en referència a l'impacte del 15M que “una altra política és possible i una altra esquerra és necessària”.**

Va lligat a la idea de que hi ha una nova manera de fer política que és necessària. El problema de les estructures organitzatives dels partits polítics és que els partits són un mal necessari en tant que al nostre país hi ha una democràcia representativa. No és possible una democràcia directa, però hi ha formes d'arribar-hi, per això els partits polítics són un mal necessari. El que passa és que al final els partits acaben construint-se com a una organització que acaba vetllant pels seus propis interessos i no pels exteriors, per tant, hi ha partits que tenen data de caducitat. Segurament, Podemos també. A la llarga Podemos acabarà invalidant-se a ell mateix per la pròpia naturalesa de partit polític. El que es busca amb Podemos és trencar amb el que hi havia fins ara, que no vol dir invalidar-ho tot, però sí trencar amb les formes de fer. Hi ha noves maneres de fer les coses, com les primàries, els codis ètics i altres elements, que constitueixen la definida com nova política.

- **És “il·lusió” la paraula clau tant del 15M com de Podemos?**

Sí, i tant. La il·lusió és un motor que es retroalimenta i és molt complicat mantenir-la permanentment. És un motor que facilita moltes coses, permet que la gent s'il·lusioni, participi, s'identifiqui. Una persona no es pot il·lusionar amb una cosa que no va amb ella. I aquí està el *click* de canvi. D'entendre la política com una cosa que està lluny, on es va a votar cada quatre anys, delego i després me n'oblido, el que fan 15M i Podemos, la nova política, és transformar-ho en dir que si forma part de tu, que si no forma part de tu ho faran uns altres. És a dir, la política si no la fas te la fan de manera que el que necessites és implicar-te. Aquest és també el gran problema, tenim una cultura política on la societat no està acostumada a participar més enllà de les eleccions i això costa molt canviar-ho. Però és un canvi a llarg termini on la idea és que la il·lusió només sorgeix quan algú està implicat, quan algú se sent part d'alguna cosa, i Podemos viu d'això perquè és un projecte integrador, que parla a la ciutadania de tu a tu on no hi ha una gran distància entre Pablo Iglesias i la gent dels barris. Això es fa des de coses concretes com fer preguntes o fer que la gent pugui col·laborar des del primer minut en qualsevol projecte.

- **Com ha canviat Podemos el panorama polític actual?**

Pablo Iglesias, en un article per a El Periódico⁴⁶, explica molt bé fent una metàfora amb un partit de bàsquet i els quatre quarts l'evolució de Podemos. El primer quart són les eleccions europees on vam sortir molt forts, amb molta il·lusió, vam agafar molta embranzida i vam anotar molts triples. En el segon quart ens van menysprear, com Pedro Arriola del Partit Popular quan va dir textualment “aquests són uns *frikis*”. Aleshores, quan arriba la mitja part del partit se n'adonen de que són uns *frikis* o el que vulguin però estem aconseguint molts vots i fan perillar. Hi ha una frase del president del Banco Santander en un moment que diu que Espanya necessita un Podemos de dretes, i apareix Ciutadans a escena. Aquí comença tota la campanya negativa cap a Podemos, des de Venèçuela fins a ETA. Llavors, actualment estaríem

⁴⁶ L'article al que fa referència Marc Bertomeu és:

Iglesias, P. (2015, Maig 19) Podemos: el partido de las clases populares. *El Periódico Edició digital* [En línia] Disponible a: <http://www.elperiodico.com/es/noticias/opinion/podemos-partido-las-clases-populares-4200367>

en el quart quart, on no se sap exactament si els dos partits tradicionals aguantar la tirada de Ciutadans i Podemos en tant que són les dues noves formes de fer política.

- **Iñaki Gabilondo va qualificar el moment actual com una “autèntica primavera política en referència al protagonisme de Podemos.**

No es pot posar un objectiu polític concret per Podemos, l'objectiu és arribar al poder de l'estat i poder fer el canvi. El que nosaltres ens plantejem és que Podemos és una eina de canvi i sobretot el que es busca és guanyar. El que hem aconseguit, parlant abans de la resignificació de paraules, és el terme “guanyar”. Guanyar s'entén molt fàcilment quan dius guanyar unes eleccions però realment guanyar vol dir varies coses. La primera és empoderar a la gent, és a dir, canviar la idea de que la política no va amb mi, ara sí va amb mi i formo part d'un subjecte polític que fa política que sóc jo mateix. Guanyar també vol dir haver introduït a la gent de l'esfera pública certs elements que si no fos per nosaltres no hi serien, com el tema dels desnonaments amb la PAH, les marees, etcètera. Això és un èxit no de Podemos, sinó de l'entorn posterior al 15M del qual Podemos forma part.

Marc Bertomeu: “Guanyar s'entén molt fàcilment quan dius guanyar unes eleccions però realment guanyar vol dir varies coses. La primera és empoderar a la gent, [...] i també vol dir haver introduït a la gent de l'esfera pública certs elements que si no fos per nosaltres no hi serien”

- **Eduardo Muriel en un article publicat a La Marea deia que un dels aspectes que li va permetre a Podemos obtenir més d'1,2 milions de vots va ser apel·lar més a l'emoció que a la raó.**

Evidentment Podemos va apel·lar a l'emoció per intentar que la gent s'emocionés i s'impliqués en el projecte però els tres eixos de democràcia, corrupció i sobirania apel·len a la raó de la gent que està informada i té una visió del seu país. El que va fer Podemos va ser dotar a la població amb unes eines d'entendre una realitat segons uns significats que són aquests tres. Per tant, és un mix de les dues coses, d'emoció i de raó.

- **És Podemos la última bala per trencar amb el bipartidisme?**

Crec que Podemos és la última bala del moment, d'ara. Però hem d'entendre la primavera del Gabilondo com un cicle, potser Podemos és una eina de canvi en un moment determinat que prèviament es deia 15M, ara es diu Podemos i posteriorment serà un altre. El 15M va ser una bala, igual que Podemos és ara una bala però si ens aïllem del passat i del futur exactament Podemos és la última bala que realment amenaça al règim del 78 en tant que fa perillar el bipartidisme. En un futur hi haurà una data de caducitat per a Podemos, hi haurà una descomposició del partit, i haurà de sorgir una nova fórmula que entengui els problemes de la seva conjuntura.

- Les claus de Podemos són el lideratge de Pablo Iglesias, la televisió i les xarxes socials?

Si, sense dubte. Podemos a les eleccions europees era bàsicament un missatge audiovisual, és a dir, Pablo Iglesias intervenint en tertúlies. Molta gent ho va criticar, però no significa que sigui dolent si després va acompanyat d'una bona organització de partit. Totes les propostes que fa Podemos són treballades des de la ciutadania, elaborades des de diferents sectors mitjançant els Círculos. Les eleccions europees van servir per verificar la hipòtesi amb el suport de la ciutadania, i es va aconseguir. Després hi va haver una transformació de partit, però si Pablo Iglesias no hagués començat anant a les tertúlies d'Intereconomía, no hagués anat a Cuatro i a La Sexta, si no hagués introduït els tres eixos a l'opinió pública no hauríem pogut verificar la hipòtesi, no hagués tingut la opinió pública favorable. Les xarxes socials permeten reproduir aquest missatge a contextos i esferes d'autoconsum. El lideratge de Pablo Iglesias es deu a que el missatge necessita la figura d'un interlocutor, d'un intèrpret, però el missatge el formen moltes més persones, des d'Errejón i Monedero a la gent dels cercles. Però la lògica dels mitjans per la qual havíem d'accedir a l'opinió pública funcionava d'una manera. Per l'esquerra i el 15M un dels problemes que tenien era la concreció del missatge i la figura d'un líder. Utilitzar la lògica dels mitjans en benefici propi ha estat molt criticat a Podemos però utilitzat des de fa molt temps per la dreta. La majoria de tertúlies tenen un perfil determinat conservador, com la majoria de tertulians, perquè la dreta ha entès perfectament la lògica dels mitjans i utilitzen totes les tàctiques de construir el discurs per arribar a l'opinió pública. D'aquí ve comparar Podemos amb Veneçuela o el que faci falta per arribar a la gent. Per això Podemos té aquest discurs agressiu, havia de subvertir tot això: quan parlem de "casta" parlem d'això, quan parlem de corrupció ens referim a això. Es tracta de col·locar un debat a l'opinió pública que si no fos per nosaltres no hi seria.

- Què té en comú Podemos amb Syriza i el Movimento 5 Stelle?

Syriza és una agregació de partits d'esquerres, comunistes i no comunistes, en una mateixa plataforma. Té formes assembleàries, però parteix d'una coalició prèvia i per tant no té res a veure amb Podemos tot i que les idees que planteja sí. El Movimento 5 Stelle va ser un intent de portar el que va ser el 15M directament als Parlaments sense que hi hagués un procés d'articulació prèvia en tant que discurs i organització. L'organització del Movimento 5 Stelle és un caos on no hi ha un sentiment de pertinença tot i anomenar-se el partit "moviment", que fa referència a una força integradora. Per això el Movimento 5 Stelle no té el ressò que tenen altres forces polítiques, també perquè el Parlament italià està tan fragmentat que et poden ignorar més fàcilment. Podemos, a diferència del cas italià, no va únicament a entrar al Parlament sinó que va a guanyar el Parlament. Si aconseguixes guanyar el Parlament pots canviar les coses, si només ets una força testimonial ets una anècdota en la història, aquesta és la diferència entre 5 Stelle i Podemos.

- Les polítiques austeres a Europa han provocat el sorgiment de noves forces polítiques en detriment dels grans partits tradicionals.

Una part del diagnòstic de Podemos va ser que des de la presidència del govern no es pot canviar tot, és a dir, estem en un context europeu on moltes competències les té la Unió Europea i el canvi, el replantejament s'ha de fer des de les estructures europees. Es critica des de Podemos que la Troika no representa els interessos dels ciutadans sinó que defensa els

interessos relacionats amb els lobbies, sobretot a Brussel·les. El que passa sobretot al sud d'Europa, el que els països nòrdics anomenaven PIGS (porc en anglès, inicials de Portugal, Itàlia, Grècia i Espanya), sobretot a Grècia i Espanya, és que hi ha una evidència de la necessitat de trencar amb aquestes cúpules europees que decideixen en detriment de la sobirania dels estats. Hi ha una aliança de facto entre les forces que defensen això, nosaltres parlem molt de Syriza i ells parlen molt de Podemos.

MARC GRAU SOLÉS

“Podemos no és un partit convencional, és un instrument per a que passin coses”

Marc Grau Solés (Salt, 1984) és politòleg i doctor en Psicologia Social per la Universitat Autònoma de Barcelona. Exerceix com a professor del Departament de Ciències Polítiques de

la UAB i coordina el postgrau d'Espai Públic, realitzat conjuntament per la UOC i la UAB. També s'encarrega de dirigir els cursos d'especialització en Direcció de la Comunicació Institucional i en formació de Caps de Gabinet. Ha treballat com a assessor en matèries de polítiques públiques, planificació estratègica o comunicació a diverses administracions i institucions públiques. Membre de Guanyem Terrassa, Marc Grau va participar en les llistes de la candidatura És clar que Podem per liderar Podem Catalunya, essent actualment part del Consell Ciutadà.

Marc Grau Solés. Font: Pàgina web Autònòmiques Podemos.

- Podria haver existit Podemos sense el 15M?

No hagués existit, segur que no. De fet el més fàcil seria dir que Podemos s'explica amb el 15M però el que és més fidel i és rigorós és dir que allò que provoca el 15M després provoca Podemos. El 15M no deixa de ser una reacció davant uns fets, i aquests fets porten primer al 15M i després porten a la creació de Podemos. El 15M té l'element de trencar amb les inèrcies, amb determinades idees donades per descomptat. La vida política està molt basada en caselles, està una mica encorsetada ja que cada col·lectiu té la seva etiqueta, hi ha unes determinades estructures amb determinades inèrcies. El 15M el que fa és posar en dubte aquesta visió, fa saltar pels aires la visió ordenada de la realitat. I Podemos en el fons és un partit que fa coses molt semblants, és a dir, que viu d'aquest fer saltar pels aires del 15M i al mateix temps intenta fer saltar moltes més coses pels aires. Per això s'assemblen molt i és evident que tenen una connexió.

Un exemple són les etiquetes, el 15M fa una cosa que abans es considerava políticament incorrecta i és que li diu a la gent d'esquerra, a la gent progressista, que té dubtes. És evident que hi ha diferències entre la dreta i l'esquerra però això de les etiquetes de dreta i esquerra i prou es converteix en un debat trampós. Dins de l'esquerra hi poden haver elements negatius i les etiquetes no permeten explicar-ho tot i hi ha fenòmens de la realitat que no s'expliquen amb aquestes etiquetes. Això abans del 15M no s'entendria i a partir del 15M es comença a entendre. Podemos, llavors, s'intenta posicionar amb una etiqueta que no sigui aquesta que s'explica perquè el 15M ja ho va posicionar.

- **Estaries d'acord amb la reflexió de Jaime Pastor sobre l'impacte del 15M quan diu que “una altra forma de fer política és possible i una altra esquerra és necessària”?**

Que una altra forma de fer política era possible sí, segur; però que una altra esquerra era necessària és més dubtós. En el fons el 15M, en part, és una crítica a l'esquerra. La frase de Jaime Pastor té sentit però l'etiqueta ja no li encaixa tant.

- **Són la “gent” contra la “casta” de Podemos, i els de “baix” contra els de “dalt” del 15M, etiquetes?**

Si, són etiquetes que són exactament el mateix. El que diu el 15M i Podemos ho recull és que la separació dels de baix i els de dalt és més útil per entendre el que està passant que no pas la separació de dreta i esquerra. Per què? Perquè dins de l'esquerra hi ha gent que està dalt i si simplement bases el debat polític en els que són de dretes i els que són d'esqueres perds part de la realitat. Això pot dissimular que part de l'esquerra està a dalt i és una certa trampa, hi ha partits que han jugat a dir: “tranquils, que som d'esquerra, no cal que hi hagi debats sobre com construir un canvi o una alternativa perquè jo sóc progressista”. I això és dubtós, és com un miratge, una trampa que mostra que hi ha certa diversitat però a la pràctica no és cert perquè els dos bàndols s'assemblen molt. L'etiqueta d'esquerra i de dreta era poc útil i el que s'havia de plantejar era la classificació de l'elit política, allunyada de la gent, del poble, els de dalt que són l'u per cent, separada del noranta-nou per cent, la gent normal, la gent comú, els de baix. Això permet entendre molt millor els debats actuals que sobretot no són de la clàssica esquerra i dreta sinó que són en clau de si les institucions poden tornar a respondre a les necessitats de la gent normal.

- **De quines formes el 15M va qüestionar la legitimitat del règim?**

Hi ha una gran frase del 15M que és el “no nos representan” que el que diu és que la classe política ja no representa a la ciutadania, que hi ha hagut un distanciament molt gran dels càrrecs electes, la classe política, els grans partits respecte a la ciutadania. Aquesta ficció esquerra i dreta, PSOE i PP, ja no és representativa de la ciutadania, de com és la ciutadania i de què necessita la ciutadania. La ciutadania té problemes que cap de les dues agendes recull i cal trencar amb aquesta lògica. Això es pot trencar afegint partits nous o es pot trencar canviant l'agenda o es pot canviar canviant el sistema representatiu, hi ha moltes maneres. El 15M no fa propostes, el que fa és posar en evidència el que no funciona.

D'altra banda, el “no nos representan” també qüestiona com d'encasellat està el sistema, on hi ha un partit de centre-dreta que és el PP, un de centre-esquerra que és el PSOE, un més d'esqueres que és Izquierda Unida i després hi ha uns sindicats que fan una funció determinada, associacions de veïns amb altres funcions determinades, partits autònoms que fan una altra funció... Al final és com una mena de joc, com si fos un joc d'escacs, on cadascú fa la seva funció en el taulell de joc, on cadascú juga el seu paper i no es pot sortir de les caselles. És a dir, per posar un exemple, jo sóc molt d'esqueres, més que el PSOE, llavors ets Izquierda Unida i et poses a la teva casella. Al llarg dels més de trenta-cinc anys de democràcia s'ha anat donant un rol als partits polítics que a la llarga s'ha anat enquistant i és com una *performance*, un joc on cadascú fa el paper que li toca. L'única manera de trencar tot això és fer saltar el joc pels aires, que apareguin nous guions, nous partits, nous actors que trenquin amb

l'escenificació i amb aquestes caselles. Aquesta és una hipòtesi del diagnòstic del 15M que després la porta a terme Podemos.

Marc Grau: "Aquesta ficció esquerra i dreta, PSOE i PP, ja no és representativa de la ciutadania, de com és la ciutadania i de què necessita la ciutadania. La ciutadania té problemes que cap de les dues agendes recull i cal trencar amb aquesta lògica"

- Altres formacions polítiques com Partido X també van sorgir després del moviment 15M. Per què no han obtingut els resultats de Podemos?

Probablement el Partido X era el partit més 15M que existia. El 15M de fet és una certa explosió que ve d'una reflexió i un anàlisi que s'estava fent i acumulant des de feia un temps i que hi ha un moment en el qual explota amb un sentit creatiu, no virulent. No hem d'entendre el 15M com l'esdeveniment, sinó com la proposta, i agafar-lo de manera literal. El que fa el Partido X és entendre el 15M de manera literal i plantejar un partit que tingui un programa concret, molt purista ideològicament, que intenti mobilitzar una majoria social, sense lideratges i amb anonimats, valors molt buscats pel 15M. En realitat les coses sempre s'han de digerir en un sentit que les coses, i els investigadors a les universitats ho saben, unes coses són les dades en brut i una altra cosa és que quan les analitzes ho arribes a entendre perquè hi ha un anàlisi. El 15M era un esdeveniment en brut i per a que fos efectiu s'havia de depurar, en certa manera. El Partido X és doncs un exercici de que fer-ho de manera pura no funcionava, hi havia unes determinades inèrcies que feien que no es pogués traslladar aquesta explosió creativa en el món real i fer-la funcionar. L'arena en la qual s'ubicava l'explosió tenia unes normes de joc, un funcionament, unes inèrcies i s'havia d'adaptar a això.

- Va ser el 15M un fet únic i irrepetible?

El menys important del 15M van ser les acampades. La gràcia del 15M és un tema intel·lectual de canvi de visió política. El 15M construeix una visió diferent sobre la política, sobre com fer política, sobre la relació entre la ciutadania i les institucions, sobre quin ha de ser el paper de les institucions i sobretot com ha de ser un escenari de canvi, de transformació i com ha de construir-se aquesta estratègia. Les acampades eren una anècdota, una escenificació. Lo important era el que hi havia darrera, que s'ha acabat traduïnt per exemple en la creació d'un nou partit polític com ha estat Podemos. Per tant el 15M va seguir igual de viu quan la gent va marxar de les places, avui segueix existint hi hagi o no gent a les places perquè els valors, atributs i idees que van sortir d'allà estan marcant l'agenda política.

- En quatre mesos de vida Podemos va posicionar-se com la quarta força política a les eleccions europees de 2014. Hagués passat el mateix si les eleccions no haguessin estat al Parlament Europeu?

Potser no, potser els resultats no haguessin estat tan bons. Haguessin tingut representació, si haguessin estat per exemple eleccions generals. Però les eleccions europees van ser per Podemos una bona manera de sortir, perquè permeten que hi hagi vots més simbòlics, fins i

tot vots de càstig. Això va ajudar a Podemos, en unes eleccions generals hagués costat més. Hem d'entendre que Podemos no és la idea d'uns il·luminats que decideixen crear un partit, Podemos és un exercici brillant tècnicament dels que l'han liderat que van llegir molt bé el context i van executar les accions adequades. És mèrit seu però beuen d'un projecte compartit amb el 15M.

- **La sorpresa electoral de Podemos es deu, segons Eduardo Muriel a La Marea, a que en campanya van apel·lar més a l'emoció que a la raó. És un element important per guanyar vots?**

Tots els partits juguen amb això. Qualsevol campanya electoral juga amb això, i per tan és una trampa. Els socialistes juguen amb els elements més emocionals, el PP també. No hi ha cap campanya, ni de partits conservadors ni d'esquerres, que es basi en elements racionals. En totes les campanyes hi ha elements simbòlics que intervenen per tant dir que la de Podemos és més emocional que d'altres em sembla absurd. Que tu votis a una persona perquè et transmet confiança és igual d'emocional que votar a Pablo Iglesias perquè et transmet optimisme. És el mateix, igual d'emocional. I amb l'aspecte racional igual. En tota campanya hi ha elements emocionals i simbòlics. El que fa Podemos és que aconsegueix generar il·lusió en molta gent i generar una certa esperança pel canvi en uns sectors de la població que pensaven que el canvi no podia arribar, o que no podia arribar a través de la política representativa i dels partits d'esquerra tradicionals. La gran victòria de Podemos és que molts sectors de la població tinguin una il·lusió per la política.

- **Iñaki Gabilondo va qualificar el moment actual com una "autèntica primavera política". Va ser el resultat de Podemos a les eleccions europees el principi de la "primavera política"?**

Segurament si. Però no ens hem de fixar només amb el resultat. Podemos no és un partit convencional, és un instrument per a que passin coses. El més probable és que Podemos no existeixi d'aquí a uns anys perquè és un exercici de gent molt compromesa, però en el fons són professors universitaris que creuen que cal construir un instrument a favor de la gent per a que es produeixi el canvi. Per tant no se li poden aplicar els esquemes polítics de tota la vida, o de partits que s'han presentat en altres èpoques. Si no hagués estat Podemos, ni el 15M en el seu moment, la gent no hagués estat conscient de que hi havia altres opcions, de que es podien fer les coses diferent, que es podia mirar amb optimisme el futur, que es podia fer política de forma diferent, de que si es votava diferent les institucions podien estar governades per gent diferent, que es posarien al servei de la gent i no de l'elit. Aquesta és l'aportació de Podemos a la primavera política i democràtica.

La crisi política ha provocat un canvi d'època i això comporta que no només és un període dolent de crisi, és la creació d'un nou espai polític. La diferència entre crisi i canvi d'època és que quan surt del túnel el mapa que veus és diferent del que hi havia quan vas entrar, no pots tornar enrere, ha aparegut una cosa nova. Quan apareix una cosa nova la societat que surt d'aquesta crisi serà diferent de la que hi havia abans, el mapa polític serà diferent del que hi havia abans, els partits seran diferents als que hi havia abans. La primavera política és una de les dimensions de transformació del mapa polític i dels partits polítics. Afortunadament, gràcies al 15M i a Podemos està canviant en una direcció, però hagués pogut canviar en l'altra.

Hagués pogut passar que apareguessin nous partits d'extrema dreta, però ha aparegut un partit que diu que s'han de recuperar les institucions i posar-les al servei de la gent.

- En quina mesura la corrupció ha afectat als partits tradicionals?

Clarament ha perjudicat molt als partits tradicionals. La corrupció més que ser un tema que preocupi molt a la gent, que és relatiu ja que la gent no vota en funció de si ets corrupte o no, però exemplifica molt bé la visió dels del dalt i els de baix. El fet de que el PP i el PSOE tinguin casos de corrupció fa que la gent vegi que realment no són el mateix, que no són dels nostres. Potser els voto però ells estan a l'elit molt amunt. La corrupció ha ajudat a fer realitat l'etiqueta dels de dalt i els de baix, l'u per cent i el noranta nou per cent. Ha engrunat la confiança i la credibilitat que tenia la gent respecte aquests partits. És el millor exemple d'aquesta nova dicotomia i explica l'aparició d'un nou eix. En Ciències Polítiques és molt important, perquè els partits polítics es classifiquen en dretes i esquerres. A Catalunya per exemple hi ha el tema nacionalista, independentista i unionista. El que ha fet la corrupció i el 15M, junts, és que aparegui un tercer eix a Catalunya i un segon eix a Espanya, que alguns anomenen com la nova política i la vella política, o en termes utilitzats per Podemos, els de baix i els de dalt, el noranta nou per cent i l'u per cent. Es podria dir també regeneració contra continuisme. Per tant el que fa és fer més complex el mapa polític. A Catalunya el mapa polític ja no pot dibuixar-se en dues dimensions però a Espanya sí. Els eixos són coordenades per situar ideològicament els partits però també són criteris que utilitza el votant per decidir a qui vota. És un fet que es va votar amb la dicotomia nous i vells a les europees, però encara no sabem què vol dir nous. Nou és aquell que no és vell, ara mateix, però encara cal definir què implica ser nou.

Marc Grau: "La corrupció ha ajudat a fer realitat l'etiqueta dels de dalt i els de baix, l'u per cent i el noranta nou per cent [...] És el millor exemple d'aquesta nova dicotomia i explica l'aparició d'un nou eix"

- La personalització de la campanya electoral de Podemos amb la figura de Pablo Iglesias va ser arriscat i molt criticat, però va donar bons resultats...

Va ser una molt bona decisió, fruit de gent que té molt clar en quina arena està competint. No podien fer-ho d'una altra manera i estava clar que estaven transgredint certs purismes del 15M, però és que el 15M era a les places i era teoria... Quan la teoria la portes a la pràctica i has de competir amb altres persones, amb altres partits, la puresa de les teves idees es veu embrutada per la realitat. Llavors Podemos va llegir molt bé què era el que calia fer. Són estratègies de comunicació electoral. El 15M tenia dins seua idees tradicionals de l'esquerra, i una idea tradicional de l'esquerra és que si tens raó te l'acabaran donant, l'esquerra té una visió de superioritat moral. Hi ha partits tradicionals d'esquerres que pensen que tenen raó i que la gent els aplaudirà quan surtin de casa. El que va llegir molt bé Podemos, que té a veure amb la base social de la gent que en forma part, és dir que no ens sentim superiors pel fet de ser d'esquerres. Per tant, si nosaltres creiem que tenim raó els hi hem d'explicar a la gent, i a la gent l'hem d'anar a buscar. Podemos fa llavors una cosa que és molt poc d'esquerres: embrutar-se les mans. S'embruta les mans i apareixen en programes de televisió de tot tipus,

des d'Intereconomía fins a Telecinco. Això representa que es fa per respecte als votants, Podemos vol parlar als seus votants i arribar als seus votants. Fan aparicions televisives on la gent normal els pugui veure. L'esquerra tradicional esperava a la gent, però la gent no hi anava mai, es quedava a casa i no votava o canviava el vot a un partit de dretes. El 15M va trencar amb elements que donàvem per descomptat i Podemos fa el mateix. Tenien una agenda d'esquerres però les pràctiques són de partit estrany, perquè van anar a un programa on hi anava gent de dretes. Podemos aconsegueix gràcies a aquesta estratègia arribar a molta més gent.

L'esquerra també ha perdut molts vots per parlar de forma estranya amb els seus votants. Partits de l'esquerra tradicional utilitzen un llenguatge que s'allunya de la ciutadania normal. Podemos això també ho canvia, i el que fa és parlar com la gent, diuen les coses de forma que les entenguin. Llavors quan la gent veu duen a terme aquesta estratègia, un discurs proper i aparèixer en televisió, els titllen de populistes. No són populistes, només parlen normal, parlen com parla el poble. Això es populista? Si clar, literalment populisme, però no en un sentit negatiu sinó en un sentit de respecte cap a aquesta gent. No com ha fet l'esquerra tradicional que com que es creia superior acabava pujant el nivell del seu relat i discursos fins a un punt inassolible. Aquests dos punts s'allunyen del 15M, són dos aspectes resultat del diagnosi del 15M.

- **Tot i això, abans de la crisi, un programa de tertúlia política en horari *prime time* un dissabte a la nit no hagués sobreviscut.**

Clarament el 15M ha polititzat a la gent. Sobretot la gent jove, que ara vota més, gent que abans era abstencionista. El 15M polititza però després hi ha gent que construeix estratègies que fan possible aquesta politització. Aquests programes no el veurien tant si no hi hagués gent de Podemos que hi anés. Al final és una cosa que s'acaba alineant, res és suficient per si sol però tot és necessari.

- **Les crítiques a Podemos, com les que està rebent Syriza, es deuen a la por dels partits tradicionals?**

Si, definitivament, i no és por a allò nou, és por a perdre ells mateixos poder. Als partits tradicionals espanyols, PP i PSOE, els hi ha horroritzat el fenomen Podemos perquè Podemos ha mobilitzat a part de l'esquerra i a part de sectors abstencionistes, ha mobilitzat a la gent jove i ha il·lusionat a una part de la societat que és gent amb estudis que veia que el país no generava oportunitats. Aquestes persones han confiat en Podemos i els partits tradicionals s'han espantant, tant que han hagut de crear un partit nacional per combatre a Podemos, que seria Ciutadans.

Podemos va fer una cosa molt estranya al principi perquè ells deien que no eren ni de dretes ni d'esquerres. Ells en cap moment ho fan per un tema d'aconseguir més votants, sinó que ho fan per carregar-se els esquemes mentals de la gent. El 15M critica l'escenari polític en el qual cadascú s'ha de situar en una de les caselles del tauler i Podemos llegeix molt bé això dient, i fent, jo no em posaré en una casella de la política tradicional. Així que s'obliden de les caselles i diuen que no són de dretes ni d'esquerres, no com fan UPyD o Ciutadans, ho fan per generar tensió i no complir amb les expectatives, que és el pitjor que pots fer. El que volia l'elit política

espanyola era dir-li a Podemos que era un partit d'extrema esquerra, per situar-lo en una casella amb una intenció de vot molt baixa. Per tant, si situen a Podemos allà acaben amb ells. Però el partit de Pablo Iglesias va dir que no, que no es deixarien encasellar i juguen amb això. Hi havia persones que no tenien prou capacitat per veure això i es pensaven que era una estratègia per captar vots. Però no, era una estratègia per trencar els esquemes de la gent a l'hora de pensar en política. A la pràctica és cert que tenia les mateixes conseqüències que aconseguir vots, és a dir, els hi arribaven vots de l'esquerra i de la dreta. Si s'oblida l'eix de dreta i esquerra, és més fàcil aconseguir que s'identifiquin amb tu. Evitant encasellar-se Podemos volia fer saltar pels aires el taulell.

- Hi ha una crisi de grans partits tradicionals a Europa?

No és generalitzable una crisi de grans partits a Europa, en la meua opinió, sinó que hi ha una crisi dels partits d'esquerra, de la socialdemocràcia. Europa l'han construït els partits socialdemòcrates i de fet tots els estats d'Europa, quan es constituïen, eren governats per partits socialdemòcrates. En el moment en el que es crea la Unió Europea i es va desenvolupant la governen els partits socialdemòcrates. La idea d'estat, que és l'estat del benestar, i la idea d'Europa s'ha construït a imatge i semblança del model polític dels partits socialdemòcrates. El que passa és que des de fa uns anys els partits socialdemòcrates van entrar en crisi: crisi de discurs, de propostes, el món en el qual feien propostes havia canviat... Això és anterior al 15M i a la crisi. A tots els països d'Europa la socialdemocràcia entra en crisi i comença a baixar en picat. Quin serà el tipus de partit que substituirà als socialdemòcrates és el gran debat. De fet, el 15M l'hem de posar, de nou, en aquest debat. El 15M no és un bolet, és a dir, els partits socialdemòcrates han sigut els partits de referència a tots els països europeus i el 15M reflexiona sobre com seran els partits socialdemòcrates europeus a partir d'ara, en aquesta nova etapa, on l'estat del benestar ha de canviar i els partits socialdemòcrates tradicionals deixen de ser hegemònics. Podemos és el primer instrument d'aquesta nova fase, és la primera palanca de transformació. Allò normal seria que seguint l'estela de Podemos i l'exercici que fa de destrucció del sistema polític a partir de Podemos es constitueixi el nou partit hegemònic de l'esquerra a l'estat, com a Grècia.

Marc Grau: "El que passa és que des de fa uns anys els partits socialdemòcrates van entrar en crisi: crisi de discurs, de propostes, el món en el qual feien propostes havia canviat... Això és anterior al 15M i a la crisi [...]Quin serà el tipus de partit que substituirà als socialdemòcrates és el gran debat"

En l'exemple de Grècia veiem com hi ha un partit socialdemòcrata que s'esfondra i apareix una esquerra nova que ocupa la seva posició. Això, en general, acabarà passant a tots els països europeus. Aquests nous partits han d'aconseguir el que ha aconseguit Podemos i és que quan els escoltin la gent es senti identificada, que parlin amb el seu llenguatge i sobre les coses que a ells els preocupen. En la mesura que això passi apareixerà un nou partit de referència, apareixerà un nou PSOE, apareixerà un nou partit socialdemòcrata francès, apareixerà un nou partit laborista anglès. El que passa és que aquest procés està tardant molt i no a tot arreu han aparegut alternatives fortes. O, en part, els partits de dretes han pogut contenir les alternatives. A Grècia ha passat que ha aparegut Syriza, que és forta. En part a l'estat espanyol

ha aparegut amb Podemos, però en altres llocs no ha passat, pel que sigui, perquè la dreta és molt forta, perquè el partit socialdemòcrata tradicional ha aguantat i ha fet de tap a les alternatives. El tema és que molts votants haguessin votat al nou partit, però com que no existeix busca altres coses. Molts es van passar a les dretes, per això durant molts anys a Europa han governat les dretes o encara pitjor, han votat a partits d'extrema dreta. Si ho analitzes, molts votants d'extrema dreta són ex-votants de partits socialdemòcrates, que amb els partits tradicionals no es senten identificats però amb una extrema dreta més moderna si. L'extrema dreta està aconseguint votants desencantats, però no és culpa dels votants, és culpa de que en aquelles societats no s'ha construït un projecte polític que hagi permès generar il·lusió en aquesta gent. Forma part de la dinàmica de transformació política que hi ha a Europa els últims anys, tot està connectat.

- Com han de valorar els partits polítics i la ciutadania les enquestes d'opinió? A Podemos els hi donaven un eurodiputat i al final van obtenir-ne cinc.

Les enquestes són molt útils però tenen una dificultat, sobretot són complicades quan es mouen en escenaris molt nous o molt canviants. Si apareix un partit és molt difícil que l'enquesta el percebi, és un tema tècnic. En canvi en un escenari molt més estable les enquestes són més fiables. Les enquestes les hem d'entendre com un mecanisme per determinar tendències, no per descriure la realitat. Les enquestes d'opinió no són fotografies de moments, són fotografies de moviments i quan veiem que d'un mes a un altre hi ha un partit que puja no ens hem de quedar amb el resultat que ha aconseguit en l'últim sinó amb la diferència. Si un partit passa de 7 a 8, no ens hem de quedar amb que abans tenia 7 i ara 8, sinó amb que ha pujat. Els periodistes no saben llegir-ho, es pensen que les enquestes descriuen la realitat i no, descriuen els moviments.

Per tant, quan els moviments són molt bruscos, que és que un partit que parteix de zero creix, el que pots dir és que ha aparegut un partit, no pots dir on és perquè voldria dir entendre les enquestes com una descripció i no com una descripció de moviments. Per tant, si el baròmetre del CIS deia que Podemos trauria un eurodiputat, descrivia el que ha de descriure una enquesta i és que havia aparegut una cosa nova. Al final en va treure cinc, però el paper de l'enquesta no és dir quans escons traurà un partit, sinó que sortirà. En resum, les enquestes funcionen millor en escenaris estables i funcionen com a radar de tendències no com a fotografies fixes que descriuen resultats.

IV. ASSAIG INTERPRETATIU: DEL 15M A LES ELECCIONS EUROPEES, EL CANVI POLÍTIC LIDERAT PER PODEMOS

Podemos va trencar els esquemes del mapa polític espanyol amb els resultats de les eleccions al Parlament europeu de l'any 2014. Quatre mesos després de la creació del partit, amb Pablo Iglesias com a líder el projecte, Podemos es va col·locar com a quarta força política a Espanya amb més d'un milió dos-cents mil vots. Les claus de la sorpresa electoral es troben en diferents aspectes que es poden resumir en la capacitat de saber llegir la fractura política del moment, actuar en conseqüència i elaborar una estratègia efectiva. Però la raó principal de l'ascens de Podemos es troba al maig de 2011 i el moviment 15M, que va obrir una porta al canvi polític i va posar en dubte elements que, fins aquell moment, eren inqüestionables. Sense el 15M no hagués existit Podemos, i els resultats de les eleccions europees representen el pas del "no nos representan" dels indignats a la il·lusió pel canvi, al "sí se puede".

Sense el 15M no existiria Podemos

El moviment 15M té certs elements físics que l'escenifiquen, com són les acampades, les assemblees i els aplaudiments silenciosos, accions que ens venen a la memòria quan pensem en els indignats, quan recordem el que els mitjans de comunicació van ensenyar-nos al mes de maig de 2011. Les marees, la blanca per la defensa de la sanitat pública i contra la privatització, i la verda per l'ensenyament públic, per posar uns exemples, també són una mostra física de l'impacte i els efectes del moviment 15M. Segons Marc Grau el moviment indignat va ser la reacció a uns fets, igual que tres anys més tard ho serà Podemos. Part de la societat espanyola va mostrar en diferents places de tot el país el seu inconformisme amb les direccions que estava prenent el govern respecte al període de crisi econòmica que s'estava vivint. La recessió econòmica derivà en una crisi social, política i de legitimitat del règim. La crisi política es deu al distanciament entre els votants i els votats i s'incrementa també amb els casos de corrupció política tant del Partit Popular com del Partido Socialista Obrero Español. Els dirigents polítics perden la seva credibilitat i el sistema bipartidista mostra signes de desgast.

En un primer moment, quan a l'any 2008 esclata la crisi econòmica a nivell mundial i a Espanya es reflexa en l'esclat de la bombolla immobiliària, el llavors President del Govern José Luis Rodríguez Zapatero negava la crisi en les seves compareixences públiques. Per fer front a l'estancament, un dels eufemismes utilitzats pel propi Zapatero, es van anar aprovant impostos per una banda i retallades i mesures d'austeritat per l'altra. La societat espanyola, que es sentia enganyada per la classe política, comença a patir els efectes reals de la crisi econòmica com són l'atur i els problemes per arribar a final de mes. L'opinió pública es distanciava de l'esfera política, comença a qüestionar que la classe política defensi realment els interessos de la ciutadania.

En aquest context sorgeix el moviment 15M com a forma de protesta a la pèrdua de poder de la ciutadania. L'Esdeveniment amb majúscula, com el descriu Jaime Pastor, creava una nova problemàtica social amb la qual es denunciava que davant institucions transnacionals com la Unió Europea i la Troika bàsicament, el poble espanyol estava sent castigat. Marc Bertomeu anomena els tres eixos principals que mostren la pèrdua del poder de la ciutadania amb els efectes de la crisi, i són la pèrdua de control econòmic, la pèrdua de sobirania i la pèrdua de la democràcia. Els tres eixos assenyalats han de redefinir-se per poder tornar el poder a la ciutadania, han de desenvolupar un nou significat. I han de ser els ciutadans i les ciutadanes els que s'encarreguin de redefinir aquests conceptes.

En aquest moment és quan es produeix la creació en l'espai polític d'un nou eix, que neix amb el moviment 15M. Replantejar conceptes com democràcia i sobirania obre el mapa polític més enllà de l'esquerra i la dreta clàssiques i sorgeix un eix de classificació política del que s'entendria com vella política, la política que no és redefinida; i la nova política, aquella que el 15M ha qüestionat quan semblava intocable i ha adquirit un nou significat, un

A més dels elements físics esmentats abans, el 15M va crear un nou espai d'indignació i desobediència, un espai de canvi i il·lusió que no és tan fàcil d'identificar. La lògica de pertinença del moviment social va agrupar a part de la societat espanyola que es sentia castigada per la crisi, que mostrava el seu inconformisme i es movia per una lògica d'influència amb un missatge clar: democràcia real, més participació ciutadana. Cal destacar que el tercer eix que enumerava Marc Bertomeu, el control econòmic, passa més desapercebut perquè no ha tingut lloc un procés de problematització en l'esfera social sobre la pèrdua de control econòmic.

El 15M és una reacció a uns fets determinats, en un moment determinat, que posa en evidència el que no funciona correctament. Fa saltar pels aires les caselles del taulell polític amb l'esquerra a un bàndol i la dreta a un altre. No es tracta d'una manifestació amb una ideologia determinada, es tracta d'un moviment social ciutadà en el qual hi ha una massa social, el poble, en mans de la classe política. Els bàndols enfrontats són els de baix i els de dalt, la majoria i la minoria. El 15M construeix un problema públic que es pot resumir amb l'eslògan "no nos representan". L'elit política ha posat en primer lloc els seus propis interessos, el benestar del sistema financer i les decisions de la Troika, formada pel Banc Central Europeu, el Fons Monetari Internacional i la Comissió Europea, abans que els propis ciutadans. El "no nos representan" fa referència al trencament de les caselles de dreta i esquerra, perquè entén que el binomi PP i PSOE actua igual al cap i a la fi, en termes de corrupció i de promeses electorals. Marc Grau detallava que tots dos partits busquen la centralitat del taulell per intentar aconseguir més vots i així assegurar-se sempre un lloc en el poder.

Amb el moviment 15M es buscava empoderar a la ciutadania, fer-la forta davant la corrupció, el drama social com són els desnonaments i la submissió al poder financer i a les grans corporacions. El moviment generava il·lusió i aquesta il·lusió generava a la vegada identificació i participació amb i pel 15M. Marc Bertomeu diu que una persona no es pot il·lusionar amb alguna cosa que no va amb ella i és que un dels altres grans assoliments del moviment indignat va ser, com opina també Jaime Pastor, la repolitització d'una majoria de la societat. Canviava el concepte de política tal i com la coneixíem i els ciutadans reinterpretaven la cultura política

d'anar a votar cada quatre anys i després despreocuparte i oblidar-te dels assumptes de l'agenda política. Marc Bertomeu ho explica amb la frase "la política si no te la fas te la fan", és a dir, si no formes part de la política, si no t'hi impliques, algú farà el que voldrà amb decisions que t'afecten com a ciutadà.

Entra en joc en el tema de la repolització de la ciutadania el fet que en la finestra de canvi polític que obre el 15M el vot pertany a la ciutadania i en les eleccions aquesta el cedeix a determinats partits polítics. És a dir, la classe política deu el seu poder al préstec que li fa la ciutadania, per tant, hauria de vetllar pels seus interessos. Com que l'elit política protegeix i defensa els interessos de l'elit financera, com els *lobbies* i les grans corporacions, la ciutadania perd la confiança en aquests partits vells, tradicionals.

Un cop assenyalat tot el que no funcionava adequadament hi va haver una obertura d'oportunitats que intuïen un canvi polític. Va ser un esdeveniment que es va convertir en el catalitzador del malestar social i va polititzar a la societat, la va implicar i va donar veu als discursos que anteriorment eren silenciats, que no tenien cabuda en l'espai públic. Va mostrar que una nova forma de fer política era possible, podia produir-se una força de canvi. El 15M va obrir la porta a les oportunitats de regeneració política, el 15M va sentenciar que el mapa polític del moment no representava adequadament els interessos de la ciutadania.

Del "No nos representan" a Podemos

El diagnòstic que va realitzar el moviment 15M arran de la indignació social davant les conseqüències de la crisi va posar en dubte el sistema polític i democràtic a Espanya. Quedava clar que les forces polítiques existents, els partits tradicionals, no eren capaços de produir el canvi necessari per a la regeneració política. Les propostes de PP i PSOE, partits polítics majoritaris, estaven tacades per la corrupció i eren castigades per les decisions que havien pres anteriorment perjudicials per a la ciutadania.

Tres anys després del 15 de maig de 2011, data d'inici del moviment indignat, trenta persones del món intel·lectual signen i publiquen el *Manifiesto Mocer ficha: convertir la indignación en cambio político*. El manifest, que serà el punt de partida revulsiu per la posterior creació del partit polític Podemos, consideja el temps i l'espai de moment clau en tant que les institucions europees estan sotmeses a una crisi de legitimitat i la única opció per revertir aquesta situació és la participació ciutadana. Del diagnòstic que es va fer durant el 15M, de tots els aspectes que es van posar en dubte, la proposta és crear un partit que sigui una força potent, capaç de fer front al bipartidisme. Marc Bertomeu considera que Izquierda Unida no era capaç de fer aquest pas, no tenia prou força per enfrontar-se a Partit Popular i PSOE. El manifest demana un canvi polític per a les eleccions europees per recuperar la democràcia, convertir el pessimisme en optimisme i el descontent social en voluntat de canvi i avenç.

Marc Bertomeu assenjala sobre les eleccions europees que van ser una forma de provar una hipòtesi des del corrent post 15M, en el qual s'integraria Podemos. Aquesta idea que volien comprovar era veure si l'opinió pública els hi era favorable o no. Si hi havia un grup dins de l'esfera pública que els hi donava suport. El manifest es va publicar el 14 de gener de 2014 i

tres dies més tard, el 17 de gener, es presentava el nou partit polític, Podemos. El nom venia del crit que s'havia escoltat a les places durant les estades del moviment 15M que deia "sí se puede". El primer objectiu de Podemos va ser confirmar si comptava amb suport de la ciutadania, si tenia part de l'opinió pública a favor. Es va posar com a límit tenir més de 50.000 signatures de suport al manifest per tirar endavant, i les van aconseguir en tan sols un dia. Llavors va tenir lloc la presentació al Teatro del Barrio de Lavapiés, on es confirmava el pas de la teoria elaborada pel 15M a la pràctica. Podemos representava la il·lusió i era el protagonista del canvi polític, que ja estava en marxa.

Podemos va aconseguir que aquells ciutadans i ciutadanes que es sentien orfes de representació amb els partits tradicionals es sentissin identificats amb el nou partit, que tenia un discurs molt clar: la gent contra la casta. Aquest aspecte, reminiscència de la binomi dels de baix contra els de dalt del 15M, va aconseguir captar el suport, i el vot, d'aquelles persones desencantades amb la política tradicional. La casta és un terme que fa referència a la democràcia corrupta, al grup selecte i privilegiat d'una minoria. Podemos construïa un projecte integrador, que parlava de tu a tu a la ciutadania, i buscava la implicació de les persones en el dia a dia del partit. Podemos va aconseguir apropar aquells ciutadans que durant molt temps havien vist des de la distància la classe política.

La nova forma de fer política, la nova forma d'arribar al poder per regenerar el sistema, no entén de dretes o d'esquerres, sinó d'un nosaltres contra un ells, el poble contra la casta. Pablo Iglesias va estendre aquest missatge mitjançant la televisió, on acudia a tertúlies de caire polític i a debats, convertint-se en una figura mediàtica. L'estratègia de comunicació va ser fer arribar el discurs als seus votants en potència, va a buscar al seu públic mitjançant el mitjà de comunicació que té més audiència. En un moment en el qual els líders dels partits tradicionals estaven mal valorats per la societat, apareix Pablo Iglesias com a alternativa. Després d'anys en els quals els líders polítics no volien fer declaracions, Pablo Iglesias i l'equip de Podemos fan de la comunicació la seva principal arma, la seva prioritat.

Marc Bertomeu explica que Podemos va haver d'entrar a jugar al joc de la lògica dels mitjans de comunicació. Les virtuts de Pablo Iglesias com a tertulià van ajudar a la construcció de la figura mediàtica. A més, el líder de Podemos acudia a tertúlies televisives de caire conservador en les quals vivia enfrontaments amb diferents personatges, mostrant sempre seguretat en el discurs i un caràcter calmat. Marc Grau qualifica d'embrutar-se les mans el fet d'utilitzar d'aquesta manera la cultura de mitjans de comunicació, però la veritat és que gràcies a això el missatge de Podemos arribava a través de Pablo Iglesias a milers de persones. Sens dubte, si el 15M no hagués repolititzat la societat i hagués col·locat la política com una de les principals preocupacions de la societat, les tertúlies televisives de caire polític no s'entendrien avui en dia.

La campanya electoral va ser un èxit, tot i ser molt arriscada i rebre moltes crítiques. Va ser un encert personalitzar la campanya amb la figura del líder, Pablo Iglesias, un personatge mediàtic que permetia identificar el discurs amb la persona, i consegüentment, amb el partit. La plataforma televisiva va fer pujar la popularitat d'Iglesias, mentre les xarxes socials i els Círculos permetien mantenir contacte més proper amb els ciutadans, mantenint una vessant més d'autoconsum, com ho defineix Marc Bertomeu. L'apel·lació a l'emoció, a la il·lusió pel

canvi en les aparicions de Pablo Iglesias van transmetre el missatge que Podemos era l'única alternativa als partits tradicionals. De nou torna a ser important el nou eix que va crear el 15M de nova política i vella política, ja que Podemos es presenta com la única opció completament sana davant la vella política, formada pels partits polítics tradicionals afectats per la corrupció.

Podemos i el canvi polític

La possibilitat d'una nova forma de fer política que es va establir amb el 15M es va fer realitat amb la participació de Podemos a les eleccions al Parlament Europeu de 2015. Les enquestes d'opinió havien anunciat l'entrada de Podemos al mapa polític espanyol i finalment, el 25 de maig de 2015 té lloc l'acció i Podemos aconsegueix 1.245.948 vots i cinc eurodiputats. Va ser la sorpresa electoral amb gairebé un 8% de vot, una xifra rellevant tenint en compte que el partit només tenia quatre mesos de vida.

El resultat més positiu, però, va més enllà de les xifres. Podemos, amb les eleccions europees, va verificar que comptava amb el suport d'una part important de l'opinió pública, que els hi havia donat el seu vot. Les eleccions van servir per demostrar que "sí se puede", que el canvi polític a Espanya era possible, que la nova política existeix. Va fer palès el sentit rupturista que s'ha anat estenent per Europa, arran de la crisi de legitimitat de les institucions europees. No és casualitat que Podemos sorgís en aquest moment previ a les eleccions europees, i no és la visió d'un sol país. Sobretot al Sud d'Europa hi ha una perspectiva de trencament amb les cúpules europees per les dures mesures que des de la Unió Europea s'han aprovat i han castigat països com el nostre, Grècia, Itàlia i Portugal. Grècia i Syriza, igual que Podemos, entenen que s'ha de trencar amb la cúpula europea que funciona en detriment de la sobirania dels estats, fent palès també les diferències entre nord i sud, per posar sobre la taula aspectes com el control econòmic que ha quedat en un segon pla. Aquest és un tema defensat pel partit d'Alexis Tsipras i de la formació liderada per Pablo Iglesias. Es fa evident, també, que a nivell estatal res és abordable sense la creació d'un moviment transnacional de suport a una idea.

L'objectiu que va aconseguir complir Podemos a les eleccions europees va ser restablir la il·lusió a la societat espanyola i reconnectar política i ciutadania, esferes que s'havien anat allunyant amb l'avenç de la crisi política. El 15M havia polititzat a la societat però Podemos va aconseguir un pas més, va aconseguir la implicació del seu votant potencial amb el partit, amb la vida política. En definitiva, fer sentir a la ciutadania que torna a tenir poder, que torna a ser important, que torna a ser escoltada.

Ser el protagonista del canvi polític comporta obrir camí a noves alternatives. Quan Podemos deia que no era d'esquerres ni de dretes per trencar amb la vella forma de fer política, quan obria un segon eix a Espanya de partits nous i partits vells, Podemos es converteix en un instrument per crear exemple, crear una cèl·lula. La dicotomia ha passat a ser, gràcies a Podemos i al 15M, entre política nova i política vella, entesa aquesta última com partits polítics afectats per la corrupció que miren pels interessos propis i de les elits. L'alternança al poder està en perill des de la participació de Podemos a les eleccions europees de 2014 i podria ser el final d'una època iniciada amb la Transició, assegura Jaime Pastor.

Tant Podemos com el 15M han estat reaccions a uns fets determinats d'un temps i un espai, però tant el partit polític com el moviment social amaguen aspectes que els converteixen en únics. El 15M va obrir la visió política i va anunciar que una nova forma de fer política era possible mentre que Podemos va ser l'encarregat de dur a terme la nova política, de portar-la de la teoria del 15M a la realitat espanyola de 2014. Les idees, els valors i els atributs de les places han arribat al Parlament europeu.

V. CONCLUSIONS

Iñaki Gabilondo descrivia el moment actual com una “primavera política extraordinària i meravellosa”. Extraordinària podria fer referència a la singularitat dels protagonistes, sent Podemos un d’ells. L’adjectiu de meravellosa es relaciona amb les possibilitats de canvi, fins i tot es podria dir de revolució, que va obrir el partit de Pablo Iglesias amb els seus resultats a les eleccions al Parlament Europeu. Amb el 15M la societat espanyola es va polititzar però avui en dia la sensació d’identificació i implicació és major.

Podemos ha marcat el punt de partida a una nova forma de fer política a Espanya. La naturalesa del seu naixement, arran del *Manifiesto Mover Ficha* en el qual intel·lectuals i activistes demanaven a les veus indignades del 15M donar un pas endavant, marca la necessitat de la presència d’un partit que significués l’alternativa als dos grans partits tradicionals, enfonsats en una crisi de credibilitat política. Del manifest signat el 14 de febrer de 2014 s’extreu la urgència de dur a la pràctica el que s’havia teoritzat tres anys enrere en les places de les ciutats espanyoles. El canvi polític era necessari en un país on la política vivia des de fa mesos en una crisi de legitimitat, on una gran part de la societat es sentia orfe de representació en les institucions.

Des del principi, com s’inclouïa en el *Manifiesto Mover Ficha* el que més urgia recuperar era el poder del poble, la sobirania de la ciutadania. En el 15M ja es va demanar aquest rol ciutadà quan s’analtzaven els elements que no funcionaven al país. Podemos, el dia de la seva presentació al Teatro Barrio de Lavapiés, va presentar-se com el partit que tornaria la il·lusió. De fet, Pablo Iglesias va començar el seu discurs amb una referència al 15M i a la decisió de tirar endavant aquest nou projecte; “a les places van dir “sí se puede” i ara nosaltres diem “Podemos”, deia el líder de la formació.

En un moment de crisi política a Espanya i a Europa, les eleccions europees eren el millor escenari pel debut de Podemos en el mapa polític espanyol. Un partit nou, amb persones anònimes provinents de diferents àmbits com a membres de la seva cúpula. Una de les senyes d’identitat de Podemos és la seva heterogeneïtat, quatre bases diferents unides sota el discurs de la gent contra la casta. El fet que Podemos sigui resultat de quatre corrents diferents, que són Izquierda Anticapitalista, Podemos confederal, Podemos central o Círculo Complutense i Democracia Directa, exemplifica la importància del diàleg i d’escoltar les diferents veus quan es té entre mans un projecte comú. Una de les característiques que fa de Podemos un nou partit, que duu a terme una nova política, són les formes de participació ciutadana mitjançant la pàgina web per eleccions primàries i per obtenir suport, així com la importància dels Círculos per mantenir un contacte més proper amb els ciutadans i les ciutadanes. Podemos s’allunya del formalisme dels partits tradicionals per arribar a la cúpula, i com en el 15M, l’anonimat dels seus membres és un dels aspectes que el fan únic.

En el 15M es va fer un diagnòstic dels elements del règim polític que no funcionaven: la sobirania popular, la democràcia i el control econòmic. Podemos fa un exercici de lectura de la situació actual i troba un camí per arribar a la gent. En primer lloc, ofereix un líder mediàtic per les seves aparicions en televisió enfront als altres dirigents amb experiència i recorregut, més mal valorats per la societat en general. Aprofitant la condició de figura televisiva de Pablo

Iglesias, aquest es converteix en el principal interlocutor del missatge del partit a través del mitjà de comunicació amb més audiència, la televisió. D'ençà que començà la crisi econòmica, que s'estengué als àmbits polític i social, els programes de caire polític, de tertúlia i debat, han anat guanyant espectadors i espai a la televisió. En les aparicions de Pablo Iglesias en televisió el líder de Podemos feia arribar a milers d'espectadors un discurs simple i clar. Aquestes línies de l'estratègia comunicativa són les que li permeten obtenir més suport de la ciutadania, a diferència per exemple del Partido X que té un origen al moviment social 15M.

El discurs, malgrat que en alguns moments es considerés confús, es basava en un dels mantes del 15M. Aquest era l'enfrontament d'una majoria amb una minoria poderosa, que només vetlla pels seus interessos i posa a la ciutadania en un segon lloc. Podemos identifica un subjecte propi, el seu públic objectiu, al que anomena poble, noranta-nou per cent, gent. D'altra banda, hi ha el bàndol contrari, la minoria privilegiada, la democràcia corrupta, la casta, l'u per cent. El missatge que busca la lògica de pertinença amb la ciutadania es basa en el poder de la ciutadania unida davant una minoria en crisi de credibilitat. En resum, recuperar la democràcia del poble, tornar-li el poder als ciutadans. Un discurs que tornés la il·lusió que es va viure en les places del 15M quan es somiava amb el canvi polític i que ara amb Podemos es podia fer realitat. Les xarxes socials, molt utilitzades també en el seguiment i difusió del moviment 15M, van permetre captar l'atenció dels joves, un sector més escèptic amb els partits tradicionals.

El fet de basar el discurs en la gent i la casta trencava un dels esquemes que el moviment indignat havia posat en dubte: la dicotomia esquerres i dretes queda obsoleta en la nova política. El nou eix de l'espectre polític es centra en vell, entès com partit amb corrupció i que afavoreix als poderosos, davant els nous partits, amb esperit regenerador. Es podria dir que hi ha una corrent continuista i una altra regeneradora, rupturista.

Les eleccions del 25 de maig de 2014 van tenir millors resultats per Podemos del que anunciava el baròmetre del CIS. Els vots, més d'un milió dos-cents mil, van col·locar el partit com a quarta força política. Malgrat les xifres, el valor real de les eleccions europees es troba en el fet que es va obrir, de facto, la porta del canvi polític. El que es va posar en dubte durant el 15M, l'espai polític que s'havia qüestionat, veia com entrava un nou partit creat quatre mesos abans, complint el seu objectiu: protagonitzar el canvi polític.

Per tant, després d'investigar sobre què és Podemos i com ha estat el seu procés de creació i desenvolupament en l'àmbit polític espanyol, concloc que sense la finestra d'oportunitats obertes pel 15M el partit de Pablo Iglesias no hagués pogut obrir la porta al canvi polític. Més enllà del caràcter físic de les acampades de 15M, el moviment va analitzar i va teoritzar sobre àmbits molt extensos de la vida política del nostre país. Es va posar en dubte la legitimitat de l'Estat, les formes de democràcia i de sobirania popular. S'anunciava que hi havia part de la societat que no estava contenta amb com tenia lloc la vida política. Tres anys més tard, amb Podemos, com es deia al *Manifiesto Mover Ficha*, portava la indignació al mapa polític. El 15M obria les portes del canvi polític i Podemos recollia el guant, obrint les seves portes a la nova política.

Per tant, a pesar de les xifres, Podemos ha transformat la vida política i amb un discurs clar, la personalització del seu líder i utilitzar la televisió al seu favor per dirigir-se al seu públic ha

aconseguit que part de la societat que al maig de 2011 es manifestava sota el lema “No nos representan” hagi trobat en aquest nou partit l’alternativa al model actual, que sembla no poder renovar-se. El 15M, com a moviment social, va construir el camí i Podemos ha estat l’instrument d’aquest canvi.

Per concloure, la relació entre el partit polític i el moviment social és que Podemos no hagués pogut existir sense el 15M, com bé han corroborat amb les seves respostes els tres entrevistats, Jaime Pastor, Marc Bertomeu i Marc Grau. El moviment indignat va canviar el panorama polític espanyol en tant que va posar en dubte elements que es consideraven inqüestionables com la sobirania i la democràcia. Com diu Marc Bertomeu, “el 15M trenca els que venien sent els significants de l’esquerra tradicional i els hi dóna un nou significat”. És a dir, es posa en dubte la forma de democràcia d’anar a votar cada quatre anys i se li dóna un nou significat en el qual no pot ser corrupta ni representar l’interès d’uns pocs. Posa en dubte la sobirania popular perquè no pot ser que no es pugui decidir sobre mesures d’austeritat que patirà la ciutadania. En aquesta resignificació hi ha també una nova forma d’entendre la política que descarta l’esquerra i la dreta tradicional, substituint-ho per un discurs més simple basat en la “gent” contra la “casta”, com diu Jaime Pastor. Marc Bertomeu afegeix que aquest discurs “serveix per identificar-se amb Podemos”, i realment al partit de Pablo Iglesias li ha funcionat. Marc Grau remarca la importància de Podemos com a “instrument per a que passin coses”, una eina a favor de la gent per a que es produeixi el canvi polític, per a que continuï la nova forma de fer política. Sorprèn que tant Marc Bertomeu, Secretari General de Podemos Barcelona, com Marc Grau, membre del Consell Ciutadà de Podem Catalunya, pensin en un futur final de Podemos, però malgrat que algun dia la formació política tingui un final, el seu inici com a líder del canvi polític li guardarà un lloc especial en els llibres d’història. Les eleccions europees del 25 de maig de 2014 van corroborar el canvi polític que ha desembocat en la primavera política que vivim avui en dia, sobre la qual Iñaki Gabilondo assegura que algun dia explicarem als nostres néts.

VI. BIBLIOGRAFIA

- Alfonso, A. (2015, Gener 27) ¿Qué significa la victoria de Syriza para el Sur de Europa? *CNN en Español Edició digital* [En línea]
- Bourdieu, P. (Gener 1973) “La opinión pública no existe” *Les temps modernes*. No. 318, 1292 – 1309
- Bourdieu, P. (1990) Cómo se forma la “opinión pública” *Le Monde Diplomatique*.
- Castillo, E. (2015, Febrer 4). ¿Quién vota a Podemos?: Ideología y trasvase partidista. *Instituto Comunicación política*. [En línea]
- Centre Investigació Sociològica (Juny 2011) *Proyecto de investigación cualitativa: Representaciones políticas y movimiento 15M* [En línea]
- Centre Investigacions Sociològiques (2014, Maig 8) Enquesta preelectoral eleccions al Parlament Europeu 2014. *CIS* [En línea]
- Del Barrio, A. [2014, Maig 26] Las claves del éxito de Podemos: ‘No somos herederos del 15M’. *El Mundo Edició digital*. [En línea]
- Hernández, E. (2014, Desembre 27). Pablo Iglesias: “En el joc d’esquerra i dreta guanya la banca”. *El Periódico. Edició digital*. [En línea]
- Del Barrio, A. [2014, Maig 26] Las claves del éxito de Podemos: ‘No somos herederos del 15M’. *El Mundo Edició digital*. [En línea]
- El Periódico. (2014, Gener 19). Pablo Iglesias consigue en un día los 50.000 apoyos que pedía para seguir adelante con Podemos . *El Periódico Edició digital*. [En línea]
- Escuela de Periodismo UAM (2014, Gener 28) Siete eufemismos que parió la crisis. *El País Edició digital*. [En línea]
- Europa Press. (2014, Març 13) Podemos, el proyecto de Pablo Iglesias, formaliza su inscripción como partido en el registro del Ministerio del Interior. *Europa Press* [En línea]
- Évole, J. (Productor) (2015) Salvados: Temporada 10, Capítol 8: Varoufakis, ministro de Finanzas griego. Barcelona, Espanya. El Terrat.
- Gabilondo, I. (2015, Març 14). Cuéntame. *El País*. Edició digital. [En línea]
- Gálvez, J.J; Kadner, M. (2014, Maig 26) Podemos se convierte en la sorpresa y logra cinco escaños en Estrasburgo. *El País Edició Digital*. [En línea]
- Gil, I. (2014, Setembre 28) Quién es quién en Podemos. *El confidencial*. [En línea]
- Giménez San Miguel, L. (2014, Gener 17) Pablo Iglesias presenta Podemos como “un método participativo abierto a toda la ciudadanía. *Diario Público*[En línea]
- Hernández, E. (2014, Maig 27) Las seis claves del éxito de Podemos y una reflexión sobre el futuro de la política . *El confidencial*. [En línea]

- Iglesias, P. (2014, Gener 24). Círculos Podemos. *Diario Público. Blog Otra vuelta de Tuerka*. [En línea]
- Iglesias, P. (2015, Maig 19) Podemos: el partido de las clases populares. *El Periódico Edició digital* [En línea]
- Juliá, S. (2015, Maig 10) Qué hay de nuevo en los nuevos partidos. *El País. Edició digital*. [En línea]
- La Sexta Columna (2014, Novembre 7) Pablo Iglesias: La política entre Esquerra i dreta és una estafa. *La sexta.com* [En línea]
- Libertad Digital (2014, Maig 26). ¿Quiénes son los eurodiputados de Podemos? *Libertad Digital*. [En línea]
- Menor, D. (2014, Agost 6) Diez lecciones italianas que Podemos debería tener en cuenta. *El confidencial* [En línea]
- Muriel, E. (2014, Maig 6) Cinco claves del éxito de la campaña electoral de Podemos. *La marea*. [En línea]
- Podemos. (2014) *Document final del programa col·laboratiu*. [En línea]
- Pozzi, S. (2015, Febrer 18) Iglesias se presenta en Nueva York como un líder sin bandera política. *El País Edició digital* [En línea]
- Price, V. (1994) *Opinión pública* (1ª ed, 5ª impressió) Editorial Paidós Comunicación. Barcelona.
- Público (2014, Gener 14) Intelectuales y activistas llaman a “recuperar la soberanía popular” con una candidatura para las elecciones europeas. *Diario Público*.
- Público. (2014) *Manifiesto Mover ficha*. [En línea]
- Radio Televisión Española (2015, Gener 26) La victoria de Syriza despierta entusiasmo y temor en clave económica entre los líderes europeos. *RTVE.es* [En línea]
- Rivero, A. (2015, Gener 25) Podemos y Syriza: cinco diferencias y dos similitudes. *El diario.es* [En línea]
- Sánchez, J.L; Gil, A. (2014, Gener 14). Pablo Iglesias prepara su candidatura a las europeas: “Me han pedido que dé el paso”. *El diario.es* [En línea]
- Terán, B. (2015, Gener 1) Pablo Iglesias dispara la audiencia en el ring de ‘La Sexta Noche’. *República de las ideas*. [En línea]
- Tsipras, A. (2015, Gener 16) El cambio en Europa comienza en el Sur. *El País Edició digital* [En línea]
- Centre Investigació Sociològica (Abril 2014) *Avance de resultados: Preelectoral Elecciones al Parlamento Europeo 2014* [En línea]
- Gil, I. (2014, Octubre 6) Las corrientes internas de Podemos: el peso de las diferentes “familias” y su ideología. *El confidencial*. [En línea]

- López de Miguel, A. (2014, Maig 15) Pablo Iglesias: el 15M trajo los ingredientes del cambio. *Diario Público* [En línea]
- Millás, J.J. (2014, Maig 30) Éxito gramatical. *El País Edició digital* [En línea]
- Navarro, V. (2014, Novembre 5) Por qué surgió el 15-M y por qué le siguió Podemos. *Diario Público. Blog Pensamiento crítico*. [En línea]
- Pastor, J. (2012, Maig 7) El 15-M “toma los barrios” *Diario Público* [En línea]
- Pastor, J. (2011) 15M. Otra política es posible. Otra izquierda es necesaria. *Le monde diplomatique España*. No. 189 [En línea]
- Pastor, J. (2014) Partidos, elecciones y Podemos. *Viento Sur*. No. 136 [En línea]
- Torrús, A. (2014, Setembre 9) Jaime Pastor: “El modelo propuesto para Podemos es semipresidencialista y centralista” *Cuarto poder* [En línea]
- Urquizu, I. (2015, Gener 31) 15-M y Podemos: ¿almas gemelas? *El País Edició digital*. [En línea]

VII. ANNEX

Annex 1: Cronologia. El·laboració pròpia

Annex 2: *Manifiesto Mover Ficha: convertir la indignación en cambio político*

Annex 3: Programa electoral de Podemos per a les eleccions del 25 de maig de 2014 al Parlament europeu. *Document final del programa col·laboratiu*

Cronologia:

2008

9 març	José Luis Rodríguez Zapatero guanya les eleccions generals per segona vegada
15 setembre	Fallida del banc Lehman's Brothers. Comença la crisi econòmica mundial
Setembre - Desembre	Arriba la crisi econòmica a Espanya: bombolla immobiliària, atur i recessió. Rodríguez Zapatero es nega a dir "crisi" i es refereix a la situació com "desacceleració del creixement". Ruptura del president amb l'opinió pública (crisi de credibilitat)
Desembre	Plan E (Pla Espanyol per l'Estímul de l'Economia)

2009

Febrer	Cas Gürtel
Abril	Elena Salgado substitueix Pedro Solbes com a ministre d'economia
Juny	Cas Millet
Abril - Desembre	Crisi financera: fusió de caixes d'estalvi i intervencions

2010

Maig	Polítiques d'ajust (imposades per la UE) i reformes estructurals (de l'FMI i el BM): reducció del salari dels funcionaris, congelació de les pensions, eliminació del xec nadó, retallada de 6.000 milions en inversió pública i reducció de les ajudes per dependència. Crisi política
Juny	Cas Nóos. Imputació d'Iñaki Urdangarín en un cas de corrupció. Crisi institucional de la monarquia
29 setembre	Vaga general a Espanya
Novembre - Desembre	Primeres revoltes a Orient i Nord-Àfrica, conegudes com Primavera àrab

2011

Març	Cas ERE falsos a Andalusia
15 maig	Manifestacions i acampades a les principals places de les ciutats i pobles. Moviment 15-M o Moviment Indignats, convocats per la plataforma Democracia Real YA!
Novembre	Nova recessió econòmica
20 novembre	Mariano Rajoy guanya les eleccions generals a Espanya (anticipades 4 mesos) amb majoria absoluta
30 desembre	Decret de mesures urgents: pujada d'impostos, reducció de 9.000 milions en despesa pública i congelació dels salaris dels funcionaris i congelació del salari mínim interprofessional

2012

10 febrer	Reforma laboral de Fátima Báñez
29 març	Vaga general a Espanya en contra de la reforma laboral
6 juny	Cas Bankia, Rodrigo Rato
9 juny	Luis de Guindos, ministre d'economia, anuncia el rescat de la UE a Espanya
11 setembre	Manifestació multitudinària a Catalunya per la independència
25 setembre	Moviment ciutadà 25S Rodea el Congreso
14 novembre	Segona vaga general a Espanya de l'any
25 novembre	Eleccions anticipades a Catalunya. Torna a guanyar Artur Mas, ERC obté més escaños i l'independentisme català està en auge

2013

30 gener	El País publica que Mariano Rajoy està relacionat amb el Cas Bárcenas
9 maig	Llei Wert (LOMCE) englobada en la reforma educativa
5 juny	Cas Blesa
11 setembre	Cadena humana a Catalunya per la independència

2014

Gener	Creació i fundació de Podemos
17 gener	Presentació oficial de Podemos al Teatro Barrio de Lavapiés, Madrid
11 març	Podemos es registra per poder participar a les eleccions
25 maig	Eleccions europees. Podemos obté 5 diputats, un 7,97% dels vots i un total de 1.245.948 vots (4a força política). Guanya el PP
11 setembre	Manifestació a Catalunya per la independència, V
27 octubre	Operació Púnica
Octubre	Escàndol Targetes Black a Caja Madrid
9 novembre	Referèndum convocat per Mas, no té valor constitucional finalment
16 novembre	Dimiteix Ana Mato com a ministra de sanitat per estar implicada en un cas de corrupció i per la mala gestió respecte a la crisi de l'èbola
15 setembre – 15 novembre	Assamblea ciutadana "Si se puede" organitzada per Podemos com a assamblea constituent del partit a Vista Alegre, Madrid
18 i 19 octubre	Podemos debat i perfila l'ètica i l'organització del partit. Discurs de Pablo Iglesias "el cielo se toma por asalto"
8 i 9 novembre	Es presenten els candidats de Podemos als òrgans de representació estatal. Són els grups Claro que Podemos (Iglesias) i Sumando Podemos (Echenique)
15 novembre	Pablo Iglesias surt escollit com el secretari general de Podemos
Novembre	Íñigo Errejón és suspès de sou i feina per la Universitat de Màlaga
21 desembre	Pablo Iglesias fa un mítin a Barcelona

2015

18 gener	Juan Carlos Monedero, secretari de Podemos, és acusat per Hisenda
22 gener	Pablo Iglesias, secretari general de Podemos, viatja a Grècia per fer un discurs de suport al líder del partit grec Syriza amb Alexis Tsipras com a cap. "Syriza, Podemos, venceremos"

25 gener	Syriza guanya les eleccions a Grècia i gairebé aconsegueix la majoria absoluta. El partit d'esquerres es mostra contrari a l'austeritat imposada per la UE, aspecte en comú amb Podemos
31 gener	Marxa pel canvi a Madrid organitzada per Podemos. Discurs de Pablo Iglesias a Plaça Sol.
18 febrer	Pablo Iglesias fa un mítin a Nova York per a estudiants universitaris, i apareix en una entrevista de la cadena CNBC.
20 febrer	Juan Carlos Monderero compareix en roda de premsa per donar explicacions sobre les acusacions de frau en les seves assessories.
22 març	Eleccions autonòmiques a la Junta d'Andalusia.
9 abril	S'anuncia que Íñigo Errejón serà l'encarregat de la campanya electoral, com ja ho havia fet a les eleccions europees.
16 abril	Teresa Rodríguez, una de les cinc eurodiputades, entra a formar part del govern d'Andalusia com a diputada (cap de llista del partit). Podemos és la 3a força a Andalusia, té 15 escons i va tenir 590.011 vots.
30 abril	Juan Carlos Monedero, número 2 de Podemos, dimiteix de la direcció del partit i deixa la formació.

Mover ficha: convertir la indignación en cambio político

Al igual que en otros momentos de la historia, vemos hoy un continente europeo sumido en la perplejidad. Mientras las mayorías miran con nostalgia el pasado perdido, unas poderosas minorías, sin otro criterio que su propia supervivencia, demuestran que el enriquecimiento es su bandera y la impunidad su horizonte. Nunca en Europa ha habido tanta gente descontenta con la pérdida de derechos y, al tiempo, menos perspectivas de poder canalizar esa indignación a través de alguna opción electoral que emocione y que, al tiempo, demuestre capacidad de representación de las mayorías golpeadas y capacidad de gestión eficiente y comprometida que haga reales las mejores opciones posibles. Resulta para muchos intolerable que en la mayor crisis del sistema desde el crack de 1929, las fuerzas que se dicen progresistas muestren su mayor debilidad, condenando a las mayorías de nuestros países a una suerte de melancolía que conduce a la resignación y a la depresión política. Pero hemos pasado por peores momentos y hemos sido capaces de sobreponernos a las dificultades. ¿Por qué debiera ser ahora diferente?

Las elecciones al Parlamento Europeo se van a celebrar en un momento de profunda crisis de legitimidad de la Unión Europea. En nuestro caso, estamos ante la mayor pérdida de credibilidad del régimen nacido con la Constitución de 1978. Movimientos de indignación política como el 15M conectaron con una clara voluntad popular: no sacrificar más derechos en el altar de unos mercados guiados por la especulación y la rapiña. La impotencia o dejación de responsabilidades de los Gobiernos, la incapacidad voluntaria de los partidos políticos de gobierno, la conversión de los Parlamentos en órganos burocráticos y sin capacidad política y el desconcierto de los sindicatos han dejado a la ciudadanía abandonada a su propia suerte. Como en tantos otros países, la perplejidad está siendo utilizada para convertir las deudas privadas en públicas, para traspasar a grupos particulares los bienes comunes levantados durante décadas y para dedicar los últimos recursos públicos a la financiación de intereses empresariales particulares y estrechos. Estamos ante un golpe de Estado financiero contra los pueblos del sur de la Eurozona. Los que mandan están vendiendo el país y nuestro futuro a trozos. El aumento de la represión (con leyes más autoritarias, incremento de las multas en un escenario de empobrecimiento económico e, incluso, dificultades para el ejercicio de derechos civiles y políticos) termina de completar un paisaje dominado por el agravamiento de las desigualdades sociales y de género y una mayor depredación de los recursos naturales. No es extraño el pesimismo y el derrotismo que parecen mostrar sectores a los que, sin embargo, les bastará una chispa de ilusión para salir de esa trampa de la desesperanza.

Las leyes de seguridad ciudadana (que convierten en delito las formas de protesta inauguradas por el 15M), el regreso de la represión contra la libertad de las mujeres, el cercenamiento de la democracia en los ámbitos políticos locales, el mayor control de los medios de comunicación o el control de la judicatura quieren crear un escenario donde el miedo suspenda la democracia. Formas que caminan hacia regímenes autoritarios envueltos en procesos electorales cada vez más vaciados de contenido. ¿Tiene sentido que

el 90% de la población que está sufriendo estas políticas no se dote de herramientas para crear un futuro más luminoso?

Pero no es cierto que estemos instalados en la derrota. Pese a esos intentos, vemos que ese muro no es infranqueable y que, desde abajo, es posible frenar estos procesos de involución de nuestras democracias. Hoy es una realidad nuestra exigencia de una política que regrese a las calles, que hable como la mayoría de la gente que está harta, es más real que nunca nuestra exigencia de una mayor generosidad a los representantes, de una mayor horizontalidad y transparencia, de un regreso de los valores republicanos de la virtud pública y la justicia social, del reconocimiento de nuestra realidad plurinacional y pluricultural. Hacía décadas que no era tan real nuestro deseo de tomar nuestras propias decisiones y responder a nuestras propias preguntas. La casta nos conduce al abismo por su propio beneficio egoísta. Sólo de la ciudadanía puede venir la solución, como han venido la protección del empleo, la defensa de las familias frenando desahucios o la garantía de los servicios públicos, pequeñas pero significativas victorias. La movilización popular, la desobediencia civil y la confianza en nuestras propias fuerzas son imprescindibles, pero también lo es forjar llaves para abrir las puertas que hoy quieren cerrarnos: hacer llegar a las instituciones la voz y las demandas de esa mayoría social que ya no se reconoce en esta UE ni en un régimen corrupto sin regeneración posible.

En las próximas elecciones al Parlamento Europeo es necesario que haya una candidatura que se ofrezca a la ola de indignación popular que asombró al mundo. Nos alegramos del avance de las fuerzas de la izquierda, pero somos conscientes de la necesidad de hacer algo más para poner en marcha los cambios que necesitamos. Es tiempo de valentía y de no dejar que se cierre la ventana de oportunidad que el compromiso de tanta buena gente ha abierto. Necesitamos una candidatura unitaria y de ruptura, encabezada por personas que expresen nuevas formas de relacionarse con la política y que suponga una amenaza real para el régimen bipartidista del PP y del PSOE y para quienes han secuestrado nuestra democracia. Una candidatura que sume a la capacidad de gestión de lo público, la capacidad de involucrar a las mayorías en la configuración de su propio futuro. Una candidatura que dé respuesta a esa juventud a la que se invita a abandonar otra vez el país, a unos trabajadores que ven mermados día a día sus derechos, unas mujeres que tienen que volver a reclamar lo obvio, unas personas mayores a las que parece no haberles bastado luchar y trabajar toda una vida. Una candidatura que avance desde los espacios ya logrados y que logre avanzar más allá de la parálisis actual. Una candidatura que mueva ficha para convertir el pesimismo en optimismo y el descontento en voluntad popular de cambio y apertura democrática.

1. Una candidatura por la recuperación de la soberanía popular: es la ciudadanía la que tiene que decidir, no la minoría egoísta que nos ha traído hasta aquí. Primero van las necesidades de la gente. La austeridad y los recortes ahogan la economía y nuestras vidas. Hay que derogar el artículo 135 de la Constitución española y una moratoria para llevar a cabo una auditoría ciudadana de la deuda que determine qué partes de la misma no son legítimas; las deudas ilegítimas no se pagan. Es necesario una política alternativa que

establezca un impuesto sobre las transacciones financieras y el control sobre el movimiento de capitales, así como la nacionalización de la banca privada. Las administraciones que en nuestro país han asumido las recetas de la austeridad son la prueba de la inutilidad de las mismas para resolver los problemas de la gente. Queremos una candidatura que se oponga por tanto a los recortes que en nombre de la austeridad se aplican por parte del Gobierno del PP en el Estado pero también por parte del PSOE y otros partidos en diferentes Comunidades Autónomas. Queremos otra Europa, justa, la de los derechos y la democracia, no la de la rapiña y el desprecio a los pueblos.

2. Una candidatura que, frente a unos gobiernos al servicio de la minoría del 1% reivindique una « democracia real » basada en la soberanía de los pueblos y en su derecho a decidir su futuro libre y solidariamente. La democracia no nos da miedo a las y los demócratas; estamos encantados y encantadas de que escoceses y catalanes puedan hablar y decir qué futuro desean. Por tanto, que apoye la celebración de la consulta convocada en Catalunya para el 9 de noviembre.

3. Una candidatura que defienda los salarios y pensiones dignas, una fiscalidad progresiva para que paguen más los que más tienen, que persiga el fraude fiscal, que rechace los despidos en empresas con beneficios, y que apueste por el reparto de todos los trabajos, incluido el trabajo doméstico y de cuidados no remunerado. Es fundamental defender condiciones de trabajo dignas para una juventud condenada a la precariedad eterna o al exilio.

4. Una candidatura por el derecho a la vivienda digna. Hay que impulsar un parque de vivienda pública, así como un modelo de alquiler social seguro y digno. Se puede y se debe terminar con el drama humano de los desahucios, paralizándolos todos y aprobando la dación en pago retroactiva, como exige la Plataforma de Afectados por la Hipoteca.

5. Una candidatura que rechace todas las privatizaciones de servicios públicos y bienes comunes: la educación, la sanidad, la justicia, el transporte, la información, la vivienda o la cultura, que defienda la reversión de las mismas y apueste por su gestión democrática. Son derechos y deben estar bajo control público. Una candidatura que defienda una democracia radical donde los referéndums vinculantes y las ILP formen parte destacada de un nuevo ordenamiento jurídico tras un proceso constituyente.

6. Una candidatura que combata la violencia machista y defienda el derecho de las mujeres sobre su propio cuerpo y, por lo tanto, el derecho a decidir si quieren interrumpir o no su embarazo. Y que defienda asimismo la libertad de orientación e identidad sexual contra toda forma de discriminación y homofobia. Una candidatura por el inquebrantable derecho a ser y amar como se quiera.

7. Una candidatura que apueste por un cambio de modelo productivo que esté al servicio de las personas a través de una reconversión ecológica de la economía, por la nacionalización y socialización de las empresas energéticas y por la soberanía alimentaria.

8. Una candidatura que defienda los derechos de ciudadanía para todos y todas y exija la derogación de las leyes de extranjería. Una candidatura para un país donde todas y todos seamos ciudadanos y nadie sea invisible, presa de la sobreexplotación, la persecución o la marginalidad por la xenofobia institucional.

9. Una candidatura que rechace las intervenciones militares, que defienda la salida de la OTAN y sea firme defensora de las relaciones solidarias entre los pueblos.

10. Una candidatura que sea el resultado de un proceso participativo abierto a la ciudadanía, en la elaboración de su programa y en la composición de la lista paritaria, basada en los criterios de presencia de activistas sociales, políticos y culturales, con rotatividad de cargos e ingresos equivalentes al salario medio. Una candidatura con compromiso de transparencia y rendimiento de cuentas, cuyos recursos financieros sean independientes de la banca privada y de los "lobbies".

Quienes firmamos este manifiesto estamos convencid@s de que es el momento de dar un paso adelante y de que dándolo nos vamos a encontrar much@s más. Los de arriba nos dicen que no se puede hacer nada más que resignarse y, como mucho, elegir entre los colores de siempre. Nosotros pensamos que no es tiempo de renunciaciones sino de mover ficha y sumar, ofreciendo herramientas a la indignación y el deseo de cambio. En las calles se repite insistentemente "Sí se puede". Nosotras y nosotros decimos: " Podemos".

Firmantes

Juan Carlos Monedero (profesor CC. Política UCM)

Alberto San Juan (actor)

Marta Sibina (editora de la revista Café amb Llet)

Santiago Alba Rico (escritor)

Cándido González Carnero (sindicalista, Asturias)

Jaume Asens (abogado)

Albano Dante-Fachin (editor de la revista Café amb Llet)

Jorge Riechmann (poeta, activista ecologista)

Jaime Pastor (profesor CC. Políticas UNED)

Cecilia Salazar-Alonso (activista de la Marea Verde-Madrid)

Teresa Rodríguez (profesora de secundaria, delegada sindical y parte de Marea Verde Andalucía)

Francisca Camacho (limpiadora de la Universidad de Cádiz y delegada sindical)

Laura Mingorance (estudiante de la Universidad de Cádiz y parte de la Asociación Estudiantil Contra la Precariedad)

Jesús Jaén (activista de la Marea Blanca-Madrid)

Carmen San José (activista de la Marea Blanca-Madrid)

Javier Cordón (activista de la Marea Blanca-Madrid)

Sixto Casado (sindicalista ferroviario)

Antón Gómez Reino-Varela (activista social, Galiza)

Jorge Moruno (sociólogo)

Elena Maeso (Oficina Precaria, Madrid)

Isabel Serra (activista social, Madrid)

Tristán Meyer (La Tuerka)

Bibiana Medialdea (profesora de economía de la UCM)

Olga Abasolo (socióloga)

Raimundo Viejo Viñas (profesor de Ciencias Políticas de la UdG)

Germán Cano (profesor de Filosofía de la U. de Alcalá)

Rita Maestre (estudiante)

Alejandro García (delegado sindical en McDonalds, Granada)

PODEM

DOCUMENT FINAL DEL PROGRAMA COL-LABORATIU

El present document és el resultat d'un procés d'elaboració col·lectiva del programa de Podem mitjançant un mètode obert i ciutadà en el qual han participat milers de persones. A partir de la proposta d'un esborrany, el procés ha consistit en tres etapes: (i) debat i aportacions online a títol individual, (ii) esmenes col·lectives dels Cercles Podem i (iii) referèndum online sobre les esmenes.

ÍNDEX

- 1.-Recuperar l'**economia**, construir la democràcia... 2
- 2.-Conquerir la **llibertat**, construir la democràcia... 9
- 3.-Conquerir la **igualtat**, construir la democràcia... 10
- 4.-Recuperar la **fraternitat**, construir la democràcia... 25
- 5.-Conquerir la **sobirania**, construir la democràcia... 31
- 6.-Recuperar la **terra**, construir la democràcia... 35

1.-Recuperar l'economia, construir la democràcia

1.1.-Pla de rescat ciutadà centrat en la creació de treball decent en els països del sud d'Europa

Programa d'inversions i de polítiques públiques per a la reactivació econòmica, la creació de treball de qualitat i la reconversió del model productiu cap a una economia basada en la innovació que contribueixi al bé comú tenint en compte criteris de responsabilitat social, ètica i mediambiental. Promoció del protagonisme de la petita i mitjana empresa pel que fa a la creació de treball, ressaltant el paper de les entitats de l'economia social. Política de contractació pública favorable a la petita i mitjana empresa que inclogui clàusules socials en l'adjudicació dels contractes. Reducció de la jornada laboral a 35 hores setmanals i de l'edat de jubilació als 60 anys, com a mecanismes per a redistribuir equitativament el treball i la riquesa, millorant així la conciliació familiar. Prohibició dels acomiadaments a les empreses que tinguin beneficis. Derogació de les reformes laborals implantades des de l'esclat de la crisi: 2010, 2012 i RD 3/2014. Establiment de mecanismes per tal de combatre la precarietat que existeix al món del treball, especialment en el treball jove per contrapesar l'exili juvenil. Eliminació de les Empreses de Treball Temporal. Increment significatiu del salari mínim interprofessional i establiment d'un salari màxim vinculat proporcionalment al salari mínim interprofessional. Dret a gaudir d'una pensió pública no contributiva, de qualitat i que garanteixi una vida decent després de la jubilació, la quantitat de la qual igualarà com a mínim el salari mínim interprofessional. Derogació de la darrera reforma de les pensions i prohibició de la

privatització o retalls del sistema públic de pensions. Establiment de polítiques redistributives per tal de reduir la desigualtat social en el marc estatal i comunitari. Convergència de la despesa social sobre el PIB respecte de la mitjana de la Unió.

1.2.-Auditoria ciutadana del deute

Auditoria ciutadana del deute públic i privat per tal de delimitar quines parts d'aquests poden ser considerades il·legítimes per a prendre mesures contra els responsables i declarar el seu impagament. Reestructuracions de la resta del deute i derogació de l'article 135 de la Constitució Espanyola amb l'objectiu de garantir els drets socials front als interessos dels creditors i els tenidors del deute. Coordinació de les auditories i dels processos de reestructuració de deute amb altres països de la UE. Regulació de les relacions privades de deute per a impedir clàusules abusives.

1.3.-Conversió del BCE en una institució democràtica per al desenvolupament democràtic dels països

Creació de mecanismes de control democràtic i parlamentari sobre el Banc Central Europeu i supeditació del mateix a les autoritats polítiques. Modificació dels seus estatuts i incorporació com a objectius prioritaris: la creació de treball decent en el conjunt de la UE, la prevenció d'atacs especulatius i el recolzament al finançament públic dels Estats a través de la compra directa de deute públic en el mercat primari, sense limitacions. Recolzament prioritari al finançament de la despesa social dels Estats i d'aquells sectors econòmics, socials i territorials en situacions més desfavorides mitjançant mecanismes redistributius i, quan sigui necessari, mitjançant la creació de bons socials europeus. Diferenciació en la normativa de la banca comercial i la banca d'inversió, regulant les activitats especulatives d'aquesta darrera.

1.4.-Creació d'una Agència Pública Europea de Rating

Creació d'una Agència Pública Europea de Rating per tal de que substitueixi les tres agències privades que avui en dia determinen la política econòmica de la UE. Funcionarà d'acord a criteris democràtics, transparents i independents del interès privat empresarial.

1.5.-Reorientació del sistema financer per a consolidar una banca al servei del ciutadà

Aprovació de mesures destinades a democratitzar la direcció de les entitats bancàries i caixes d'estalvis. Ampliació de competències d'organismes públics de crèdit com l'ICO, de forma que es garanteixi el crèdit a sectors exclosos. Garantia del flux de crèdit a tipus d'interès preferents per a les PIMEs, cooperatives i autònoms, prioritzant aquelles empreses que es regeixen per criteris democràtics i de responsabilitat social, ètica i mediambiental. Promoció de la banca ètica i cooperativa. Establiment d'una taxa sobre els beneficis bancaris per a la reinversió productiva. Regulació pública sobre els tipus d'interès bàsics de l'economia. Prohibició dels instruments financers que afavoreixen l'especulació financera, com els fons voltors. Reorientació d'institucions com el FROB i la SAREB per a convertir-los en instruments dedicats a la recuperació de les ajudes públiques concedides a la banca. Modificació dels criteris d'avaluació i adjudicació dels Fons Europeus de Desenvolupament a fi d'assegurar un ús ètic dels mateixos. Creació d'una banca pública gestionada democràticament i amb un control

social efectiu, a partir de les antigues caixes d'estalvi les quals han estat convertides avui en dia en entitats bancàries i recapitalitzades amb diner públic.

1.6.-Recuperació del control públic en els sectors estratègics de l'economia

Recuperació del control públic en els sectors estratègics de l'economia: telecomunicacions, energia, alimentació, transport, sanitari, farmacèutic i educatiu, mitjançant l'adquisició pública d'una part dels mateixos, que garanteixi una participació majoritària pública en els seus consells d'administració i/o creació d'empreses estatals que subministrin aquests serveis de manera universal. Dotar aquestes empreses d'estatuts que imposin com a finalitat prioritària, el subministrament i l'accés universal en els seus serveis a favor de la ciutadania. Recolzament a les associacions i als grups immersos en processos de denúncia d'abús i frau comés per les entitats bancàries i les grans empreses dels sectors estratègics. Limitar les privatitzacions de les empreses, reconeixent el dret patrimonial de la ciutadania sobre les empreses públiques, i el caràcter merament gestor dels governs sobre les mateixes. S'entendrà per tant que tota privatització ha de fer-se mitjançant referèndum, ja que suposa la venda d'actius col·lectius propietat de la ciutadania. Auditoria rigorosa del cost real del sector energètic elèctric. Unificació de costos energètics en tota la UE, evitant situacions d'abús i de competència deslleial. Recolzament a la producció d'energia per part dels particulars.1.7.-Intercanvi fluït i transparent d'informació fiscal entre totes les Administracions tributàries europees. Derogació del secret bancari i establiment d'una norma vinculant per a totes les entitats financeres establertes a Europa que obligui a facilitar a les administracions públiques tota la informació respecte dels seus clients, qualsevol que sigui el país on operen directament o a través de filials. Establiment de sancions per les infraccions molt greus realitzades per entitats i jurisdiccions que no col·laboren.

1.8.-Obligatorietat per a totes les empreses multinacionals i les seves filials de donar compte de les seves activitats en termes globals i desglossades per països

Posada en marxa de mesures destinades a finalitzar amb les denominades pràctiques fiscals agressives i la deslocalització de beneficis de les societats multinacionals, eliminant les possibilitats d'elusió fiscal que la disparitat de legislacions sobre el impost de societats els hi ofereix. Establiment d'un nou model que tingui la finalitat d'evitar la doble tributació i prevegi el frau fiscal, imposant sancions penals i obligant a retornar allò defraudat. Incrementar la democràcia econòmica facilitant la participació dels treballadors en els consells d'administració de les empreses i, per tant, en la gestió de les mateixes, amb ple accés a la informació rellevant i la comptabilitat. Unificació dels sistemes de comptabilitat europeus on no s'acceptin apunts virtuals com són les amortitzacions i deterioraments, amb l'objectiu de reflectir fidelment el benefici empresarial.

1.9.-Persecució i enduriment de les sancions del delictes fiscal

Persecució i enduriment de les sancions del delictes fiscal. Implantació de la Taxa Tobin sobre les transaccions financeres. Tipificació del delictes fiscal a partir de 50.000 euros de quota defraudada i ampliació de mecanismes i recursos destinats a la seva persecució. Enduriment de les sancions per aquest delictes, penalitzant especialment aquelles entitats financeres que ofereixin productes o serveis que faciliten l'evasió fiscal. Eliminació dels paradisos fiscals

situats en territori de la Unió Europea, i coordinació amb la resta de països per aconseguir l'eliminació de la resta de paradisos fiscals, mitjançant l'establiment de mesures com la persecució penal i les sancions a les empreses que col·loquin capitals en aquells (tipus impositiu d'inversions procedents de paradisos fiscals del 50 % en les seves transaccions).

1.10.-Política tributària justa orientada a la distribució de la riquesa i al servei d'un nou model de desenvolupament

Política tributària justa orientada a la distribució de la riquesa i al servei d'un nou model de desenvolupament. Supressió de totes les possibilitats d'elusió de les grans fortunes i corporacions empresarials contemplades en les legislacions estatals, fent efectius així els principis de generalitat, equitat i progressivitat. Impostos a les grans fortunes i fiscalitat progressiva sobre la renda. Augment del tipus impositiu dels Impostos de Societats. Recuperació del Impost de Patrimoni basant-lo en el principi d'equitat, amb un mínim exempt per a la vivenda familiar en funció de la renda, sense exempcions per a segones vivendes, i amb un augment progressiu en funció del valor del patrimoni. Supressió de mecanismes d'elusió fiscal com les SICAV. Eliminació dels privilegis fiscals del capital financer. Aplicació d'un IVA molt reduït per als béns i productes bàsics. Modificació de la Directiva 2006/112/CE, relativa al sistema comú del IVA, que introdueixi un nou tipus agreujat que gravi els béns de luxe entre un 30-35 %. Les quotes suportades per l'adquisició d'aquests béns en cap cas podran ser objecte de deducció pels subjectes passius. Coordinació de la reforma fiscal a nivell europeu per fer efectius aquests principis. Solidaritat fiscal intraeuropea i cooperació amb els països en desenvolupament.

1.11.-Aposta sostinguda pel canvi del model productiu mitjançant el desenvolupament d'un sistema d'Investigació, Desenvolupament i Innovació de major valor afegit

Recolzament pressupostari i ampliació al desenvolupament dels centres públics d'I + R + i, tot afavorint així el retorn d'investigadors i científics espanyols que es troben a l'estranger. Dotació de recursos per al desenvolupament de polítiques de mobilitat coherents, capacitades per afavorir de manera real el intercanvi del coneixement en totes les àrees. Reducció de la partida pressupostària destinada a la despesa militar per a destinar-la al sector de la investigació, especialment a la investigació bàsica. Disseny dels programes d'I + R + i orientats a la consecució d'un benefici comú que reverteixi a la ciutadania, amb estreta col·laboració de les universitats públiques. Promoció d'un model productiu orientat al reequilibri de l'activitat productiva entre els diferents països de la Unió Europea.

1.12.-Dret a una renda bàsica per a tots

Dret a una renda bàsica per a tots i cadascun dels ciutadans pel simple fet de ser-ho i, com a mínim, del valor corresponent al llindar de la pobresa per tal de fer possible un nivell de vida digne. La renda bàsica no reemplaça a l'Estat del benestar, sinó que tracta d'adaptar-lo a la nova realitat socioeconòmica. Substitució de les prestacions socials condicionades menors a la quantia d'aquest ingrés bàsic. Finançament a través d'una reforma progressiva del IRPF i de la lluita contra el frau fiscal.

2.-Conquerir la llibertat, construir la democràcia

2.1.-Impuls d'una Carta Democràtica Europea

Impuls d'una Carta Democràtica Europea vinculant per a tots els països membres en matèria de mecanismes de rendició de comptes i transparència. Exigència de màxima honorabilitat en un càrrec públic. Adopció de mesures i mecanismes de participació directa de totes les persones en la presa de decisions sobre els afers comuns i descentralització de dits processos, incloent la participació telemàtica i altres mecanismes que assegurin la participació efectiva dels col·lectius en majors dificultats i risc d'exclusió. Limitació dels nivells màxims de desproporcionalitat dels sistemes electorals. Adopció de compromisos per al increment de la rotació i la desprofessionalització de la política.

2.2.-Ampliació i extensió de l'ús de les Iniciatives Legislatives Populars en els diferents àmbits, inclòs l'uropeu

Ampliació i extensió de la figura del referèndum vinculant, també per a totes les decisions sobre la forma d'Estat i les relacions a mantindre entre els diferents pobles si sol·licitaren el dret a l'autodeterminació. Democratització de totes les institucions, inclosos els caps d'Estat, des dels nivells locals de l'administració a la pròpia UE, i el nomenament i control dels òrgans executius de la UE.

2.3.-Democratització de la gestió, execució i avaluació de la inversió pública mitjançant pressupostos participatius

Prioritzar l'adjudicació de la gestió i execució d'obres i polítiques públiques a empreses locals, en particular a les provinents de l'economia social i solidària, en especial cooperatives i pimes, basades en criteris d'eficiència, transparència, qualitat, democràcia interna i responsabilitat ambiental i social. Limitació de l'adjudicació de la gestió i execució de polítiques públiques a grans empreses, establiment de controls i límits estrictes a la subcontractació.

2.4.-Control i limitació de les activitats portades a terme pels lobbies. Difusió pública de la seva activitat i les seves carteres de clients

Establiment de polítiques comunicatives orientades a dotar de plena transparència les activitats d'aquests grups en els diferents sectors. Creació d'un marc legal que controli, limiti i en el seu cas impedeixi l'exercici professional en sectors sobre els quals els càrrecs electes hagin legislat. Fi de les portes giratòries, establint amb aquest objectiu un termini mínim de cinc anys i uns controls efectius, per tal de que els càrrecs públics puguin treballar a empreses pertanyents a sectors amb els quals hagin tingut relació mentre realitzaven les seves funcions a l'administració.

2.5.-Limitació estricta a les despeses de les campanyes electorals, així com de les subvencions públiques als partits

Accés en condicions d'igualtat als mitjans de comunicació públics i privats de totes les candidatures que concorrin a les eleccions. Auditoria pública i efectiva del finançament dels partits polítics.

2.6.-Legislació destinada a impedir la formació de monopolis o oligopolis a l'àmbit de la comunicació

Separació per llei de la propietat dels grups financers i comunicatius, garantint així la independència de tots els mitjans d'informació dels diferents governs i grans grups empresarials. Creació de mitjans públics al servei dels ciutadans amb una gestió democràtica i independent dels governs de torn. Legislació destinada a instaurar una quota mínima de mitjans públics i independents. Creació d'una agència de notícies europea independent d'estricta control democràtic i ciutadà. Cap empresa o grup podrà ostentar més del 15% del total d'un àmbit comunicacional, sigui premsa, ràdio, televisió, Internet o del sector editorial.

2.7.-Garanties per la inviolabilitat de les comunicacions

Establiment de servidors europeus auditats per organismes de certificació, participats de manera plural per la societat civil. Dret a la privacitat de les comunicacions. Garanties per la inviolabilitat de les comunicacions personals privades. El respecte a la privacitat i a la intimitat s'inclourà en els acords internacionals amb tercers països.

2.8.-Defensa decidida de la llibertat d'expressió, reunió, associació, manifestació i participació política

Garantia en fer efectiu el dret de totes les persones, ja sigui a nivell individual o col·lectiu, a participar en el govern del seu país i fer real l'accés universal a la representació política. Defensa decidida de la llibertat d'expressió, reunió, associació i manifestació en totes les seves formes, molt especialment en aquells casos en què es denuncia la violació de drets fonamentals per part d'organismes estatals, nacionals o supranacionals. Mesures per garantir l'accés als càrrecs de representació de tota persona, facilitant dit accés als col·lectius discriminats socialment mitjançant estratègies de discriminació positiva. Democràcia paritària entre homes i dones.

2.9.-Garantia de la llibertat de consciència, i impuls de mesures orientades a garantir la no-discriminació per raons de credo o religió

Posada en marxa d'una política europea comuna destinada a separar les activitats de totes les confessions religioses de les estructures estatals i supraestatals, finançament i educació inclosos. Promoció de la igualtat jurídica de les diferents confessions i desaparició de tots els marcs normatius que promoguin l'actuació de les organitzacions religioses en les estructures públiques. Aprovació de mesures legislatives que condueixin a assegurar la laïcitat i una vertadera separació Església-Estat. Eliminació dels privilegis fiscals de l'Església Catòlica, així com dels privilegis que se li concedeixen en matèria educativa.

2.10.-La garantia de les llibertats i dels drets fonamentals es consideraran la base principal de la seguretat, la justícia i la democràcia

Reformulació del concepte de seguretat en funció del respecte dels drets constitucionals. Fi de les polítiques antiterroristes i de seguretat ciutadana que vulnerin la llibertat d'expressió, els drets d'associació, de manifestació i de protesta, i les garanties processals que s'han d'assegurar per a totes les persones. Reformulació dels sistemes penitenciaris basats de

manera efectiva en la reinserció i el respecte als drets humans. Dret a la justícia gratuïta i amb totes les garanties d'accés a la mateixa en condicions d'equitat. Avanç i aprofundiment en una llei europea de la memòria històrica. Defensa de la Justícia Universal en tots els estats membres de la Unió.

2.11.-Garantir el dret a la seguretat i a una vida lliure de violència per a les dones i les persones lesbianes, gays, transsexuals, bisexuals i intersexuals a través d'un sistema jurídic de garanties que intervingui tant en l'àmbit públic com en el privat

Mesures polítiques destinades a defensar la diversitat sexual per tal de garantir els drets i les llibertats de totes les persones amb independència del seu sexe, la seva orientació sexual o la seva identitat de gènere, combatent tota exclusió lgtbifòbica o per raó de gènere. Despatologització de totes les opcions sexuals i identitats de gènere no normatives juntament amb la posada en marxa de polítiques destinades a corregir la discriminació, per exemple garantint l'accés al treball públic de les persones lgtbi en risc d'exclusió social. Promoure una norma europea integral i vinculant contra la violència de gènere i reforçar les polítiques i mesures d'atenció i assistència a les dones i als menors. Dotació de pressupostos suficients per garantir la protecció a les víctimes, el funcionament efectiu dels mitjans de la Justícia, les ajudes per a la reinserció sociolaboral de les dones, la formació de professionals i les mesures de prevenció. Implantar polítiques educatives que assegurin una educació no sexista ni lgtbifòbica i augmentar les mesures per a preveure els atacs i les agressions en tots els àmbits amb especial atenció als centres escolars de menors. Reconeixement de la pluralitat de models de família i reconeixement en tots els països del dret al matrimoni civil, a l'adopció i a les tècniques de reproducció assistida per a totes les persones, amb independència del seu sexe, la seva identitat de gènere i la seva orientació sexual. Garantir el dret d'asil per motius de violència de gènere o violència contra les dones, així com el dret d'asil per a les persones que pateixen violència per motius d'orientació sexual o identitat de gènere.

3.-Conquerir la igualtat, construir la democràcia

3.1.-Obertura d'un procés constituent democràtic on es garanteixi que els drets socials i culturals tinguin el mateix estatut que els drets civils i polítics, això és, que siguin consubstancials a la condició de ciutadania

Establiment d'un sistema de garanties reforçades a nivell europeu per garantir la protecció efectiva del dret a la salut, l'educació, la vivenda, la jubilació, la vida independent de les persones amb discapacitat, la cura i l'atenció de les persones dependents, la protecció front a l'atur i l'exclusió social, la protecció dels drets sexuals i reproductius, la conciliació efectiva de la vida laboral i familiar, el dret a la ciutat, la mobilitat i el transport públic, i l'accés a la justícia.

3.2.-Recolzament actiu a les polítiques orientades a garantir la qualitat dels serveis públics en tots aquests àmbits, promovent una vida digna i lliure i el ple desenvolupament de les persones en condicions d'autonomia, llibertat e igualtat

Els serveis públics han de ser protegits com a drets essencials de la ciutadania, i com a tals han de ser protegits de l'especulació privada. Els serveis públics es finançaran mitjançant un sistema d'impostos progressius i no finalistes, amb criteris de justícia i benestar social, recollits

i protegits constitucionalment. Es durà a terme una auditoria de les privatitzacions i subcontractacions de serveis públics per part de les administracions, i es derogaran totes les lleis, directives, ordres i decrets que hagin suposat la privatització directa o indirecta dels serveis públics essencials.

3.3.-Pla de xoc per a l'eliminació de la desigualtat entre les dones i homes en l'àmbit laboral, per tal de fer efectiu el dret humà al treball en condicions equitatives i la independència econòmica de les dones

Posada en marxa de mesures encaminades a garantir la igualtat salarial no només en el cas de llocs de treball iguals sinó també en relació a treballs amb iguals responsabilitats, igual qualificació, igual formació..., combatent amb polítiques actives la discriminació laboral que implica la feminització dels sectors laborals amb més precarietat i menor retribució salarial. Regulació dels treballs domèstics i de cures a persones dependents i eliminació dels biaixos del sistema fiscal i el sistema de prestacions que reforcen les desigualtats de gènere. Repartiment i socialització del treball de cures per tal de garantir el benestar de les persones a través dels següents eixos. Possibilitar la conciliació de la vida laboral i personal/familiar tant per a dones com per a homes, amb la incentivació de la corresponsabilitat d'homes i dones amb el treball de cures mitjançant mesures com l'establiment de permisos de maternitat i paternitat intransferibles, iguals i obligatoris i el dret a la reducció de la jornada laboral tant per a dones com per a homes. Garantir l'accés a un sistema públic, universal i de qualitat d'escoles d'infantesa i guarderies.

3.4.-Garantia del dret a la salut i d'un model d'assistència sanitària pública, de cobertura universal, equitativa i gratuïta, amb dotació pressupostària prioritària i sense cap exclusió per a les persones que viuen en qualsevol dels països de la Unió Europea. Aquest model serà participat democràticament per tots els membres de la comunitat sanitària

Devolució al sector públic de tots els centres i hospitals privatitzats. Amb aquesta finalitat, es derogaran totes les lleis que van permetre aquesta privatització i del RDL 16/2012, el qual va canviar el model sanitari universal per un altre d'assegurament fer que provocà l'exclusió de diversos col·lectius en virtut de la seva situació administrativa, legal o laboral. Augment de plantilla en la sanitat pública. Prohibició explícita del copagament sanitari i farmacèutic. Implementació d'un model sanitari finançat mitjançant impostos directes, gestionat públicament, amb una organització democràtica i una administració transparent i eficaç, i basat en la integració i la coordinació entre l'Atenció Primària de Salut i l'Atenció Especialitzada, i entre els serveis de Salut Pública i els Serveis Socials. Contemplació del dret a la interrupció voluntària de l'embaràs de forma segura, lliure i gratuïta, dins de la xarxa pública. Garantia del dret a una mort digna, sense l'acarnissament terapèutic actual que pateixen molts pacients, i del dret a una salut mental orientada al subjecte que eviti medicalitzar i instrumentalitzar el patiment psíquic. Retirada immediata de les lleis o disposicions que desposseeixin o disminueixin de qualsevol manera als ciutadans de la UE del seu legítim dret a la cobertura sanitària en el seu país d'origen, independentment de la duració de la seva estada fora d'aquest o del seu país de residència permanent. Elaboració d'un pla per a promoure la implantació d'una cobertura sanitària universal per a tots els ciutadans de la UE

en qualsevol dels països membres, considerant la cobertura sanitària com un dels seus drets fonamentals.

3.5.-Garantia del dret al coneixement, la formació acadèmica i una educació pública, gratuïta, laica i universal, participada democràticament per tots els membres de la comunitat educativa

Paralització dels processos de privatització de l'educació i de tots els serveis escolars. La gestió del centre escolar ha d'estar en mans dels seus òrgans de govern, fomentant la participació democràtica i el consens dins la comunitat educativa. Establiment de mecanismes que garanteixin un sistema educatiu obert a la innovació pedagògica, descentralitzat, inclosiu i que contribueixi a reduir les desigualtats socials, prestant especial atenció a la diversitat individual i cultural de les i els estudiants, i fomentant les pràctiques de cooperació i ajuda mútua. Implementació en els plans educatius de ferramentes que fomenten la innovació, el pensament crític, els processos creatius i l'educació professional, i que garanteixin la defensa de les llengües minoritàries a nivell europeu. Eliminació de qualsevol subvenció i ajuda a l'ensenyament privat, inclosa la modalitat de concertada, destinant l'estalvi al finançament i millora dels centres públics. Durant la seva etapa obligatòria, l'educació ha de ser gratuïta. Posada en marxa de mesures orientades a garantir la gratuïtat del material escolar de tots els nens i nenes de la Unió en institucions educatives d'àmbit públic, la gratuïtat de l'educació de 0 a 3 anys en centres públics, i la gratuïtat segons la renda dels menjadors socials en tots els centres educatius. Augment de les ajudes públiques per a estudiants amb dificultats econòmiques. Adopció de compromisos per al desenvolupament d'una política europea d'alfabetització tecnològica de tots els grups socials i generacionals, prestant especial atenció a aquells col·lectius amb més dificultats i risc d'exclusió digital, com, per exemple, les persones amb discapacitat i les persones majors.

3.6.-Defensa d'un model d'investigació independent i d'una Universitat pública, gratuïta, laica i de qualitat, que respongui vertaderament a les necessitats de la societat i no a les de les grans empreses i el capital financer

Elaboració d'un pla estratègic que estudiï les necessitats de la universitat pública i augmenti i garanteixi el seu finançament. Fixació a nivell europeu d'una forqueta d'inversió en relació amb el PIB dels estats membres, almenys d'un 2 %. Derogació del Pla de Bolònia i modificació de l'Espai Europeu d'Educació Superior, sense perjudici de l'homologació efectiva dels plans d'estudi i títols acadèmics a nivell europeu. Limitació de les taxes universitàries i dotació de beques suficients de mobilitat i ajuda a l'estudi, amb la finalitat de garantir l'accés a la universitat amb independència de la capacitat econòmica. Exigències acadèmiques iguals per a becats i no becats. Creació d'un fons europeu d'ajudes per tal de facilitar la mobilitat del personal docent i investigador i dels estudiants. Defensa de l'autonomia universitària, garantint una progressiva democratització dels processos de decisió i un increment de la transparència i de la participació d'alumnes i treballadors no docents en el govern de les universitats. Elevar un 200 % en 10 anys el finançament públic per a la investigació en tots els seus nivells i la seva aplicació en tota la cadena de valor, particularment en aquells sectors que directament milloren la qualitat de vida de la gent.

3.7.-Garantia del dret a una vivenda digna

Moratòria del deute hipotecari sobre primeres vivendes de les famílies amb dificultats per a afrontar el pagament dels préstecs, i cancel·lació immediata de la mateixa en els casos on hi hagi pràctiques fraudulentament o amb provada mala fe per part de les entitats financeres. La reestructuració del deute inclourà la correcció del seu valor en funció de la correcció del preu de la vivenda hipotecada (en especial en cas de pèrdua del seu valor), i les lletres no superaran un 30 % dels ingressos familiars, garantint un nivell de vida digne. Establiment de mecanismes de condonació del deute a fi de pal·liar la situació d'emergència habitacional. Paralització immediata de tots els desnonaments de primeres vivendes i de locals de petits empresaris. Dació en pagament amb caràcter retroactiu, recolzada en una legislació que reparteixi equitativament els riscos de les operacions financeres i protegeixi el dret dels deutors de bona fe a poder refer la seva vida econòmica. Adopció d'un Pla Europeu de Vivenda basat en la creació d'un parc de vivendes públiques i d'un llogater social. Incorporació de les vivendes buides al parc públic, gravant amb impostos els immobles buits no oferts en llogater social. Accés preferent al llogater social per a tots els ciutadans sense sostre i en situació d'exclusió social, els joves que abandonen la llar paterna, mares solteres, dones maltractades i altres col·lectius amb especial necessitat. La gestió del parc de vivendes haurà de ser democràtica i haurà de garantir la participació ciutadana. Foment del llogater front a l'adquisició de propietat, atorgant subsidis familiars de vivenda en funció de la renda. Despenalització de l'ocupació per part de famílies o persones en situació de vulnerabilitat o sense sostre de vivendes buides pertanyents a bancs i caixes intervinguts o rescatats, o de vivendes buides durant més d'un any d'immobiliàries i promotores. Limitació de les actuacions administratives o judicials a la devolució de l'ús al legítim propietari en cas que dit immoble resulti necessari per a l'ús o sosteniment de la unitat familiar. Consideració del subministrament de llum, aigua i calefacció com un dret bàsic inalienable, que ha de ser garantit per part d'empreses públiques. Actualització dels padrons i registres de propietat vinculats als serveis d'aigua, gas i electricitat per a conèixer l'ús de les vivendes i per a crear un Registre de Vivendes Desocupades. Adopció d'impostos directes progressius sobre les vivendes en propietat que no siguin principals i estiguin infrautilitzades.

3.8.-Garantia dels drets sexuals i reproductius i del dret a decidir sobre el propi cos per a totes les persones

Despenalització de l'avortament i accés universal garantit a la interrupció voluntària de l'embaràs en la sanitat pública per a totes les dones. Accés garantit de totes les persones a una educació sexual, a mètodes anticonceptius segurs i a les tècniques de reproducció assistida en el sistema públic de salut, independentment de la seva condició civil, la seva orientació sexual o la seva identitat de gènere. Accés garantit a una maternitat i paternitat lliures amb mesures de protecció social com ajudes a la dependència i actuacions que impossibilitin la discriminació laboral per embaràs o per maternitat o paternitat. Despatologització de la transexualitat i dret de totes les persones a canviar de sexe mèdicament i/o civilment.

3.9.-Garantia del dret a l'ajuda i a la integració a les persones dependents i a les seues famílies

Adopció d'una política europea que racionalitzi, desburocratitzi i humanitzi tots els procediments dins d'un servei públic d'atenció a la dependència que faci efectius i articuli els drets recollits en la Convenció de l'ONU sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat del 2006. Creació d'un sistema just i suficient de prestacions per ortopròtesis i ajudes tècniques, i reconeixement per part del sistema sanitari dels tractaments de rehabilitació continuats que són indispensables en alguns casos. Creació de programes de transició a la vida independent per a aquelles persones que tinguin més dificultats. Desenvolupament de polítiques d'integració laboral efectives per a persones amb discapacitat, amb el treball normalitzat com a objectiu prioritari, incloent l'adaptació del lloc de treball, la formació i l'establiment del "Treball amb Recolzament" com a referent indispensable de cara a la integració laboral del col·lectiu. Creació de guarderies, residències, centres de cures i bugaderies públiques, entre altres mesures. Adopció de mesures que permetin legalitzar als familiars que exerceixen funcions com a cuidadors, com a treballadors en condicions de cotització, accés a l'atur... Revisió de l'organització estatal per tal d'assegurar que les persones amb qualsevol tipus de malaltia depenguin directament dels ministeris de sanitat, evitant així que la inversió pública destinada a la seva cura no quedi en mans d'intermediaris (fundacions, associacions, centres especialitzats...). Auditoria de drets humans de totes les residències i tancament immediat d'aquelles que els vulneren.

3.10.-Democratització efectiva del dret a la cultura, la creació i la difusió cultural en tots els sectors socials

Recuperació dels museus, els monuments i el conjunt del patrimoni cultural material i immaterial per a les grans majories socials fomentant la seva gratuïtat o un model de preus reduïts mitjançant subvencions públiques. Adopció de mesures actives de recolzament als treballadors i treballadores de l'àmbit de la cultura i a la indústria cultural. Promoció d'un estatut europeu del treballador i de la cultura on es garanteixin els drets laborals, la protecció social, la gestió tributària, els drets de propietat intel·lectual i l'autoocupació, a partir del coneixement i respecte de les condicions específiques del mercat de treball cultural. Reducció del IVA cultural del 21 al 4 %. Control públic encaminat a garantir que els beneficis obtinguts per la difusió i la distribució de l'art mai siguin superiors als de l'artista, així com per impedir que les patents serveixin per a obstaculitzar l'accés equitatiu de la societat a la cultura i la tecnologia.

3.11.-Promoció de l'accés lliure, segur i universal a la informació i a les comunicacions

Defensa de la llibertat d'expressió front a les restriccions d'accés i el monopoli de la informació. Recolzament al crowdfunding, el software lliure i el copyleft. Pla especial d'atenció per a aquells col·lectius amb més dificultats d'accés, com les persones amb discapacitat sensorial o intel·lectual o les persones grans. Democratització real dels mitjans de comunicació, facilitant que la informació i la cultura no estiguin en mans de banquers, polítics o empresaris, sinó que estigui orientada al servei de la ciutadania, del seu empoderament, i per tant orientada a generar relacions d'igualtat entre les persones.

3.12.-Disseny i implementació de polítiques destinades a garantir l'accés universal al transport i la mobilitat de totes les persones

Adopció d'un model de transport públic, col·lectiu, barat, no contaminant, i amb les adaptacions necessàries per a les persones que tinguin la mobilitat reduïda i altres col·lectius que presenten dificultats especials.

4.-Recuperar la fraternitat, construir la democràcia

4.1.-Impuls a la participació

Creació d'un Comissariat de Participació en la Comissió Europea que, proposat i escollit pel Parlament, tingui el manament de fomentar, impulsar i verificar que la participació ciutadana sigui un element central de la construcció europea. Posada en marxa obligatòria d'uns Pressupostos Participatius en tots els àmbits de l'administració (local, autonòmica, estatal i europea), i, gradualment, d'una democràcia participativa en tots els àmbits, en visió d'un procés constituent europeu.

4.2.-Promoure els pressupostos socials a la UE

Increment inicial del Pressupost Social de la UE i establiment d'un impost sobre els moviments de capitals realitzats a l'interior de les seves fronteres, i un altre de major en el cas de moviments des de i cap a països extracomunitaris. Mentre es posa en marxa aquest increment a escala de tota la UE, realitzar iniciatives de reforçament del pressupost públic amb tots els països que estiguin ja disposats, establint mecanismes de reciclatge d'excedents i redistribució dels recursos cap a la població desafavorida i territoris deprimits. Inclusió en els pressupostos de la UE d'un percentatge mínim, a partir del 0,7 %, per l'educació i ajuda al desenvolupament. Exigència en la realització dels compromisos adoptats per la UE en relació als Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni (ODM), de les Nacions Unides, que haurien de ser satisfets al 2015. Els objectius -acordats per la comunitat internacional l'any 2000 i que haurien de complir-se l'any 2015-, són; eradicar la pobresa extrema i la fam, aconseguir l'ensenyament primari universal, promoure la igualtat de gènere i empoderament de la dona, reduir la mortalitat infantil i millorar la salut materna, combatre el virus del VIH i el paludisme, la sostenibilitat ambiental i desenvolupar una associació global per al desenvolupament.

4.3.-Dret a tindre drets. Reconeixement del dret dels i de les emigrants

Prohibició dels CIES. Anul·lació dels programes contra la immigració FRONTEX i EUROSUR. Fi de l'anomenada "Directiva de la Vergonya". Eliminació de les tanques frontereres anti-persona i del SIVE. Fi de la política d'externalització de fronteres. Fi dels vols o vaixells de deportació d'immigrants. Xarxa de acollida integral que atengui a les víctimes del tràfic d'éssers humans, especialment en els sectors on són especialment explotats (cures, prostitució): xarxes transnacionals de cures i els seus especials patiments en la frontera sud. Lluitar contra particulars i empreses que s'aprofiten de la condició dels immigrants per a oferir pitjors condicions laborals. Garantir el període de reflexió per aquestes víctimes segons preveu l'article 59 bis de la Llei d'Estrangeria, sense que es depengui de la denúncia de la víctima i amb la no incoació de l'expedient d'expulsió. Garanties de protecció internacional a les persones refugiades. Manteniment de l'autorització de residència i treball durant un període de cinc

anys sense necessitat de cotització per a la seva renovació. La ciutadania no pot dependre de la renda. Dret a tindre drets. Reconeixement del dret a votar als i les emigrants allà on viuen, cotitzen i treballen i no solament en base al dret de reciprocitat (el qual restringeix el dret de vot als emigrants a diferència dels ciutadans espanyols). Lliure circulació i elecció de país de residència i regularització i garantia de plens drets per a totes les persones residents en sòl europeu, sense distinció de nacionalitat, ètnia o religió, amb o "sense papers". Adequació de la sanció per falta de documentació i visat en regla a la categoria de falta administrativa. Eliminació de les cartes d'expulsió emeses a les persones sense visat en regla o passaport tramitades de manera automàtica a les comissaries. Garantir a les persones indocumentades els permisos temporals de residència necessaris, fins resoldre administrativament el seu estatus jurídic. Desenvolupament de polítiques i mesures per a millorar el contacte i el intercanvi amb tercers països, tant amb Governos com amb Parlaments i organitzacions de la Societat Civil, per tal de millorar les seves condicions i promoure així una migració digna. Revisar tots els convenis bilaterals i multilaterals existents en matèria d'atorgament de nacionalitat a estrangers residents en la UE, i replantejar els períodes mínims necessaris per tindre el dret ha ser considerat "ciudadà nacional". Elaboració urgent d'un cens d'emigrants per part d'organismes oficials, aprofitant els instruments actuals, i així obtenir dades de major claredat i fiabilitat. Sistema de Solidaritat que consisteixi amb Ajudes al Desplaçament a aquells emigrants europeus que resideixin en un altre Estat membre per motius laborals i sempre en funció de la seva renda, per a aquells treballadors forçosament desplaçats per la crisi i que compten amb recursos escassos puguin viatjar als seus països d'origen per motius familiars o d'emergència. Instauració d'una Vida Laboral Única Europea, de forma que els impostos cotitzats en qualsevol Estat membre puguin ser transferits a l'Estat de residència dels treballadors arribat el moment de la seva jubilació o d'aplicar-se qualsevol altre benefici associat als Sistemes de Seguretat Social, mitjançant un sistema de compensació entre Estats just i respectuós amb les legislacions locals.

4.4.-Desenvolupament de mecanismes d'integració i cooperació específics entre els països del sud d'Europa

Defensa dels drets dels seus ciutadans i dels seus interessos comuns en àmbits com el turisme, agricultura mediterrània, canvis horaris, gestió de ports marítims, control ecològic del Mediterrani... Establiment de tractats de comerç entre els productors dels països del sud. Desenvolupament de mecanismes de cooperació específics entre els països del sud d'Europa. Defensa del dret a decidir com un dret democràtic bàsic. Defensa de les identitats culturals de les nacions sense Estat i de les minories culturals de la UE. Impulsarem un marc que garanteixi l'efectiu exercici dels drets lingüístics i la diversitat cultural dels pobles. Promoció de l'esport com un instrument per a la solidaritat: les competicions esportives i els seus òrgans oficials han de difondre els valors de la solidaritat i de la comprensió entre les persones.

4.5.-Potenciar la integració i cooperació entre els pobles

Reconducció de la política internacional de la Unió Europea en un sentit favorable a la integració i cooperació entre els pobles, a favor de la pau i en contra de la guerra. Apropament al Mediterrani i a Llatinoamèrica com a regions clau per a un desenvolupament harmònic, autònom i sobirà. Política de recolzament a l'autodeterminació del Sàhara Occidental.

Reconeixement de l'Estat Palestí i exigència de la devolució íntegra dels territoris ocupats per Israel. Redirecció de la política comercial de la Unió Europea per tal d'afavorir el desenvolupament dels països del Tercer Món i emergents, prevalent les relacions comercials amb països democràtics i que garanteixin els drets humans, i penalitzant el comerç amb aquells que s'allunyin d'aquests principis. Reducció de la despesa efectiva en matèries militars. Promoure l'aïllament actiu (impossibilitat de participar en projectes comuns subvencionats) a les entitats i institucions de països amb governs o parlaments que no defensen els Drets Humans. Impulsar des de la UE la creació d'una comissió internacional de desarmament amb objectius anuals relatius a la reducció armamentística. Aplicació de les directives europees relatives al racisme, xenofòbia i apologies del feixisme, amb les consegüents mesures punitives contra la seua apologia i de reparació cap a les víctimes.

4.6.-Defensar la pau

Referèndum vinculant sobre la sortida d'Espanya de l'OTAN. Rebuig de les intervencions militars en la resolució de conflictes internacionals. Desmantellament de les bases militars estrangeres en tercers països. Impuls de les relacions solidàries entre els pobles. Paper compromès de la UE en la pau mundial i creació d'un Servei Civil de Pau, l'actuació del qual quedi circumscrita a l'àmbit de la interposició i que substitueixi a les intervencions armades. Promoció de nous tractats de desarmament.

4.7.-Potenciar la igualtat entre els territoris de la UE

Exigència de fórmules de compensació territorial que fomentin la igualtat dels territoris entre els diferents països de la UE. Impuls de l'harmonització salarial europea amb el criteri de convergència amb els països amb nivells de remuneració més alts. Establiment del marc legal comunitari que permeti el desenvolupament i enfortiment efectiu de la negociació col·lectiva a escala europea. Auditoria del deute dels països del sud tenint en compte aspectes relatius a la sostenibilitat ecològica. Garantir el compliment del Programa d'Opcions Específiques per la Llunyania, de l'Arbitri de la Importació i Entrega de Mercaderies i la Insularitat i del Règim Econòmic i Fiscal, així com desaparició de la Reserva d'Inversions Canàries per garantir un desenvolupament social just a les illes Canàries com a "regió ultraperifèrica" de la UE. Protecció i cura de les seves aigües reconegudes internacionalment com a "Zona Marítima Especialment Sensible".

5.-Conquerir la sobirania, construir la democràcia

5.1.-Derogació del Tractat de Lisboa

Derogació del Tractat de Lisboa amb la finalitat de que els serveis públics no estiguin sotmesos al principi de competència ni puguin ser mercantilitzats, de la mateixa manera que tots aquells que han construït l'Europa neoliberal i antidemocràtica; obertura d'un procés que camini cap a la refundació de les institucions de la UE mitjançant una assemblea constituent.

5.2.-Modificació dels Tractats de Lliure Comerç

Renúncia al procés de subscripció del Tractat de Lliure Comerç entre Estats Units i la Unió Europea. Obertura d'un procés de revisió substancial dels Tractats de Lliure Comerç amb

Amèrica Llatina. Revisió substancial de la política comercial de la Unió Europea i aposta per una política comercial basada amb el respecte dels drets humans (la qual cosa implica revisar els acords comercials amb països que incompleixin de manera manifesta aquests drets, com és el cas d'Israel), socials i laborals, l'accés universal als serveis públics, la sobirania alimentària, el control dels mercats financers i dels fluxos de capitals, i el lliure intercanvi de sabers i coneixements. I tot això cercant el reforç pel respecte a la sobirania dels països, regions i comunitats i a desenvolupar el petit comerç local sobre els interessos de les transnacionals. Paralització del procés de negociació de l'Acord d'Associació Transatlàntica pel Comerç i la Inversió amb Estats Units; revisió de tots els Tractats de Lliure Comerç ja signats amb països d'Àfrica, Amèrica Llatina i Àsia. Ampliació de les relacions econòmiques i les fórmules de cooperació, buscant una major integració econòmica en un termini mitjà en matèria de finançament, comerç i inversió a tots els efectes, amb els Països del Sud d'Europa, d'Amèrica Llatina i del Magreb, com a punt de partida.

5.3.-Fi de l'ús dels Memoràndums d'Enteniment

Fi de l'ús dels Memoràndums d'Enteniment. Establiment de criteris de democratització, transparència i rendició de comptes per a tots els processos de presa de macrodecisions a l'àmbit de les polítiques econòmiques. Les grans decisions macroeconòmiques han d'anar precedides d'un debat públic real i referèndums vinculants.

5.4.-Obligatorietat en ratificar democràticament els canvis constitucionals

Inclusió en el Tractat de Lisboa de la necessitat de ratificació democràtica amb participació popular efectiva per als canvis que afecten a les Constitucions dels països membres. Garantir que tota decisió que es prengui en les institucions europees i sigui de gran importància per a la ciutadania hagi de ser refrendada obligatòriament per aquesta.

5.5.-Garantir la celebració de referèndums

El nou ordenament jurídic ha de contemplar els referèndums vinculants i les Iniciatives Legislatives Populars com a peça clau de participació democràtica. És necessari impulsar des del Parlament Europeu reformes en tots els països membres per tal que les decisions de caràcter estratègic hagin de ser sotmeses a referèndums en cada país. Reforma de la Constitució espanyola per tal de garantir la celebració de referèndums en dits casos i retirada de les mesures que hagin sigut aprovades sense tindre en compte la participació popular democràtica.

5.6.-Creació de mecanismes de control democràtic i mesures anticorrupció

Creació de mecanismes de control democràtic i mesures anticorrupció centrades en aportar transparència als processos d'adjudicació de contractes públics, el finançament dels partits polítics, les cotitzacions, patrimonis i rendes dels càrrecs electes. Per tal d'evitar la professionalització de la política i garantir el control democràtic efectiu dels electors sobre els càrrecs electes es proposen les següents mesures:

- Salari màxim no superior al salari mitjà establert en el país pel qual han sigut escollits.
- Limitació temporal en l'exercici del càrrec públic no superior a dues legislatures.

- Rendició de comptes públics i regular davant dels electors que inclogui: declaració de nivell d'ingressos, accessibilitat amb el seu electorat, especificació de despeses dels càrrecs públics i desglossament de les despeses ocasionades per l'exercici de la seva activitat política.
- Revocabilitat permanent dels càrrecs electes.
- Aplicació estricta del principi d'incompatibilitat entre l'exercici d'un càrrec públic i qualsevol altra activitat remunerada.
- Eliminació del privilegi de jubilació amb pensió màxima després de 7 anys cotitzats.
- Tributació fiscal per als càrrecs públics igual que per a qualsevol altre ciutadà.
- Abolició de la percepció de 2 o 3 tipus diferents de pensions de l'erari públic.
- Establiment de mecanismes per a examinar el compliment dels programes electorals.

Reforma dels marcs normatius destinats a designar el Fiscal General de l'Estat, els membres del Consell General del Poder Judicial, els membres del Tribunal de Comptes i els membres del Tribunal Constitucional. Fi de l'aforament per als diputats de totes les càmeres i senadors. Prohibició d'acumular càrrecs públics (ex.: alcalde, senador, diputat, eurodiputat...). Abolició del reemborsament electoral. Implantació d'una directiva que obligui a revisar als Estats la seva estructura institucional i permeti eliminar institucions duplicades i innecessàries (Diputacions en Espanya).

5.7.-Reconeixement del dret a decidir

Reconeixement del dret dels diferents pobles d'Europa a constituir-se com a tal i decidir democràticament el seu futur.

6.-Recuperar la terra, construir la democràcia

6.1.-Nous criteris per a una política sostenible en la UE

Aplicació del principi de precaució de manera que, de forma efectiva, es converteixi en un marc per a totes les polítiques de la UE. Impuls del necessari decreixement en l'ús de les energies fòssils i materials. Planificació democràtica d'una economia ecològica al servei de la satisfacció de les necessitats bàsiques del conjunt de la humanitat i de les futures generacions, respectuosa amb la biosfera i basada en un model productiu ambientalment sostenible. Protecció de la inviolabilitat dels béns comuns i increment de les penes per delictes medioambientals. Revisió, actualització i enfortiment en l'aplicabilitat dels preceptes de la Carta Europea d'Ordenació del Territori, per tal de convertir-la en un instrument contra la mercantilització dels espais i a favor d'una utilització racional dels mateixos, segons criteris de sostenibilitat ecològica, cohesió social i territorial i optimització de les capacitats productives. Reforma ecològica de la Comptabilitat Nacional mitjançant la introducció d'indicadors de comptabilitat ambiental que permetin avaluar l'economia en el seu comportament biofísic, amb independència del seu valor monetari, segons la metodologia del ONU. Impuls de la implementació generalitzada del Sistema de Comptabilitat Ambiental i Econòmica Integrada (SCAEI). Recolzament a les peticions al Parlament Europeu de les organitzacions ecologistes expressades en el document "Un programa per la Terra. Justícia social i ambiental per a fer front a la crisi".

6.2.-Accés a l'aigua, dret humà bàsic

La gestió i propietat dels recursos hídrics ha de ser pública, amb una gestió democràtica i transparent. Posada en pràctica de penalitzacions significatives al seu ús abusiu, balafiament, contaminació o privatització. Les conques hidrogràfiques, el conjunt dels ecosistemes i la vida silvestre que les integren, són béns comuns i han de quedar exclosos de qualsevol modalitat d'apropiació privada o semiprivada. Gestió de l'aigua en cada conca hidrogràfica. Consum limitat per la taxa de renovació natural dins de la conca. Protecció de la qualitat de l'aigua conservant cabals ecològics, reduint el consum i la contaminació de les aigües. Preus de l'aigua urbana progressius que garanteixin el dret a l'aigua per a tots i penalitzin el consum excessiu. Extensió de bons socials sobre l'ús de l'aigua que garanteixin que cap usuari es vegi privat del recurs per falta de pagament. Foment de la sensibilització i educació sobre la cultura de l'estalvi de l'aigua.

6.3.-Alimentació saludable, dret inalienable de la població

Polítiques orientades aconseguir una sobirania alimentària, sostenibilitat agropecuària, protecció de l'agrobiodiversitat i cooperativisme agrícola, generant un banc públic de terrenys agrícoles actualment en desús i dels procedents de l'expropiació de les grans finques que hauran de passar a la gestió comunal. Control sobre l'especulació de preus de productes agrícoles i regulació dels mateixos per a evitar l'empobriment dels consumidors i productors, els quals hauran de tindre assegurats uns preus mínims. Posada en marxa de mecanismes que evitin la requalificació especulativa de terrenys. Reconversió de la PAC (Política Agrària Comuna) mitjançant un pla de xoc que afavoreixi les petites explotacions, ajuda als agricultors professionals actius, estimuli els vincles directes entre productors i consumidors, i elimini les subvencions a la gran propietat. Potenciació de l'agroecologia mitjançant mesures legals i l'esforç públic i privat en I + D + i. Creació d'un banc de llavors locals i autòctones i declaració del territori de la UE com a lliure de transgènics, la qual cosa implica la immediata regulació de la introducció de llavors transgèniques. Regulació dels productes transgènics per entitats independents d'interessos comercials, garantint la salut pública i l'obligatorietat d'informació als consumidors. Estricta control de l'ús de plaguicides i dels adobs no orgànics, eradicació dels químics de síntesi. Regulació de les pràctiques comercials de les grans corporacions agroalimentàries europees en els països empobrits per a evitar els abusos contra els cultivadors locals i l'especulació amb les seves matèries primeres, alimentàries i terrenys.

6.4.-L'energia al servei de les persones: aturar el canvi climàtic, millorar la qualitat de l'aire

Acabar amb la contaminació i el risc del canvi climàtic. Elaboració d'un pla amb força vinculant destinat a reduir les emissions de gasos d'efecte hivernacle per tal de no superar els 2 graus que la comunitat científica estima com a límit per evitar un canvi climàtic d'efectes devastadors. Reducció de les emissions de gasos d'efecte hivernacle en un 55 % per l'any 2030 i d'un 95 % per al 2050, així com dels tòxics òxids de sofre (SOx), òxids de nitrogen (NOx) i de partícules nocives (PM). Penalització dels incompliments. Control democràtic social i públic de les fonts energètiques i de la producció elèctrica per acabar amb el poder dels oligopolis del sector. Pla de ràpid desenvolupament de les energies renovables mitjançant la inversió pública i dotat d'una dotació suficient en I + D, la seva introducció massiva en les instal·lacions de les administracions i el recolzament a la seva implantació als immobles particulars residencials i

empresarials. Les fonts renovables d'energia han de suposar almenys un 45 % de l'energia primària a l'any 2030, sent necessària la posada en marxa immediata d'un canvi en el model energètic. Mesures de recolzament a l'autogeneració mitjançant el impuls de la generació distribuïda mitjançant renovables i facilitar la seva connexió a la xarxa general per evacuar l'energia sobrant, cosa que es traduirà en una democratització de l'energia. Mesures d'impuls a les cooperatives productores d'energia. Moratòria nuclear. Tancament programat de les centrals nuclears assegurant alternatives laborals per als seus treballadors. Polítiques orientades a la correcta gestió dels residus nuclears. Tancament programat de les centrals de gas i de carbó. Prohibició del fracking, la megamineria, la importació d'agrocombustibles i l'acapament de terres amb finalitats energètiques. Pla de rehabilitació energètica d'edificis i de vivendes amb objectius anuals que, juntament amb la seva potencialitat en la creació de treball qualificat, permetrà un estalvi estimat per al sector del 50 % del seu consum energètic respecte del nivell de l'any 2009, sense que tot això suposa un increment dels preus del llogater. Impuls de la mobilitat sostenible en el conjunt europeu. Nou model de transport europeu sense emissions de gasos front a l'actual basat en l'ús de vehicles altament contaminants. Prioritat al transport basat en la motricitat elèctrica sobre els derivats del petroli.

6.5.-Protecció integral del medi rural, urgència ineludible

Prohibició de les patents del genoma humà i d'altres éssers vius quan siguin objecte de mercantilització i no estiguin sota el control de les autoritats científiques pertinents. Revisió de les figures de protecció existent (parc nacional, natural...), catalogar i/o ampliar els que hi ha i integrar-los en els plans de desenvolupament turístic per a la seva màxima protecció. Plans de protecció de la flora i fauna. Ampliació dels recursos per a la prevenció i control d'incendis, impediment normatiu de requalificació dels terrenys. Regulació amb criteris medioambientals de les explotacions pesqueres, buscant la protecció dels ecosistemes marins i prohibint males pràctiques com la pesca d'arrossegament. Pla per a preservar les costes i els espais naturals de l'especulació urbanística. Eradicació dels residus tòxics i perillosos i plans per a la minimització de la resta, siguin industrials o domèstics, efectiva gestió integral dels mateixos, vigilància en el compliment de les directives comunitàries que regulen dita gestió, la d'envasos i eradicació de la incineració. Polítiques per a reduir el envasat de productes, potenciar l'ús d'envasos amb una llarga vida útil i l'eradicació de l'obsolescència programada. Implantació de les mesures i actuacions necessàries per a restaurar el dany infligit en els ecosistemes per part dels qui l'han provocat, a més d'establir les penalitzacions econòmiques oportunes: qui contamina paga i restaura. Els diners recaptats de multes per danys al medi ambient s'haurà de destinar en almenys un 80 % a la protecció, defensa i foment de la protecció ambiental. No contractar ni acceptar a concurs públic empreses que hagin sigut multades o expedientades per danys al mediambient, ni a empreses formades a partir d'aquestes mateixes.

6.6.-Desenvolupament del món rural per a reequilibrar la societat

Impuls d'aquelles zones que presentin un alt índex de despoblació mitjançant una posada en valor dels béns, tant materials com immaterials, del seu territori basant-se sempre en principis de sostenibilitat, recuperació i respecte al medi. Unificar la revitalització econòmica i la millora de l'entorn rural propiciant la necessària relació amb el medi urbà mitjançant projectes

sostenibles basats en la participació social, la investigació, la innovació i el desenvolupament humà, que tinguin en compte el cabdal de coneixement acumulat pels pobladors d'aquests territoris i el màxim respecte pel territori rural, donada la seva especial fragilitat. Pla d'inversions per a impulsar una economia social i sostenible en el medi rural i per a la reversió de l'aïllament en aquests llocs en allò referit a les comunicacions, transport sostenible, connexions a Internet assequibles i de qualitat i accés real i efectiu als drets socials dels seus habitants en igualtat de condicions amb la resta dels europeus. Facilitar amb finançament la formació i proliferació de xarxes de consum, que serveixin per a disposar directament dels productes alimentaris des dels centres de producció.

6.7.-Protecció animal, nova exigència social

Elaboració de directives europees i lleis estatals de protecció dels drets dels animals, establint penalitzacions per als actes de maltractament i abandonament dels mateixos i eradicant qualsevol ús de fons públics per a activitats nocives contra els animals. Prohibició de la tauromàquia i del tràfic d'espècies exòtiques o en perill d'extinció. Regulació de la caça major i d'espècies protegides. Promoció de les Associacions Protectores com a vigilants que garanteixin que les administracions públiques estan complint amb el seu treball d'empara i protecció dels drets dels animals.